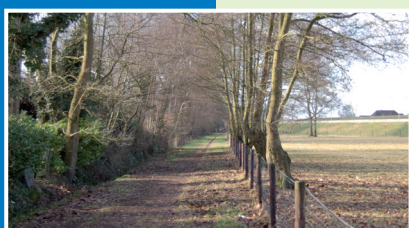

Effecten op beschermde soorten en gebieden Groene Zoom te Harderwijk

**Oriënterend onderzoek (quick scan,
voortoets) in het kader van de
natuurwetgeving**

I. Hille Ris Lambers

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Effecten op beschermde soorten en gebieden Groene Zoom te Harderwijk

Oriënterend onderzoek (*quick scan, voortoets*) in het kader van de natuurwetgeving

I. Hille Ris Lambers

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849

e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Gemeente Harderwijk

1 april 2009
rapport nr. 09-016

Status uitgave: conceptrapport
Rapport nr.: 09-016
Datum uitgave: 1 april 2009
Titel: Effecten op beschermde soorten en gebieden Groene Zoom te Harderwijk
Subtitel: Oriënterend onderzoek (*quick scan, voortoets*) in het kader van de natuurwetgeving
Samensteller: drs. ing. I. Hille Ris Lambers
Aantal pagina's exclusief bijlagen: 44
Project nr.: 09-003
Projectleider: drs. ing. I. Hille Ris Lambers
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Harderwijk
Havendam 56
Postbus 149 3840 AC Harderwijk
Referentie opdrachtgever: Brief met kenmerk R&E dd. 13 januari 2009
Akkoord voor uitgave: drs. G.F.J. Smit
Teamleider
Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Harderwijk

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

De Gemeente Harderwijk is voornemens om in de Groene Zoom te Harderwijk ontwikkeling van met name kleinschalige woningbouw te realiseren. De locatie ligt nabij de Natura 2000 gebieden de Veluwe en de Veluwerandmeren. Deze gebieden zijn eveneens aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet. Tevens zal rekening gehouden moeten worden met de wezenlijk waarden en kernmerken van de EHS en de instandhoudingsdoelen van de Natuurbeschermingswet 1998.

De Gemeente Harderwijk heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een oriënterend onderzoek / *quick scan* naar beschermde soorten in de Groene Zoom uit te voeren, alsmede een voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en een EHS-toetsing. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

I. Hille Ris Lambers projectleiding, veldwerk, rapportage, fotografie.

Genoemde persoon is door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door haar uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het Kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem is ISO gecertificeerd.

Vanuit de Gemeente Harderwijk werd de opdracht begeleid door de heer H. Maas.

Leeswijzer

Ten behoeve van: 'Aanvraag ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid en vijfde lid onderdeel c'

Ontheffing moet worden aangevraagd voor: de das. De informatie die benodigd is voor de onderbouwing van de aanvraag voor ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet, kan op de volgende plaatsen in dit rapport worden gevonden:

- A. De verwachte effecten van de ingreep op deze soorten: § 2.5.
- B. De gevolgen voor de staat van instandhouding van deze soorten (populatie-niveau): § 2.5.
- C. De onderzoeksmethodiek: § 1.2.
- D. De bij dit project betrokken onderzoeker staat in het voorwoord vermeld. Bureau Waardenburg heeft een kwaliteitsborgingssysteem en is ISO-gecertificeerd. Bureau Waardenburg garandeert de kwaliteit van het onderzoek.
- E. De resultaten van het veldonderzoek: § 2.5. De datum van het veldbezoek is vermeld in § 1.2.
- F. De functie van het plangebied voor de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd: zie onder A. hierboven.
- G. De mate waarin de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd in het verleden in het plangebied voorkwamen: zie onder A. hierboven. De bij ons bekende bronnen zijn vermeld in § 1.5.
- H. De (tijdelijke en blijvende) gevolgen van de voorgenomen activiteiten op de habitats van de relevante soorten: zie onder A. hierboven.
- I. Mitigerende maatregelen: § 5.4.
- J. Compenserende maatregelen: zijn beschreven in § 5.4 en het projectplan.
- K. Waar en wanneer de compenserende maatregelen worden uitgevoerd: zie § 5.4 en het projectplan.

Voorzover van toepassing voor soorten van tabel 3 en vogels:

- L. Beschrijving van het alternatievenonderzoek is niet in dit rapport opgenomen.
- M. De maatregelen om te garanderen dat zorgvuldig wordt gehandeld, zodat schade aan individuen van de soorten wordt voorkomen worden beschreven in § 5.4.
- N. Compenserende maatregelen om niet te voorkomen schade aan individuen te compenseren staan beschreven in § 5.4 en het projectplan.
- O. De dwingende reden van groot openbaar belang is niet in dit rapport opgenomen.
- P. De reden waarom zorgvuldig handelen niet mogelijk is: Er kan en zal zorgvuldig worden gehandeld. In § 5.4 wordt aangegeven hoe mitigatie en compensatie plaats vindt.

Inhoud

Voorwoord	3
Leeswijzer	5
1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Aanpak natuurtoets	11
1.3 Het plangebied	11
1.4 Voorgenomen ingrepen in de verschillende deelgebieden	13
1.5 Bronnenonderzoek	15
2 Effecten op flora en fauna	17
2.1 Flora	17
2.2 Vissen	18
2.3 Amfibieën	19
2.4 Reptielen	20
2.5 Grondgebonden zoogdieren	21
2.6 Vleermuizen	23
2.7 Vogels	25
2.8 Beschermde soorten ongewervelden	26
3 Effecten Natura 2000-gebied de Veluwe	27
3.1 Beschrijving de Veluwe en instandhoudingsdoelen	27
3.2 Invloedssfeer van het project	29
3.3 Voorkomen van habitattypen	30
3.4 Voorkomen van habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten	30
3.5 Conclusie	30
4 Effecten Natura 2000-gebied Veluwerandmeren	33
4.1 Beschrijving Veluwerandmeren en instandhoudingsdoelen	33
4.2 Invloedssfeer van het project	34
4.3 Voorkomen van habitattypen	35
4.4 Voorkomen van habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten	35
4.5 Conclusie	36
5 Effecten EHS	37
5.1 Algemeen	37
5.2 Bepaling van effecten op de EHS	37
6 Conclusies en aanbevelingen	39
6.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag	39

6.2	Natura 2000: conclusies ten aanzien van vergunningsaanvraag	40
6.3	EHS: conclusies ten aanzien van vergunning.....	40
6.4	Aanbevelingen	40
7	Literatuur.....	43
	BIJLAGEN	45
Bijlage 1	Wettelijk kader	
1.1	Inleiding	
1.2	Flora- en faunawet	
1.3	Natuurbeschermingswet 1998	
1.4	Rode lijsten	
1.5	Ecologische Hoofdstructuur	
Bijlage 2	Gebiedsdocumenten Veluwe en Veluwerandmeren	
Bijlage 3	Deeluitwerkingen Groene Zoom	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De Gemeente Harderwijk is voornemens om kleinschalige woningbouw, enige recreatieve voorzieningen en bedrijfsmatige bebouwing te ontwikkelen in de Groene Zoom ten zuiden van Harderwijk. De locatie ligt nabij Natura 2000 gebieden De Veluwe en Veluwerandmeren. Deze gebieden zijn tevens aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Bij de ontwikkeling van woningbouw, bedrijventerrein en recreatieve voorzieningen in de Groene Zoom zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie Bijlage 1). Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een oriënterend veldonderzoek naar beschermde soorten en habitattypen. Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig en/of kunnen in het plangebied voorkomen (Hoofdstuk 2)?
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 2)?
- Welke effecten op beschermde natuurwaarden heeft de ingreep (Hoofdstuk 2)?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke (Hoofdstuk 2)?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd (Hoofdstuk 5)?
- Is nader onderzoek nodig (Hoofdstuk 5)?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 5)?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet.

Tevens zal rekening gehouden moeten worden met de instandhoudingsdoelen van de Natuurbeschermingswet 1998 en met de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS.

Natuurbeschermingswet

Het plangebied Groene Zoom ligt nabij Natura 2000 gebied Veluwe en de Veluwerandmeren. De afstand tot de Veluwe bedraagt circa 1 km en de afstand (van de voorzien fietsbrug) tot Natura 2000 gebied Veluwerandmeren bedraagt 100 m. De

Natuurbeschermingswet 1998 vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Voor projecten en handelingen met (geringe) negatieve effecten kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingsplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden (zie Bijlage 1). In deze rapportage worden, in relatie tot de ingreep, de volgende vragen behandeld:

- Zijn negatieve effecten op het Natura 2000-gebied uit te sluiten (Hoofdstuk 3)?
- Zo nee, is vervolgonderzoek noodzakelijk (Hoofdstuk 3)?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie of compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 5)?
- Moet een vergunning worden aangevraagd (Hoofdstuk 5)?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet. Een beschrijving van de instandhoudingsdoelen en wezenlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden Veluwe en Veluwerandmeren is opgenomen in Bijlage 2.

EHS

Het plangebied is gelegen nabij gebieden die zijn aangeduid als EHS. In of in de nabijheid van EHS-gebied geldt het 'nee, tenzij'-principe: nieuwe plannen of projecten zijn niet toegestaan als ze de wezenlijke (potentiële) waarden en kenmerken van het EHS-gebied *significant* aantasten, tenzij er sprake is van redenen van groot openbaar belang en er geen reële alternatieven zijn. De schade dient in dat geval door mitigerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt te worden. De restschade dient te worden gecompenseerd.

Met betrekking tot de EHS-toetsing geeft de voorliggende rapportage antwoord op de volgende vragen:

- Welke effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS heeft de ingreep in het plangebied (Hoofdstuk 4)?
- Zijn deze effecten als *significant* te kwalificeren (Hoofdstuk 4)?
- Is voor uitvoering van de werkzaamheden een vergunning nodig (Hoofdstuk 5)?

1.2 Aanpak natuurtoets

De natuurtoets betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van in het kader van de natuurwetgeving beschermde habitattypen en beschermde soorten planten en dieren in het plangebied. Verder zijn de functie van het plangebied en de directe omgeving voor habitattypen en soorten van de Natura 2000-gebieden beschreven en de te verwachten directe en indirecte effecten van de voorgenomen ingreep op deze habitattypen en soorten. De natuurtoets vindt plaats op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Oriënterend terreinbezoek
- Expert judgement.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Oriënterend terreinbezoek

Het plangebied Groene Zoom is op 7 januari en 12 februari 2009 bezocht. Tijdens de terreinbezoeken is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Expert judgement

De *quick scan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is expert judgement toegepast om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen. Als de beschikbare gegevens onvoldoende houvast bieden om tot een goede beoordeling te komen, zal dit expliciet worden aangegeven.

1.3 Het plangebied

De Groene Zoom ligt ten zuiden van Harderwijk op de overgang van open weidegebied naar bos. In figuur 1 en 2 is de ligging van het gebied weergegeven. De Groene Zoom ligt ten noorden van de gemeente Ermelo en Horst-Noord. De Groene Zoomweg vormt de begrenzing in het noorden en de Horloseweg overgaand naar de Fokko Kortlanglaan vormt de begrenzing aan de zuidkant.

Het plangebied is zeer afwisselend en bestaat uit kleinschalig landschap, bos, paardenweitjes, graslanden, agrarische bedrijven, vrijstaande huizen met grote tuinen, bomenlanen. In het oostelijk deel van de Groene Zoom bevindt zich meer bebouwing dan aan westelijke kant.

Aan de westelijke kant van het plangebied komt bos voor. Soorten die hierin voorkomen zijn zomereik, berk, grove den en in de ondergroei braam.

De bermen en weitjes worden gedomineerd door algemeen voorkomende grassoorten en kruiden.

Figuur 1. Westelijk deel van de Groene Zoom

Figuur 2. Oostelijk deel van de Groene Zoom

1.4 Voorgenomen ingrepen in de verschillende deelgebieden

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkelingen zijn in de Groene Zoom uitwerkingen gemaakt voor verschillende deelgebieden. In bijlage 3 zijn deze deeluitwerkingen A tot en met F terug te vinden. In figuur 3 is de plantekening voor het gehele gebied weergegeven.

Binnen de Groene Zoom zijn onder andere de volgende ontwikkelingen gepland:
in deeluitwerking A:

- aanleg van natuur (plasdras, verbreding watergangen en hooilandbeheer)

In deeluitwerking B:

- aanleg van fiets-, voet- en zandpaden;
- aanleg twee brinken;
- aanleg nieuwe laan;
- omvorming van bos tot speelbos;
- omvorming van akker tot speelweide met meanderende beek, grasland en zoombeplanting.

Figuur 3. Plantekening Groene Zoom

In deeluitwerking C:

- aanleg van fiets-, voet- en zandpaden en vernieuwing van aansluitingen/verbindingen;
- verplaatsing van beek;
- aanleg van speelweide;
- aanbrengen van laanbeplanting en zoombeplanting.

In deeluitwerking D:

- aanleg van fiets-, voet- en zandpaden en vernieuwing van aansluitingen/verbindingen;
- woningbouw;
- opwaardering/kwaliteitsimpuls campingterrein;
- aanbrengen geluidswal.

In deeluitwerking E:

- woningbouw;
- pannenkoekhuis;
- aanbrengen laanbeplanting;

In deeluitwerking F:

- aanleg bedrijventerrein ('werklandschap')
- aanleg overloopgebied;
- aanleg nieuwe ontsluitingswegen en aansluitingen op bestaande wegen.

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Uitgangspunt hiervoor zijn (bron: Gemeente Harderwijk, 2008):

- verwijderen van bomen en beplanting;
- bouwrijp maken van terreinen;

- dempen van beken/sloten ten behoeve van de verplaatsing ervan;
- afgraven van terrein ten behoeve van natuurontwikkeling/waterberging.

Deze ingreep kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De ingreep wordt niet uitgevoerd volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten in tabel 1 (zie Bijlage 1).

1.5 Bronnenonderzoek

Het plangebied Groene Zoom ligt in de kilometerhokken x:168 / y: 481, x:169 / y: 481 en x:170 / y: 481. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl zie tabel 1.1).

Enkele soortgroepen zijn goed onderzocht. Het betreft vaatplanten in de kilometerhokken x:168 / y: 481, x:169 / y: 481. Volgens Natuurloket is een beschermde soort (Tabel 1) waargenomen in het meest westelijk gelegen kilometerhok. Watervogels zijn in alledrie de hokken goed onderzocht in de periode 1997-2007 volgens Natuurloket. De overige soortgroepen zijn in alledrie de kilometerhokken redelijk tot niet onderzocht.

Om een zo goed beeld te krijgen van in de regio voorkomende beschermde soorten is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, waaronder verspreidingsatlassen, recente artikelen en internetsites (zie literatuurlijst).

Met betrekking tot het voorkomen van de das zijn drie rapporten geraadpleegd. Het gaat om:

- Zoon, C.P.M., 2005a. Dassen aan de Hooge Geest. Onderzoek naar de gevolgen van de dassenburcht aan de Hooge Geest voor de ruimtelijke ontwikkelingen in Harderwijk en Ermelo. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2005b. Dassen in de Groene Zoom, Voorkomen en terreingebruik van dassen. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2006a. De dassen in Ermelo. Burchten en verkeersslachtoffers. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2006b. Mogelijkheden voor de das in Ermelo-west, Onderzoek naar kansen en knelpunten voor nieuwvestiging van dassen in het gebied Telgt en Horst (Ermelo). Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2006c. De boomarter in Ermelo. Deelrapport Natuuronderzoek Bestemmingsplan Midden-West, gemeente Ermelo. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2007a. Natuurwaarden bestemmingsplan Midden-West (Ermelo). Versie 2, 20 augustus 2007. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2007b. Gevolgen van een nieuwe school in Drielanden (Harderwijk) voor de das. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2008. Omgaan met het dassenleefgebied Drielanden-Horlo. Aanleg tijdelijke weg voor bouwverkeer naar de school in Drielanden. Zoon buro voor ecologie.

Een overzicht van aanwezige natuurwaarden in het aanpalende plangebied Drielanden is gegeven in:

- Kruijt *et al.*, 2008. Herziening beoordeling effecten op beschermde soorten als gevolg van het plan Drielanden-west Harderwijk.

Als gevolg van verlies van leefgebied in Drielanden heeft de Gemeente Harderwijk voor de das in overleg met DLG een compensatieplan opgesteld.

2 Effecten op flora en fauna

2.1 Flora

Huidige functie plangebied voor beschermde planten

In de regio komen geschikte groeiplaatsen voor voor de volgende beschermde soorten: grasklokje, grote kaardenbol en brede wespenorchis (Van der Meijden, 1998). Voor deze soorten komt in alle delen van het plangebied plaatselijk geschikt habitat voor.

Tijdens het veldbezoek zijn geen resten of rozetten van beschermde soorten waargenomen. Van de in de regio bekende brede wespenorchis en grasklokje zijn (in potentie) geschikte groeiplaatsen aanwezig en kunnen in klein aantal in het plangebied voorkomen. Geschikte groeiplaatsen in het plangebied vormen bosranden (brede wespenorchis), grazige vegetaties (grasklokje), bermen (beide). Overhoekjes kunnen verder groeiplaatsen bieden aan de grote kaardenbol.

Op grond van de aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken zijn geen potentiële groeiplaatsen van andere beschermde soorten aangetroffen. In § 6.4 Aanbevelingen worden aanbevelingen gedaan hoe met de eerder genoemde soorten rekening kan worden gehouden.

Grazige vegetatie in het meest oostelijke puntje van de Groene Zoom. Mogelijke groeiplaats voor bijvoorbeeld grasklokje.

De interactieve Nederlandse Flora meldt voor de twee uurhokken (5x5 km) waarin het plangebied ligt het voorkomen van resp. 217 soorten (in atlashok x: 170, y: 480) en

281 verschillende soorten vaatplanten (in atlashok x: 165, y: 480) waarvan vijf beschermde; drie uit Tabel 1 (gewone dotterbloem, grasklokje, brede wespenorchis) en twee in Tabel 2 (jeneverbes en rietorchis). In deze atlasblokken ligt een deel van de Veluwe en een deel van het gebied langs het Wolderwijd.

Ondanks dat er een redelijk aantal soorten is gemeld in beide hokken, is het aantal aangetroffen beschermde soorten laag. Dit duidt er op dat de betreffende atlashokken niet specifiek waardevol zijn wat betreft voorkomende flora en vegetatie. Het plangebied van de Groene Zoom omvat slechts een beperkt deel van de betreffende uurhokken.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep kan leiden tot vernietiging van groeiplaatsen (artikel 8) van grasklokje, grote kaardenbol en brede wespenorchis. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat de ingreep beperkt is van oppervlakte, het aantal planten dat hiermee gemoeid is relatief klein is en de betreffende soorten zeer algemeen zijn. Voor soorten van Tabel 1 geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen.

Tabel 2.1 Te verwachten effecten op beschermde soorten planten.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
brede wespenorchis	mogelijk	vernietiging groeiplaats	art. 8
grasklokje	mogelijk	vernietiging groeiplaats	art. 8
grote kaardenbol	mogelijk	vernietiging groeiplaats	art. 8

2.2 Vissen

Huidige functie plangebied voor beschermde vissen

Het beschermde biermpje is uit de regio bekend en zou op grond van de aanwezige watertypen in het plangebied kunnen voorkomen (Ravon 2007, www.ravon.nl).

Het biermpje is een kleine vissoort die voorkeur heeft voor stromend water. De soort komt in vele beken en sprengen op de Veluwe voor en rondom Harderwijk in beken en sloten met stromend water.

Door het plangebied loopt een greppel met momenteel snelstromend water omdat er tijdelijk de afwatering van een bronbemaling stroomopwaarts op is aangesloten. De beek heeft niet een geheel natuurlijke loop maar wordt op diverse plekken versneld door het gebied geleid door middel van duikers. Omdat de greppel meestentijds droog staat (mond. med. H. Maas) worden geen vissen verwacht.

Tijdens het veldbezoek is de beek met een steeknet steekproefsgewijs bemonsterd. Daarbij zijn geen beschermde vissoorten waargenomen.

Foto van beek/greppel langs de westzijde van Camping De Hanenburg.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden ten aanzien van beschermde vissen omdat ze niet in het plangebied voorkomen.

2.3 Amfibieën

Huidige functie plangebied voor amfibieën

De volgende soorten amfibieën zijn uit de regio bekend en zouden op grond van de aanwezige watertypen en landbiotoop in het plangebied kunnen voorkomen: bruine kikker, bastaardkikker, kleine watersalamander, gewone pad (Spitzen - van der Sluijs *et al.* 2007, Ravon 2007, www.ravon.nl). Uit de directe omgeving van het plangebied zijn geen strikt beschermde soorten amfibieën bekend.

In het plangebied komt in zeer beperkt mate geschikt voortplantingsbiotoop voor voor amfibieën. Er is een klein aantal sloten met permanent water. Zo ligt in deelgebied A een perceelsloot tussen graslanden. Vanwege de elzen direct langs deze sloot is deze sloot zeer beschaduwd en om die reden matig geschikt als voortplantingswater. Door invallend blad is de waterkwaliteit naar verwachting gering. Voor minder kritische soorten als bruine kikker en gewone pad voldoet deze sloot als voortplantingswater. Op diverse plaatsen in het plangebied komen greppels voor. Deze staan naar verwachting een groot deel van het jaar droog. In natte jaren kunnen deze greppels in gebruik zijn voor de voortplanting.

De beek in deelgebied C en D is vanwege de sterke stroming niet geschikt voor eiafzet van amfibieën. In diverse tuinen in de deelgebieden A tot en met F bevinden zich vijvers. Aangenomen wordt dat amfibieën in deze vijvers geschikt voortplantingshabitat

vinden. Bastaardkikkers en kleine watersalamanders overwinteren meestal in de nabijheid van voortplantingswater. Onder stenen, stronken en bijvoorbeeld planken vinden de betreffende soorten geschikt landhabitat.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingrepen in de diverse deelgebieden zoals het rooien van beplanting of het dempen van greppels met water kunnen leiden tot het doden van enkele individuen en vernietiging van verblijfplaatsen van gewone pad en bruine kikker (Tabel 1-soorten). Ten aanzien van de andere soorten worden geen effecten verwacht, omdat deze zich naar verwachting in de tuinen ophouden waar geen ingrepen zijn voorzien. Als gevolg van de ingreep kunnen verbodsbepalingen worden overtreden voor: gewone pad en bruine kikker. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat de ingrepen beperkt zijn, het aantal dieren dat hiermee gemoeid is relatief klein is en de genoemde soorten zeer algemeen zijn. Bij ingrepen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling geldt vrijstelling van verbodsbepalingen voor soorten uit Tabel 1. Het aanvragen van een ontheffing wordt derhalve niet nodig geacht.

In de definitieve planvorming dient met deze soorten rekening te worden gehouden. In § 6.4 zijn mitigerende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen.

Tabel 2.3 Te verwachten effecten op beschermde soorten amfibieën.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
gewone pad	zeker	vernietiging verblijfplaats	mogelijk
kleine watersalamander	zeker	geen	geen
bruine kikker	zeker	vernietiging verblijfplaats	mogelijk
bastaardkikker	zeker	geen	geen

2.4 Reptielen

Huidige functie plangebied voor reptielen

De volgende soorten reptielen zijn uit de regio (Veluwe) bekend: zandhagedis, levendbarende hagedis, hazelworm (Spitzen - van der Sluijs *et al.* 2007, Ravon 2007, www.ravon.nl)).

In het plangebied komen geen terreinen voor die geschikt zijn als leefgebied van reptielen. De genoemde soorten hebben alle voorkeur voor open zandige terreinen, afgewisseld met lage begroeiing zoals heide.

De terreinen in het plangebied zijn grotendeels intensief in gebruik, bijvoorbeeld als tuin (gazon), kwekerij, akker en zijn overwegend kleigronden. Het plangebied heeft daarom voor reptielen geen betekenis.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep leidt niet tot effecten op reptielen omdat in het plangebied geen reptielen voorkomen.

2.5 Grondgebonden zoogdieren

Huidige functie plangebied voor zoogdieren

De volgende strikt beschermde soorten zijn uit de regio bekend en kunnen op grond van de aanwezige bosclementen in het plangebied voorkomen: eekhoorn, boommarter (Zoon, 2006b). Verder is het voorkomen van de das bekend uit het plangebied (Zoon, 2005). Net ten noorden van de Horloseweg in het bosperceel in deelgebied B bevindt zich een hoofdburcht plus bijburcht waar circa 1-3 dassen wonen. Voor deze dassen wordt gezocht naar compensatie van leefgebied als gevolg van verlies van leefgebied door de ontwikkeling van de wijk Drielanden/ ontwikkeling van de Groene Zoom (Zoon, C.P.M., 2006).

De middelzwaar beschermde eekhoorn (Tabel 2-soort) komt vrij algemeen voor in het bosrijke gebied tussen Harderwijk en Ermelo. De soort komt bij voorkeur voor in een gemengd naald- en loofbos. Nesten worden doorgaans in naaldbomen gebouwd met behulp van organisch materiaal. De winter is doorgaans een geschikte periode om nesten te zoeken omdat ze dan óók in de loofbomen goed zichtbaar zijn. In de deelgebieden A en B komt voor de eekhoorn geschikt leefgebied voor. Tijdens het veldbezoek zijn geen eekhoorns of nesten van eekhoorns waargenomen.

De strikt beschermde boommarter (Tabel 3-soort) is bekend uit de bosrijke omgeving van Harderwijk en Ermelo. Boommarters gebruiken een holle boom of grote nestkast als vaste rust- en verblijfplaats. Voor zover bekend zijn er in de deelgebieden geen vaste verblijfplaatsen (Zoon, 2006b). De bosterreinen in deelgebied A en B vormen geschikt leefgebied voor de boommarter. Eind 2008 is net ten westen van de dassenburcht op de Horloseweg een dode boommarter gevonden (mond. med. Zoon).

Van dassen is bekend dat ze gevoelig zijn voor versnippering. Eén van de redenen hiervan is dat ze een groot gebied rondom de burcht nodig hebben met goede foerageermogelijkheden. Dassen leggen in de schemering en 's nachts wel enkele kilometers af bij het zoeken naar voedsel. In akkers en weilanden op rijke kleibodem zoeken ze naar onder andere regenwormen. Hoe meer (drukke) wegen daarbij overgestoken moeten worden, hoe groter de kans dat dieren slachtoffer worden van het verkeer. Wat betreft verstoring worden in de literatuur zowel voorbeelden beschreven van verstoringgevoelige dassen, als dassen die zich gemakkelijk aan de menselijke omgeving aanpassen en zelfs in stadsparken of tuinen leven.

Overige soorten

Tijdens het veldbezoek zijn sporen waargenomen van mol, woelmuizen, egel, konijn (tabel 2.4). Dit zijn algemeen voorkomende weinig kritische soorten waarvoor op

diverse plaatsen (graslanden, bermen, bosschages) in de verschillende deelgebieden in het plangebied geschikt leefgebied voorkomt. Kleine marterachtigen zoals wezel, hermelijn kunnen in het plangebied voorkomen. In de nattere westelijk gelegen delen kan bunzing voorkomen.

Effecten en verbodsbepalingen

In de deelgebieden A, C, D, E, F komen geen vaste rust- en verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten grondgebonden zoogdieren voor en worden geen verbodsbepalingen overtreden.

Als gevolg van de realisatie van (kleinschalige) woningbouw, fiets- en voetpaden, speelweiden en speelbos in deelgebied B verdwijnt leefgebied van de strikt beschermde das. Dit is leefgebied dat van essentieel belang is voor de das en een vaste rust- en verblijfplaats is in de zin van de Flora- en faunawet. De gebieden rondom burchten hebben een functie als foerageergebied en als rustgebied. Door Zoon (2005) is aangegeven dat het leefgebied van de dassen in de burcht in de Groene Zoom sterk onder druk staat door de voorziene en gerealiseerde ontwikkelingen. Dat heeft met name betrekking op de aanleg van de Groene Zoomweg, de bebouwing in Drielanden en de fietstunnel. Daarom zal (kleinschalige) woningbouw leiden tot verlies van leefgebied. Als gevolg van de ingrepen in deelgebied B vindt dus vernietiging van de vaste rust- en verblijfplaatsen plaats (artikel 11).

Door het gebied worden paden aangelegd en het zal door bewoners ook gebruikt gaan worden. Daarnaast zal het gebied meer gebruikt worden door wandelaars en fietsers. Het is mogelijk dat verstoring zich zal voordoen als gevolg van de voorgenomen ingrepen. Vanuit voorzorg en de zorgplicht dient men rekening houden met een gerede kans op verstoring. Het vergroten van de toegankelijkheid van het gebied wordt afgeraden om de kans op overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Als gevolg hiervan zal verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen kunnen plaatsvinden (artikel 11).

Over de huidige maïsakker zal een meanderende beek worden aangelegd. Als gevolg van de hermeandering van de beek ontstaan er in deelgebied B langs de oevers betere foerageermogelijkheden voor de das dan de huidige maïsakkers momenteel bieden. Aangenomen dat de beek voorzien is van uittreedbare oevers zal deze geen obstakel vormen voor de voedseltochten van de das.

De aanleg van nieuwe brinken vindt plaats ten koste van bestaand foerageergebied, waardoor de dassen elders voedsel moeten gaan zoeken. De aanleg van Drielanden heeft al voor verkleining en versnippering van het foerageergebied van de betreffende dassen gezorgd. De vochtige weilanden op kleigrond aan de (noord)westzijde van de burcht, onder andere van Drielanden, vormen het belangrijkste foerageergebied voor de dassen van de burcht aan de Horloseweg. Deze vochtige kleigronden zijn belangrijke vindplaatsen van het stapelvoedsel van de das, regenwormen. Voor de aanleg van de wijk Drielanden in het foerageergebied van deze dassen is een

compensatieprocedure in gang gezet. Als gevolg van de compensatie zal nieuw leefgebied (burchtlocatie en foerageergebied) ontstaan. Na realisatie van de compensatie zal uit monitoring moeten blijken of inderdaad nieuw leefgebied is ontstaan voor de das en of de das zich in het nieuwe gebied heeft gevestigd. Zolang niet duidelijk is of nieuw leefgebied is ontstaan, zal zonder ontheffing (en dus nieuwe compensatie) geen leefgebied aangetast kunnen worden van de das in deelgebied B.

Voorwaarde voor behoud van een dassenburcht is de beschikbaarheid van voldoende goede voedselgebieden van diverse aard binnen een straal van 500 m en maximaal 1000 m (Zoon, 2005a).

Een aanzienlijk deel van deelgebied C ligt binnen een straal van 500 m van de burcht. In 2005a is aangegeven dat dit gebied tot het centrum van het leefgebied van de dassen aan de Horloseweg behoort. Deelgebied C is kleinschalig landschap, een afwisseling van kleine clusters bebouwing en erven en zandige akkers, bomenlanen en graslandjes. Deelgebied C heeft een zandige bodem en is gedurende het gehele jaar redelijk voedselrijk (Zoon, 2005a).

De te bebouwen terreinen zijn momenteel geschikte voedselgebieden (Zoon, 2005a). Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling van brinken in deelgebied C kan daarom foerageergebied verloren gaan. Een gevolg van de aanleg van brinken in deelgebied C kan zijn dat dassen de Horloseweg vaker gaan oversteken om ten zuiden van de Groene Zoom te gaan foerageren. Vanwege de toenemende drukte op deze weg lopen de dassen daardoor meer risico verkeersslachtoffer worden.

Tabel 2.5 Te verwachten effecten op beschermde soorten zoogdieren.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
mol	zeker	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
konijn	zeker	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
Diverse soorten muizen	zeker	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
egel	zeker	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
wezel	waarschijnlijk	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
hermelijn	waarschijnlijk	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
bunzing	waarschijnlijk	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
boomarter	zeker	geen	nee
eekhoorn	zeker	geen	nee
das	zeker	vernietiging verblijfplaats	ja, art. 11

2.6 Vleermuizen

Voorkomen en functie plangebied

De volgende beschermde soorten vleermuizen zijn uit de regio bekend en zouden in het plangebied kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis,

rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, meervleermuis (Dijkstra *et al.*, 1999).

De grote afwisseling van bos, bosschages, bomenlanen, bermen, bebouwing maakt het plangebied voor deze soorten geschikt als verblijfplaats, jachtgebied en vliegroute. Zowel boombewonende soorten als gebouwbewonende soorten vinden vaste rust- en verblijfplaatsen in het gebied.

In 2002 heeft onderzoek plaatsgevonden naar vliegroutes van meervleermuizen langs de randmeren (Limpens, 2002). Ter hoogte van de Groene Zoom is geen vliegroute aangetroffen van meervleermuizen. De doorgaande beplanting in de Groene Zoom (in oost-west richting) vormt dus geen vaste rust- en verblijfplaats voor de meervleermuis.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingrepen zullen bomen in het plangebied zo veel mogelijk gespaard worden. Op enkele plekken worden nieuwe bomenlanen en zoombeplanting aangelegd. Op termijn zijn dit geschikte foerageerplekken en vliegroutes voor vleermuizen. Ten behoeve van de ontwikkeling van de Groene Zoom worden geen huizen gesloopt. Vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten zullen dus niet vernietigd worden.

Als gevolg van de toename van de bebouwing worden slechts in beperkte mate effecten verwacht omdat in de huidige situatie open plekken voor vleermuizen relatief beperkte waarde hebben.

Op enkele plekken worden bomen gekapt ten behoeve van de ontwikkeling van speelbos of fietspaden. Als gevolg van de ontwikkeling van brinken en paden neemt binnen de Groene Zoom de openbare verlichting toe. Hierdoor kan een gedeelte van foerageergebied en vliegroutes minder geschikt worden. Dit zal echter geen essentieel deel van leefgebied van vleermuizen (vaste rust- en verblijfplaatsen) beslaan.

Als gevolg van de ontwikkeling van natuurlijk grasland en hermeandering van beken kunnen langs oevers foerageermogelijkheden toenemen.

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden, de gunstige staat van instandhouding is voor de genoemde soorten niet in het geding.

Tabel 2.6 Te verwachten effecten op vleermuizen.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
gewone dwergvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
ruige dwergvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
rosse vleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
laatvlieger	waarschijnlijk	geen	nee
gewone grootoorvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
meervleermuis	waarschijnlijk	geen	nee

2.7 Vogels

Voorkomen en functie

In het plangebied kunnen betrekkelijk algemene soorten broedvogels van bossen en kleinschalig agrarisch landschap worden verwacht. Volgens de broedvogelatlas (SOVON 2002) komen in de regio de volgende broedvogels van de Rode Lijst voor, waarvoor in het plangebied geschikt broedhabitat voorkomt: groene specht, boerenwaluw, huiswaluw, graspieper, spotvogel, grauwe vliegenvanger, matkop, huismus, ringmus, kneu, boomvalk, zomertortel, koekoek, ransuil, steenuil.

De voorgenomen ontwikkeling van nieuwe brinken en recreatieve voorzieningen is in de deelgebieden B, C, D en E veelal voorzien is op open grazige vegetaties en akkers. Deze plekken zijn van weinig waarde voor de genoemde soorten. Voor de steenuil kan kleinschalig leefgebied echter van betekenis zijn als jachtgebied. Jachtgebied dat dichtbij het nest ligt, is van belang zijn voor het broedsucces. In de broedtijd dient op korte afstand van het nest gejaagd te kunnen worden.

Het plangebied heeft geen betekenis voor winter-/watervogels.

Tijdens het veldbezoek is gezocht naar nestplaatsen in holle bomen, knotwilgen, schuren, gebouwen. Deze zijn niet aangetroffen maar kunnen niet uitgesloten worden omdat niet alle potentieel geschikte bomen zijn gecontroleerd. Het plangebied kan dus vaste rust- en verblijfplaatsen bieden aan soorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats zoals bosuil, kraai, buizerd, steenuil. De Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe geeft aan dat het plangebied Groene Zoom slecht onderzocht is. Hoewel het gebied redelijk geschikt lijkt, is slechts één territorium bekend. Ter hoogte van de kruising van de Fokko Kortlanglaan met het spoor is in 2008 de betreffende steenuil nog waargenomen (med. dhr. R. Pannekoek).

Effecten en verbodsbepalingen

Ten behoeve van de ingreep worden in beperkte mate bomen gekapt. Het betreft overwegend jonge bomen die geen holten hebben. Hoewel niet alle bomen zijn gecontroleerd, wordt aangenomen dat zich in de jonge, te kappen bomen geen vaste rust- en verblijfplaatsen bevinden. De ingreep leidt daarom niet tot verlies van nesten voor soorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats.

Het bebouwen van foerageergebied van steenuilen kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen. Aanbevolen wordt nader te onderzoeken in hoeverre jaarrond beschermde rust- en verblijfplaatsen van steenuilen in het plangebied aanwezig zijn. Omdat het landelijk erg slecht gaat met de steenuil, kan er sprake zijn van de aantasting van de gunstige staat van instandhouding.

Het bebouwen van open plekken in het plangebied leidt voor de overige soorten Rode lijstsoorten niet tot een aantasting van de duurzame staat van instandhouding. Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden.

Aangezien geen sloop van huizen is voorzien, gaan geen vaste rust- en verblijfplaatsen verloren van gebouwbewonende soorten als steenuil, huismus, huiswaluw en boerenwaluw.

In de definitieve planvorming dient desalniettemin met vogels rekening te worden gehouden. In § 6.4 zijn mitigerende en compenserende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen. Voor de Rode

lijstsoorten (uitgezonderd de steenuil) is reeds aangegeven dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is.

Tabel 2.7 Te verwachten effecten op broedvogels.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
algemeen voorkomende broedvogels	zeker	geen	nee
steenuil	mogelijk	mogelijk aantasting foerageergebied	mogelijk
diverse Rode Lijstsoorten	waarschijnlijk	geen	nee

2.8 Beschermde soorten ongewervelden

Huidige functie plangebied voor beschermde ongewervelden

Uit de regio zijn geen beschermde ongewervelden bekend die op grond van de aanwezigheid in het plangebied kunnen voorkomen.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden ten aanzien van beschermde ongewervelden omdat ze niet in het plangebied voorkomen.

3 Effecten Natura 2000-gebied de Veluwe

3.1 Beschrijving de Veluwe en instandhoudingsdoelen

De Veluwe bestaat uit stuwwallen en smeltwaterafzettingen. Later zijn de dekzanden löss en stuifzanden ontstaan. Een groot deel van de Veluwe is tegenwoordig bebost (ca. 73.000 van de 93.331 ha), waarvan ongeveer een kwart loofbos en driekwart naaldbos. De niet beboste delen betreffen vooral droge heide en stuifzanden als het Kootwijkerzand en het Hulsthorsterzand. Het gebied is of zal worden aangewezen voor de volgende habitattypen en soorten (LNV, 2006b).

Habitattypen en soorten

De Veluwe is voor de hieronder genoemde habitattypen en soorten aangewezen.

<i>habitattypen</i>		
H2310	stuifzandheiden met struikhei	
H2320	binnenlandse kraaiheibegroeiingen	
H2330	zandverstuivingen	
H3130	zwakgebufferde vennen	
H3160	zure vennen	
H4010_A	vochtige heiden (hogere zandgronden)	
H4030	droge heiden	
H5130	jeneverbesstruwelen	
H6230	heischrale graslanden	
H6410	blauwgraslanden	
H7110_B	actieve hoogvenen (heideveentjes)	
H7150	pioniervegetaties met snavelbiezen	
H9120	beuken-eikenbossen met hulst	
H9160_A	eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	
H9190	oude eikenbossen	
H91E0_C	vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	
<i>soorten</i>		
drijvende waterweegbree	meervleermuis	vliegend hert
kamsalamander	gevlekte witsnuitlibel	beekprik
<i>broedvogels</i>		
wespendief	nachtzwaluw	
ijsvogel	draaihals	
zwarte specht	boomleeuwerik	
duinpieper	roodborsttapuit	
tapuit	grauwe klauwier	
<i>niet-broedvogels</i>		
geen		

Instandhoudingsdoelen soorten

- Ten aanzien van draaihals, duinpieper, tapuit en grauwe klauwier gelden uitbreidingsdoelstellingen. Ten aanzien van de andere soorten is als doel gesteld behoud omvang en kwaliteit leefgebied.
- Ten aanzien van de kamsalamander en meervleermuis is als doel gesteld behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Algemene doelen die zijn geformuleerd voor Natura 2000 gebied de Veluwe zijn de volgende:

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied. voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

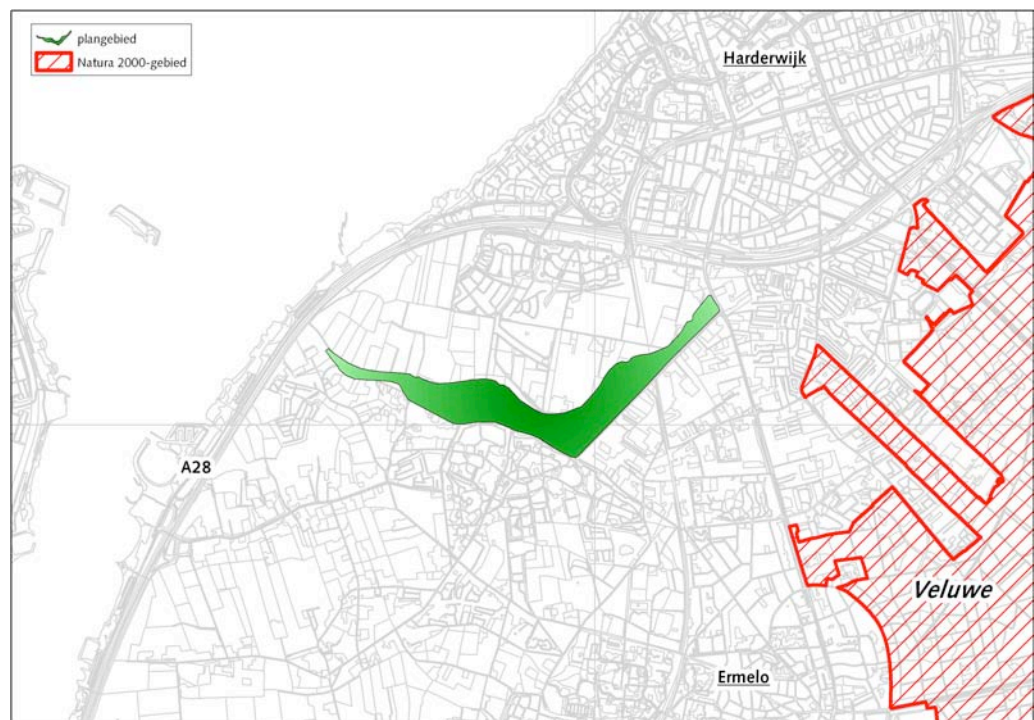
De volgende kernopgaven zijn voor de Veluwe geformuleerd:

- Verbetering van de waterkwaliteit en morfodynamiek, inclusief toestroom van grondwater, ten behoeve van beken en riviertjes met waterplanten (waterranonkels) en soorten als drijvende waterweegbree.
- Kwaliteitsverbetering van actieve hoogvenen (heideveentjes) in heideterreinen en bossen.
- Het vergroten van het areaal stuifzandheiden met struikhei, binnenlandse kraaiheibegroeiingen, droge heiden en zandverstuivingen en het verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede ten behoeve van vogelsoorten als duinpieper, korhoen, nachtzwaluw, draaihal en tapuit.
- Het verbinden van heide- en stuifzandencomplexen met het oog op de fauna.
- De vergroting van het areaal gevarieerde zandverstuivingen met overgangen naar droge heiden en open bossen, mede als leefgebied van de draaihal, tapuit, duinpieper en nachtzwaluw.
- Het behoud van het areaal oude eikenbossen en verbeteren van de kwaliteit, ook als habitat voor vliegend hert.

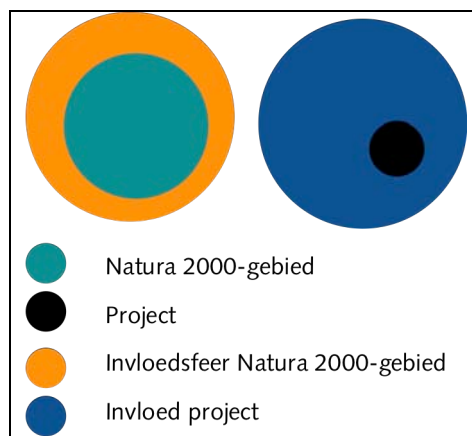
De instandhoudingsdoelstelling voor zeven habitattypen en –soorten uit de Habitatrichtlijn is gedefinieerd als het behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied, waarbij voor alle soorten kwantitatieve indicaties zijn gegeven van het instandhoudingsdoel. Voor zeven vogelsoorten van de Vogelrichtlijn is de instandhoudingsdoelstelling gedefinieerd als het behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied, waarbij voor alle soorten kwantitatieve indicaties zijn gegeven van het instandhoudingsdoel. Voor de resterende 21 habitattypen en habitatsoorten en soorten van de Vogelrichtlijn zijn herstelopgaven als de verbetering van de kwaliteit van het habitat of vergroting van het leefgebied geformuleerd.

3.2 Invloedsfeer van het project

Voor alle deelgebieden geldt dat de invloedsfeer ten opzichte van het Natura 2000-gebied de Veluwe gevisualiseerd kan worden als in Figuur 3.1. De deelgebieden zijn gelegen nabij de begrenzing van de Veluwe maar liggen niet in de invloedsfeer van de Veluwe. Het oostelijk gedeelte van het plangebied ligt op circa 1 km van het Natura 2000-gebied. Effecten van de ontwikkeling van de Groene Zoom zijn ruimtebeslag en versterking. Deze effecten reiken nauwelijks verder dan de grens van het plangebied.

Figuur 3.2 Overzichtskaart met de ligging van de Groene Zoom en Natura-2000 gebied de Veluwe.

Figuur 3.3 Invloedsfeer van de Groene Zoom ten opzichte van Natura-2000 gebied de Veluwe (Bron: Checklist gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998).

3.3 Voorkomen van habitattypen

In het plangebied komen kleine oppervlakten groen voor in de vorm van graslandjes, bomenlanen, bosschages. De habitattypen van de Veluwe genieten bescherming binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied de Veluwe. De voorgenomen ontwikkeling van de Groene Zoom heeft geen effect op habitattypen van de Veluwe. Als gevolg van de ontwikkeling van de Groene Zoom worden geen indirecte effecten (zoals verdroging) op habitattypen verwacht.

3.4 Voorkomen van habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten

De gevlekte witsnuitlibel, beekprik, rivierdonderpad, kamsalamander en drijvende waterweegbree zijn kritische soorten die voorkomen in vennen, natuurlijke beken en poelen op een aantal plaatsen op de Veluwe. Geschikt habitat ontbreekt in het plangebied. Gezien de aard en omvang van de ingrepen in het plangebied zijn geen effecten te verwachten op deze soorten binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied de Veluwe. Dit geldt ook voor het vliegend hert, dat in oude eikenbossen voorkomt op de Veluwe.

Van de meervleermuis zijn geen verblijfplaatsen bekend in de directe omgeving van de deelgebieden. De Veluwerandmeren vormen belangrijke foerageergebieden voor de meervleermuis. Op grond van Limpens (2002) wordt aangenomen dat de meervleermuis geen vliegroutes gebruikt via de Groene Zoom (zie par. 2.6).

De genoemde vogelrichtlijnsoorten komen in de omgeving van het plangebied niet voor. Het betreft soorten die vanwege hun voorkeursvoedsel of verstoringsgevoeligheid overwegend voorkomen in de ongestoorde en uitgestrekte bos-, heide en stuifzandgebieden van de Veluwe. Gezien de aard van de ingreep en afstand tot (potentiële) leefgebieden van de genoemde soorten worden geen effecten verwacht op vogelrichtlijnsoorten van Natura-2000-gebied de Veluwe.

3.5 Conclusie

3.5.1 Effecten op Natura 2000-gebied de Veluwe

Als gevolg van de ontwikkeling van de Groene Zoom treden geen (externe) effecten op op soorten en geformuleerde instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe. Er is in dit kader dan ook geen sprake van verslechtering of significante verstoring.

3.5.2 Cumulatieve effecten

Er zullen als gevolg van de ontwikkeling van de Groene Zoom geen effecten optreden op aanwijsoorten en habitats van Natura 2000-gebied Veluwe. Aangezien er geen effecten worden verwacht als gevolg van de ingrepen in het plangebied, is het niet

nodig effecten van andere projecten te betrekken in een effectbeoordeling ten behoeve van cumulatieve effecten.

3.5.3 Conclusies voortoets

De ontwikkeling van de Groene Zoom zal niet leiden tot verslechtering of significante verstoring ten aanzien van instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied de Veluwe. Het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet wordt niet nodig geacht.

4 Effecten Natura 2000-gebied Veluwerandmeren

4.1 Beschrijving Veluwerandmeren en instandhoudingsdoelen

De Veluwerandmeren zijn grote ondiepe zoetwatermeren die zijn ontstaan bij de drooglegging van de polders Oostelijk Flevoland in 1957. Sinds de waterkwaliteit (sinds de jaren '90) aan het verbeteren is, komen watervegetaties in toenemende mate voor. Deze vegetaties vormen een belangrijke voedselbron voor diverse soorten watervogels en leefgebied voor vissen als kleine modderkruiper.

Habitattypen en soorten

De Veluwerandmeren zijn voor de hieronder genoemde habitattypen en soorten aangewezen.

<i>habitattypen</i>		
H3140	Kranswierwateren	
H3150	Van nature eutrofe meren	
<i>soorten</i>		
kleine modderkruiper	rivierdonderpad	
meervleermuis		
<i>broedvogels:</i>		
roerdomp	grote karekiet	
<i>niet broedvogels:</i>		
fuut aalscholver	grote zilvereiger	
lepelaar	kleine zwaan	smient
krakeend	pijlstaart	slobeend
krooneend	tafeleend	kuifeend
brilduiker	nonnetje	meerkoet
grote zaagbek		

Instandhoudingsdoelen habitattypen

- Ten aanzien van de habitattypen H3140 en H3150 geldt als doel behoud oppervlakte en kwaliteit.

Instandhoudingsdoelen soorten

- Ten aanzien van de meervleermuis is als doel geformuleerd behoud omvang en kwaliteit leefgebied.
- Voor broedvogels is als doel geformuleerd uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied.
- Voor niet-broedvogels is de doelstelling behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Algemene doelen die zijn geformuleerd voor Natura 2000 gebied de Veluwerandmeren zijn de volgende:

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied. voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

De volgende kernopgaven zijn voor de Veluwerandmeren geformuleerd:

Instandhoudingsdoelen habitattypen

- Ten aanzien van de habitattypen H3140 en H3150 geldt als doel behoud oppervlakte en kwaliteit.

Soorten

- Ten aanzien van de meervleermuis is als doel geformuleerd behoud omvang en kwaliteit leefgebied.
- Voor broedvogels is als doel geformuleerd uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied.
- Voor niet-broedvogels is de doelstelling behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

4.2 Invloedssfeer van het project

Voor het plangebied geldt dat de invloedssfeer ten opzichte van het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren gevisualiseerd kan worden als in Figuur 3.1. Enkele deelgebieden zijn gelegen nabij de begrenzing van de Veluwerandmeren (deelgebied A ligt op een afstand van minder dan 1 km). Effecten van de ontwikkeling van de Groene Zoom zijn ruimtebeslag en verstoring. Effecten op het Natura 2000-gebied zijn vanwege de afstand en aard van de verstoring niet te verwachten.

Figuur 4.2 Overzichtskartaal met de ligging van de Groene Zoom en Natura 2000-gebied Veluwerandmeren.

4.3 Voorkomen van habitattypen

Op grote oppervlakten in de Veluwerandmeren komen kranswieren voor. Vanwege de aard van de ingreep en afstand tot de Veluwerandmeren heeft de voorgenomen ontwikkeling van de Groene Zoom geen effect op habitattypen van dit gebied. Indirecte effecten zoals grondwateronttrekking worden niet verwacht.

4.4 Voorkomen van habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten

kleine modderkruiper	rivierdonderpad	
meervleermuis		
<i>broedvogels:</i>		
roerdomp	grote karekiet	
<i>niet broedvogels:</i>		
fuut aalscholver	grote zilvereiger	
lepelaar	kleine zwaan	smient
krakeend	pijlstaart	slobeend
krooneend	tafeleend	kuifeend
brilduiker	nonnetje	meerkoet
grote zaagbek		

De kleine modderkruiper en rivierdonderpad komen voor in grote delen van de randmeren. Geschikt habitat in de wateren voor de betreffende soorten ontbreekt in

het plangebied. De ingreep heeft geen invloed op het water van de Veluwerandmeren of, indirect, op de waterkwaliteit van de Veluwerandmeren.

Van de meervleermuis zijn geen verblijfplaatsen bekend in de directe omgeving van de deelgebieden. De Veluwerandmeren vormen belangrijke foerageergebieden voor de meervleermuis. Op grond van Limpens (2002) wordt aangenomen dat de meervleermuis geen vliegroutes gebruikt via de Groene Zoom (zie par. 2.6).

Voor geen van de in het aanwijsbesluit genoemde vogels komt geschikt leef- of foerageergebied voor in de Groene Zoom. Alle vogelsoorten uit het aanwijsbesluit zijn gebonden aan (uitgestrekt) water of aan grote open graslanden. Dergelijk leefgebied komt in het plangebied niet voor.

4.5 Conclusie

4.5.1 Effecten op Natura 2000-gebied de Veluwerandmeren

Als gevolg van de ontwikkeling van de Groene Zoom treden geen (externe) effecten op op soorten en geformuleerde instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. Er is in dit kader dan ook geen sprake van verslechtering of significante verstoring.

3.5.2 Cumulatieve effecten

Er zullen als gevolg van de ontwikkeling van de Groene Zoom geen effecten optreden op aanwijssoorten en habitats van Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. Aangezien er geen effecten worden verwacht als gevolg van de ingrepen in het plangebied, is het niet nodig effecten van andere projecten te betrekken in een effectbeoordeling ten behoeve van cumulatieve effecten.

3.5.3 Conclusies voortoets

De ontwikkeling van de Groene Zoom zal niet leiden tot verslechtering of significante verstoring ten aanzien van instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. Het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet wordt niet nodig geacht.

5 Effecten EHS

5.1 Algemeen

Voor ingrepen binnen de EHS geldt een 'nee, tenzij'- benadering. Dit houdt in dat er geen bestemmingswijzigingen mogelijk zijn, als daardoor de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant worden aangetast. Ook moet aangetoond worden dat reële alternatieven ontbreken voor het plan en of er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Om deze 'nee, tenzij'-benadering toe te passen is de nota "Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur" (Provincie Gelderland, 2006) gebruikt. De criteria zijn opgenomen in Bijlage 2. Aan de hand daarvan is in onderstaand hoofdstuk bepaald of de voorziene ingreep significante effecten heeft.

De Richtlijn Compensatie Natuur en Bos (Provincie Gelderland, 1998) geeft uitwerking aan het compenseren van bos en natuur, zowel binnen als buiten de EHS. Uitgangspunt daarbij is dat het oppervlak bos en natuur niet mag verminderen. Als de plek, waar nu een bos- of natuurgebied ligt, nodig is voor andere functies betekent dit dat wat verdwijnt, weer moet worden hersteld.

5.2 Bepaling van effecten op de EHS

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van de EHS. Er vindt geen ruimtebeslag plaats op natuurdoeltypen van de EHS. Buiten de EHS verdwijnt plaatselijk een kleine hoeveelheid groen. Binnen het gehele plangebied ontstaat in totaal echter een grotere hoeveelheid beplanting als gevolg van de aanleg van (zoom)beplanting en bomenlanen.

Natuurlijke processen binnen de EHS kunnen ongestoord blijven verlopen. Natuurlijke morfologie, waterkwaliteit en watervoering van de Veluwe worden niet aangetast. Uitwisselingsmogelijkheden van dieren worden niet beperkt. Stiltegebieden worden niet verstoord.

De voorziene ingrepen hebben dus geen effect op wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS Veluwe noch op de Veluwerandmeren. Omdat de hoeveelheid groen niet vermindert en er geen effecten zijn op EHS-gebieden, is compensatie niet nodig.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag

- De graslandjes, bermen en overhoekjes in het plangebied hebben mogelijk betekenis voor algemene beschermde soorten planten; grote kaardenbol, grasklokje en brede wespenorchis. Voor deze soorten van Tabel 1 geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud.
- De sloten in deelgebied A hebben voor algemene soorten amfibieën betekenis als voortplantingshabitat. Struweel en bosschages in ook de andere deelgebieden hebben betekenis als landhabitat. Voor deze soorten geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud.
- In alle deelgebieden komt geschikt habitat voor voor algemene beschermde soorten zoogdieren. Voor deze Tabel 1-soorten geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud.
- De gunstige staat van instandhouding van de das (Tabel 3-soort) wordt door de ingreep in deelgebied B (aanleg paden, nieuwe brinken) in het geding gebracht. De ingrepen die voorzien zijn in deelgebied C tasten foerageergebied aan in het centrum van het leefgebied van de das. Aanpassing van het plan of compensatie voor deze soort is noodzakelijk. Zie § 6.4.
- Bij het verwijderen van beplanting in de gehele Groene Zoom moet rekening worden gehouden met het broedseizoen. In de beplanting zijn algemene broedvogels te verwachten.

Ontheffing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende strikt(er) beschermde soorten opgenomen. Aangegeven is of en zo ja welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er van uitgegaan dat de mitigerende en compenserende maatregelen zoals verwoord in de volgende paragraaf zullen worden uitgevoerd.

Tabel 5.1 Strikter beschermde soorten in het plangebied, overtredingen Flora- en faunawet

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
algemene soorten broedvogels	zeker	geen	geen
das	zeker	verstoring leefgebied	artikel 11
gewone dwergvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
ruige dwergvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
rosse vleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
laatvlieger	waarschijnlijk	geen	nee
gewone grootoorvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
meervleermuis	waarschijnlijk	geen	nee

6.2 Natura 2000: conclusies ten aanzien van vergunningsaanvraag

Effecten habitattypen Natura 2000-gebied Veluwe

- Als gevolg van de ontwikkeling van de Groene Zoom treden geen (externe) effecten op op soorten van het Natura 2000-gebied Veluwe. Er is geen sprake van verslechtering of significante verstoring.
- Als gevolg van de ontwikkeling van de Groene Zoom treden geen (externe) effecten op op geformuleerde instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe.

Effecten habitattypen Natura 2000-gebied Veluwerandmeren

- Als gevolg van de ontwikkeling van de Groene Zoom treden geen (externe) effecten op op soorten van het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. Er is geen sprake van verslechtering of significante verstoring.
- Als gevolg van de ontwikkeling van de Groene Zoom treden geen (externe) effecten op op geformuleerde instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren.

Nader onderzoek

Naar effecten op watervogels zal nader onderzoek moeten worden uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan ten aanzien van deze aspecten een passende beoordeling nodig zijn.

Vergunning

De beoordeling van de noodzaak voor een vergunning ligt bij het bevoegd gezag. Aanbevolen wordt om ten behoeve van de oriëntatiefase effecten nader in beeld te brengen. Op basis van de uitkomsten van dat onderzoek kan worden bepaald welke vervolgstappen nodig zijn.

6.3 EHS: conclusies ten aanzien van vergunning

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen in de Groene Zoom vinden geen effecten plaats op EHS-gebied. Er worden geen natuurdoeltypen aangetast en er worden geen wezenlijke waarden en kenmerken aangetast. Het aanvragen van een vergunning voor de ingreep in het kader van de EHS wordt niet nodig geacht.

6.4 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele mitigerende maatregelen aanbevolen, waarmee tevens invulling wordt gegeven aan de eis van zorgvuldig handelen en aan de zorgplicht.

- Aanbevolen wordt om aan het bestaande compensatieplan voor de das zo spoedig mogelijk uitwerking te geven. Dit biedt ruimte voor ontwikkeling van deelgebied B in de Groene Zoom. Na realisatie dient gemonitord te worden om

na te gaan in hoeverre het compensatiegebied door de das wordt gebruikt. Zolang door de das geen gebruik wordt gemaakt van de compensatie, kan in deelgebied B geen aantasting van het leefgebied aan de Horloseweg plaatsvinden. Voor de voorziene ingrepen wordt aanbevolen na te gaan in hoeverre mitigatie mogelijk is.

- Voor het dempen of vergraven van watergangen of poelen wordt aanbevolen dit buiten de voortplantingsperiode van vissen te doen. De minst ongunstige periode voor het werken aan watergangen is in de periode augustus-november.
- Bij grondwerkzaamheden, het rooien van bomen en kappen van opgaande vegetatie dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. Dit loopt van ca. begin maart tot en met eind juli. Het verstoren en vernietigen van nesten is niet toegestaan en dient voorkomen te worden. Aanbevolen wordt de werkzaamheden ruim buiten het broedseizoen uit te voeren. Werken binnen het broedseizoen is mogelijk mits een ter zake deskundige heeft aangetoond dat er geen nesten verstoord worden.
- Aanbevolen wordt in een vroegtijdig stadium onderzoek te doen naar het voorkomen van steenuil in de Groene Zoom. Een goede periode om onderzoek te doen naar deze soort is maart-april.

7 Literatuur

- Backes, C.W., P.J.J. van Buuren & A.A. Freriks (2004). Hoofdpijnen natuurbeschermingsrecht. Sdu Uitgevers, Den Haag.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionidea. – Nederlandse fauna 7. Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Creemers, R.C.M., 1998. Prioritaire reptielen en amfibieën in Gelderland. RAVON i.s.m. Natuurbalans / Limes divergent, Nijmegen.
- Dijkstra, V.A.A., L.S.G.M. Verheggen, H.G.J.A. Limpens, E.A. Jansen, N. Hoogeveen, 1999. Vleermuizen in Gelderland, naar een actieplan voor aandachtsoorten. Provincie Gelderland, Arnhem/Stichting Vleermuisbureau, Geleen.
- Huijbregts, H., 2004d. Vliegend hert *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Inberg, J.A., D.M. Soes, N. van Kessel, S. Vleeming, D. Emond & G. Hoefsloot, 2006. Flora- en faunaonderzoek Waterschap Veluwe. Dertien project in 2006. Rapport 06-075. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Limpens, H. J. G. A., P. Twisk & G. Veenbaas, 2004. Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invulling kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht vleermuizen. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft, en de VZZ.
- Limpens, H., K. Mosterd & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- LNv, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Rapport Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Rapport Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Rapport Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005b. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Rapport Ministerie van LNv, Den Haag.
- Meijden, R. van der, 1998. Interactieve Heukels' Flora van Nederland. CD-ROM. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Meijden, R. van der, 2005. Heukels' Flora. Wolters Noordhoff, Groningen.

- Provincie Gelderland, 2006. Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur. Streekplanuitwerking. maart 2006.
- Provincie Gelderland, 2007. Groei en krimp verblijfsrecreatie Veluwe. Natuureffecten Boekhouding (NEB). Definitief rapport, versie 11 april 2007.
- RAVON, 2007. Waarnemingenoverzicht 2006. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 27. Jaargang 9, nr. 3, pag. 46-64.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Spelregels EHS, 2007. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies.
- Spitzen - van der Sluijs, A.M., G.W. Willink, R. Creemers, F.G.W.A. Ottburg, R.J. de Boer, P.M.L. Pfaff, de Wild. W.W., D.J. Stronks, R.J.H. Schroder, M.T. de Vos, D.M. Soes, P. Frigge, R.P.J.H. Struijk & R. Zollinger, 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland 1985-2005. stichting RAVON, Nijmegen.
- Woldendorp. H.E., 2005. Wetgeving natuurbescherming. Teksten en toelichting. Editie 2005. Sdu Uitgevers. Den Haag.
- Zoon, C.P.M., 2005a. Dassen aan de Hooge Geest. Onderzoek naar de gevolgen van de dassenburcht aan de Hooge Geest voor de ruimtelijke ontwikkelingen in Harderwijk en Ermelo. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2005b. Dassen in de Groene Zoom, Voorkomen en terreingebruik van dassen. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2006a. De dassen in Ermelo. Burchten en verkeersslachtoffers. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2006b. Mogelijkheden voor de das in Ermelo-west, Onderzoek naar kansen en knelpunten voor nieuwvestiging van dassen in het gebied Telgt en Horst (Ermelo). Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2006c. De boomarter in Ermelo. Deelrapport Natuuronderzoek Bestemmingsplan Midden-West, gemeente Ermelo. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2007a. Natuurwaarden bestemmingsplan Midden-West (Ermelo). Versie 2, 20 augustus 2007. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2007b. Gevolgen van een nieuwe school in Drielanden (Harderwijk) voor de das. Zoon buro voor ecologie.
- Zoon, C.P.M., 2008. Omgaan met het dassenleefgebied Drielanden-Horlo. Aanleg tijdelijke weg voor bouwverkeer naar de school in Drielanden. Zoon buro voor ecologie.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft weer hoe de wettelijke toetsingskaders door Bureau Waardenburg worden gehanteerd bij het opstellen van ecologische beoordelingen.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet¹

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en onthefingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel

¹ Deze paragraaf is in belangrijke mate gestoeld op de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Rapport Ministerie van LNV, Den Haag.)

van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ingrepen en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure (LNV 2005b, a).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.

2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).
3. Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998²

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheersplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn zonder vergunning verboden. Hiervoor kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingsplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat het gebied niet wordt aangetast.

Habitattoets

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (kortweg: 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

² Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Rapport Ministerie van LNV, Den Haag.)

Als er geen effecten zijn, is de kous daarmee af. Als de effecten klein zijn, volgt een verslechterings- en verstoringstoets'. Bij mogelijke significante effecten volgt een 'passende beoordeling'.

In de verslechterings- en verstoringstoets worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdende met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen,

vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden geleverd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV 1993) bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.

Bijlage 2

Gebiedsdocumenten Veluwe en Veluwerandmeren

ONTWERPBESLUIT VELUWE

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PBEG L 387);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Veluwe**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
 - H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
 - H2320 Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*
 - H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen
 - H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
 - H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
 - H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*
 - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
 - H4030 Droge Europese heide
 - H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland
 - H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
 - H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
 - H7110 *Actief hoogveen
 - H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
 - H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)
 - H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het *Carpinion-betuli*

H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*
H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):

H1042 Gevlekte witsnuitlibel
H1083 Vliegend hert
H1096 Beekprik
H1163 Rivierdonderpad
H1166 Kamsalamander
H1318 Meervleermuis
H1831 Drijvende waterweegbree

Artikel 2

1. Het besluit tot aanwijzing van de speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) **Veluwe** van 24 maart 2000 (N/2000/305, Stcrt. 2000, nr. 65) wordt gewijzigd.
2. Paragraaf 3.1 en 3.3 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit worden vervangen door de paragrafen 3.1, 3.3 en 3.4 van de nota van toelichting bij dit besluit.
3. Als onderdeel van de speciale beschermingszone als bedoeld in het eerste lid komen te vervallen: de in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting van dit besluit genoemde gebiedsdelen.
4. Als onderdeel van de speciale beschermingszone als bedoeld in het eerste lid worden toegevoegd: de in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting van dit besluit genoemde gebiedsdelen.
5. Paragraaf 4.4 en de hoofdstukken 5, 6, 7 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit vervallen.
6. De kaart behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. De aanwijzing, bedoeld in artikel 1 en de wijziging bedoeld in artikel 2, gaan vergezeld van een nota van toelichting en een kaart, welke deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 bedoelde speciale beschermingszones vormen samen het Natura2000-gebied **Veluwe**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid van de Natuurbeschermingswet 1998, is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

Artikel 4

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging Oost van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER. Terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres:

<http://www.minInv.nl/natuurwetgeving>.

Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerp-besluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Veluwe waarin opgenomen: nota van toelichting bij de aanwijzing van Veluwe als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede nota van toelichting bij de wijziging van het besluit N/2000/305 bij de aanwijzing van Veluwe als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Veluwe aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt de aanwijzing van de gelijknamige beschermingszone onder de Vogelrichtlijn gewijzigd. Beide aanwijzingen tezamen vormen het Natura2000-gebied Veluwe, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting worden de aanwijzingen onder Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke inmiddels is komen te vervallen of bij dit besluit komt te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Veluwe aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Veluwe" en onder nummer NL9801023 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor drie prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Het gebied is eveneens op 24 maart 2000 (N/2000/305) onder de naam Veluwe aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied". Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL3009017. Het besluit N/2000/305 is door middel van dit besluit gewijzigd. Uit het vorige besluit overgenomen zijn in deze nota van toelichting cursief gezet¹.

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten². In dergelijke gevallen heeft de

¹ De afkorting sbz ("speciale beschermingszone") en de aanduiding "beschermingszone" zijn hierin vervangen door de term "Vogelrichtlijngebied"

² Beschermd en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Leemputten bij Staverden is aangewezen op 4 september 1974 onder nummer NBOR/S 13844, bekendmaking Staatscourant 1974/175. Het beschermd natuurmonument Mosterdveen is aangewezen op 16 februari 1998 onder nummer N/98315, bekendmaking Staatscourant 1998/42.

Het Natura2000-gebied Veluwe (landelijk gebiedsnummer 57) omvat het Vogelrichtlijngebied Veluwe en het gelijknamige Habitatrichtlijngebied. Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Het Natura2000-gebied Veluwe ligt in de provincie Gelderland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Apeldoorn, Arnhem, Barneveld, Brummen, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Nunspeet, Oldenbroek, Putten, Renkum, Rheden, Rozendaal en Wageningen.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden.

In de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen. Hoewel de hoogteverschillen sindsdien door wind en water zijn afgevlakt, reiken de hoogste delen van de Veluwe tot ruim 100 m boven NAP.

Tot 1900 was de Noord-Veluwe één uitgestrekt stuifzandgebied. Tegenwoordig is er in totaal nog 1400 hectare stuifzand op de Veluwe. Bij Kootwijk is één van de grootste actieve stuifzandgebieden van Europa. Plaatselijk komen in de heiden natte (o.a. Leemputten bij Staverden) of droge (o.a. Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Veluwe behoort tot het Natura2000-landschap 'Hogere zandgronden'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Veluwe is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur die noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.³

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten. Veluwe is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van bossen, beken, heide en zandverstuivingen die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het gebied vormt het leefgebied van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en fungeert tevens als broedgebied, van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing is op de bijbehorende kaart aangegeven. Het Natura2000-gebied Veluwe omvat *de bos- en natuurterreinen op de Veluwe. De buitengrens ervan wordt in beginsel gevormd door de overgang van het aaneengesloten bos- en natuurgebied naar de cultuurgronden en bebouwde kommen van de omringende plaatsen.* Het gebied wordt globaal begrensd door de plaatsen Arnhem, Wageningen, Ede, Barneveld, Lunteren, Otterloo, Putten, Harderwijk, Hatterem, Apeldoorn, Dieren. Ook enkele beken nabij Wissel en Emst maken deel uit van het aangewezen gebied. Het bunkercomplex Schaarsbergen (zie volgende alinea) is het enige deel van het gebied dat uitsluitend wordt aangewezen als Habitatrictlijngebied.

In afwijking van de algemene exclaveringsformule opgenomen in paragraaf 3.4 geldt het volgende: gronden die in agrarisch gebruik zijn maken geen deel uit van het Vogelrichtlijn- en het Habitatrictlijngebied. Deze gronden behoren niet tot het leefgebied van de te beschermen soorten en herbergen geen habitattypen, waarvoor het gebied is aangewezen. De uitzondering van begrenzing ten aanzien van bebouwing geldt niet voor het bunkercomplex Schaarsbergen (zie de gele stip op de kaart), vanwege de functie als winterverblijf voor de Meervleermuis, waarvoor het gebied onder meer is aangewezen. Andere gebouwen op dit kazernecomplex behoren niet tot het aangewezen gebied.

³ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

Het Natura2000-gebied beslaat een oppervlakte van 91.157 ha. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen.

De beide natuurmonumenten (zie paragraaf 2) binnen het Natura2000-gebied hebben een totale omvang van 89 ha.

De begrenzings van het Vogelrichtlijngebied en van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd.

- Verharde wegen en bebouwing (incl. erven en tuinen), die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de randen van het gebied ook op de kaart zoveel mogelijk buiten de begrenzing gebracht (bijlage A).
- Bebouwing zoals bedrijfsterreinen en kazernes, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn in het gebied ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht indien het een aaneengesloten gebied van 5 ha of meer betreft (bijlage A).
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van beide beschermde natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het gebied zijn gelegen.
- Verschillen tussen Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebied zijn gelijkgetrokken door de meest ruime grens aan te houden. Dit betreft zowel bestaande verschillen als grenswijzigingen die in de navolgende alinea's zijn aangeduid.

Laatstbedoelde gelijktrekkingen en andere wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht. Op de wijzigingskaarten van het Vogelrichtlijngebied die in bijlage A zijn opgenomen, zijn ook bebouwing, verhardingen en cultuurgronden die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, aangeduid als "VR eraf" hoewel deze delen al geen onderdeel uitmaakten van het aangewezen Vogelrichtlijngebied.

Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied (bijlage A) zijn verder als volgt aangepast:

- Toevoeging van 5,2 ha bos en heide aan de westzijde van het Beekhuizerzand. Dit gebiedsdeel vormt één geheel met het aangrenzende bos- en heideterrein. Uit de methodiek van begrenzing van Vogelrichtlijngebieden volgt dat zoveel mogelijk op de buitengrens van het aaneengesloten bos- en heidegebied is begrensd.
- De begrenzing is op de bosrand teruggelegd (30 vlakken uitbreiding > 1ha, totaal 86 ha), mede ter verbetering van de herkenbaarheid.
- De begrenzing is op de bosrand gelegd (21 vlakken verkleining > 1ha, totaal 151 ha), omdat de betreffende cultuurgronden en ander open terrein (plaatselijk incl. bebouwing) geen betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied.
- Vliegveld Deelen dat behalve uit een (verharde) landingsbaan, wegen en bebouwing bestaat uit cultuurgronden (gras- en bouwland), is (ook) op de kaart geëxclaveerd. Genoemde terreindelen vielen reeds onder de tekstuele exclavering die van toepassing was op het Vogelrichtlijngebied.
- De aan de rand van het gebied gelegen Albaplas en het (aangrenzende) Recreatiecentrum Bosgraaf ten zuiden van Apeldoorn (55 ha) zijn buiten de begrenzing gebracht. Dit betreffen een zandwinplas en een camping waar geen relevante vogel- of habitatwaarden voorkomen. Deze maken ook geen onderdeel uit van de landschapstypen op grond waarvan de Veluwe als Vogelrichtlijngebied is begrensd (bos, heide, zandverstuivingen en beken).

- Uitbreiding met voormalige agrarische enclaves (nieuwe natuur) die door terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties zijn verworven (28 vlakken, totaal 623 ha). Dit betreft met name voormalige landbouwgronden bij Staverden, Wekerom, Groenendaal, Oud-Reemst en Planken Wambuis.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is als volgt aangepast:

- Bos- en heideterreinen ten noorden van rijksweg A28 die deel uitmaken van het Vogelrichtlijngebied (1702 ha) zijn toegevoegd omdat de rijksweg, evenals voor het Vogelrichtlijngebied geldt, geen natuurlijke grens vormt voor het voorkomen van de relevante Habitatrictlijn-waarden zoals droge heide en zandverstuivingen.
- De begrenzing is op de bosrand gelegd (5 vlakken verkleining > 1ha, totaal 73 ha), mede ter verbetering van de herkenbaarheid (ook geen Vogelrichtlijngebied).
- Langs de Harderwijkerstraat in Putten is de grens tussen Hiebendaallaan en Kastanjelaan gelijkgetrokken met die van het Vogelrichtlijngebied (1,4 ha).
- Beeklopen bij Wissel en Emst (omgeving Epe) zijn toegevoegd (5,3 ha) wegens hun betekenis als leefgebied van de Beekprik (H1096). Dit betreft onder meer gedeelten van de Tongerensche Beek, Verloren Beek en Smallertsche Beek.
- Veenweg en Papenstraat tussen Wisselse Veen en Kerkstraat (Epe) waren abusievelijk begrensd in veronderstelling dat het een beekloop zou betreffen (verkleining 1,4 ha).

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is als volgt aangepast (bijlage A):

- Uitbreiding met Wisselse Veen, Tongerense Veen en Pollensche Veen bij Epe (172 ha) dat reeds Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) betreft. De vogelkundige waarden betreffen met name de aanwezigheid van open heide en beeklopen die het leefgebied vormen van respectievelijk Roodborsttapuit en IJsvogel.
- Langs de Harderwijkerstraat in Putten is de grens tussen Hiebendaallaan en Kastanjelaan iets teruggediept (3,3 ha) om een logischer grensverloop te verkrijgen. Het betreft bos met verspreide bebouwing die reeds tekstueel was uitgezonderd (geen onderdeel van het aangemelde Habitatrictlijngebied).
- Langs de Flevoweg (Ermelo) is de grens aan de westzijde van de weg gelegd (oostgrens Houtdorperveld) waardoor een houtsingel (c. 10 ha), die geen betekenis voor de relevante vogelsoorten, buiten de begrenzing gebracht. Dezelfde houtsingel is in 2003 ook onttrokken aan het Habitatrictlijngebied.
- De begrenzing is op de bosrand gelegd (2 vlakken verkleining > 1ha, totaal 2,6 ha), mede ter verbetering van de herkenbaarheid (ook geen Habitatrictlijngebied).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen Habitatrictlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind door middel van een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied. Rijkswegen zijn uitgezonderd inclusief een strook van 13 meter aan weerszijden van de zijkanten van de verharding (zg. obstakelvrije zone).
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting Uitbreiding van de oppervlakte stuifzandheiden met struikheide dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties van flora en fauna. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. Verbetering van de kwaliteit dient vooral gericht te zijn op een betere structuur (voor fauna). Overgangen naar inheems loofbos en struweel dienen zo veel mogelijk behouden te blijven of uitgebreid te worden met het oog op broedvogels en andere fauna.

H2320 Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*

Doel Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting Het habitatype binnenlandse kraaiheidebegroeiingen verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe begroeiingen zijn van speciaal belang omdat ze zich aan de rand van het areaal van het type bevinden.

H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen

Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting Landelijk wordt gestreefd naar een anderhalf maal zo grote oppervlakte van het habitatype zandverstuivingen in Nederland. De grootste bijdrage voor dit habitatype moet komen van de Veluwe. Voldoende winddynamiek is een belangrijk randvoorwaarde voor de realisering van gevarieerde zandverstuivingen met overgangen naar droge heiden en bossen.

H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*

Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting Het habitatype zwakgebufferde vennen komt sporadisch voor op de Veluwe, zoals plaatselijk op de Hoge Veluwe.

H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren

Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting Het habitatype zure vennen is op de Veluwe wijd verspreid. De kwaliteit is in een deel van de vennen matig.

H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*

Doel Uitbreiding verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A).
Toelichting Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A) komt voor in diverse beken en sprengen, maar is niet overal even stabiel en niet overal van goede kwaliteit. Er zijn goede mogelijkheden voor herstel. Dit is ook van belang voor een soort als de beekprik.

- H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix***
 Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).
 Toelichting Alhoewel de Veluwe vooral van belang is voor droge heiden, zijn er toch enige deelgebieden waar een aanzienlijke hoeveelheid van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) aanwezig is; delen hiervan zijn vergrast. Enige uitbreiding is nodig en realiseerbaar.
- H4030 Droge Europese heide**
 Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype droge heiden, dat in sommige deelgebieden in goede kwaliteit en over een grote oppervlakte aanwezig is. Een goed voorbeeld hiervan vormt de Posbank waar in het reliëfrijke landschap een fraaie afwisseling van struikhei-begroeiingen en bosbesrijke heide te zien is. Netto-uitbreiding van de oppervlakte dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen met elkaar via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. In sommige delen is deze heide vergrast of arm aan structuur en fauna-elementen. Voortgaande successie op kleine, geïsoleerde heideterreintjes is toegestaan zolang er op gebiedsniveau netto sprake is van oppervlaktevergroting.
- H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland**
 Doel Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting Struwelen van het habitatype jeneverbesstruwelen zijn beperkt tot enkele deelgebieden, waarbij de Doornspijkse Heide de grootste oppervlakte herbergt. Op de Veluwe zijn daarnaast veel losstaande jeneverbessen aanwezig.
- H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)**
 Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
 Toelichting Enkele van de best ontwikkelde voorbeelden van dit habitatype worden op de Veluwe aangetroffen, zoals op de Harskamp (met de grootste populatie wolverlei en zeldzame soorten als kleine schorseneer en heidezegge). Wegens het voorkomen van twee laatst genoemde soorten en het grote oppervlakte van het habitatype levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel van het habitatype. Op veel andere locaties (bijvoorbeeld wegbermen) is het type matig ontwikkeld. Verder komt het plaatselijk goed ontwikkelde vochtige vormen voor. Omdat het habitatype heischrale graslanden landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert wordt uitbreiding van het oppervlakte en verbetering van de kwaliteit nagestreefd.

- H6410** **Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)**
- Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting Het habitatype blauwgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In het Natura2000-gebied komt het voor op lemige gronden, bijvoorbeeld bij Staverden en aan de randen van de zandgrond (o.a. Wisselse Veen). Uitbreiding van de oppervlakte blauwgraslanden kan gerealiseerd worden in samenhang met habitattypen H4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) en H6230 heischrale graslanden.
-
- H7110** ***Actief hoogveen**
- Doel Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B).
- Toelichting Het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) komt voor in een aantal hoogveenvennen en als hellingveentjes. Het heeft onder meer in het Kootwijkerveen en het Mosterdven een zeer goede kwaliteit. Op andere locaties is uitbreiding mogelijk, bijvoorbeeld vanuit natte heide of verdroogde veentjes.
-
- H7150** **Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion***
- Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
- Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt met name voor op plagplekken die door natuurlijke successie overgaan in het habitatype H4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.
-
- H9120** **Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)**
- Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit..
- Toelichting Het habitatype beuken-eikenbossen met hulst komt momenteel op enkele locaties op de Veluwe in een kwalitatief goede vorm voor (bijvoorbeeld in het Speulderbos). Zonder enig beheer zal een aanzienlijk deel van de eikenbossen op de Veluwe op termijn overgaan in dit habitatype.
-
- H9160** **Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het *Carpinion-betuli***
- Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A).
- Toelichting Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A) komt voor op enkele voedselrijkere, leem- of lösshoudende standplaatsen. Het type verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Behoud van de huidige groeiplaatsen is op korte termijn van belang, waarbij op termijn mogelijk uitbreiding kan plaatsvinden op geschikte standplaatsen, in de nabijheid van goede voorbeelden (met bronpopulaties van kenmerkende soorten).

- H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur***
Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit..
Toelichting De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype oude eikenbossen, dat over een aanzienlijke oppervlakte verspreid is. Verbetering van de kwaliteit is mogelijk door het type te ontwikkelen op oude bosgroeiplaatsen met oud-bossoorten. Verbetering van de kwaliteit van het habitatype is noodzakelijk wegens de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding.
- H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)**
Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).
Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt op veel locaties op de Veluwe voor, maar in de meeste gevallen slechts over een geringe oppervlakte en met matige kwaliteit. Langs de beken en op de overgang naar het IJsseldal liggen grotere en kwalitatief betere voorbeelden. (o.a. Hierdense beek). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.

4.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

- H1042 Gevlekte witsnuitlibel**
Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie van ten minste 500 volwassen individuen.
Toelichting De gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. De beoogde uitbreiding van de populatie (tot het voor een duurzame populatie minimaal noodzakelijke aantal dieren) is gebaseerd op het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding.
- H1083 Vliegend hert**
Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting In ons land is de Veluwe het belangrijkste kerngebied voor het vliegend hert. De soort komt vooral voor in de omgeving van Vierhouten, Elspeet, Hoog Soeren en ten westen van Apeldoorn. Op de zuidoostelijke Veluwe is de soort bekend van de omgeving van De Steeg.
- H1096 Beekprik**
Doel Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting De beekprik verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe levert één van de grootste bijdragen. De soort komt hier voor in allerlei sprengbeken, met name aan de oostkant van het gebied (doorgaans niet in de sprengkoppen, maar verder stroomafwaarts). In het verleden heeft de soort ook op de

noordwestelijke en zuidelijke Veluwe geleefd, maar hier is ze momenteel verdwenen. Omdat de meeste leefgebieden sterk geïsoleerd zijn, zal een vergroting van de verspreiding waarschijnlijk alleen via gericht uitzetten mogelijk zijn op locaties waar de waterkwaliteit en beekmorfologie inmiddels weer hersteld zijn.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De rivierdonderpad is bekend van de Hierdensche beek en van de Verloren beek bij Epe met enkele nabijgelegen beken (Paalbeek, Klaarbeek en Tongerensche beek). De soort is landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding en wordt in beken sterk bedreigd. De beken van de Veluwe leveren één van de grootste bijdragen voor de populaties van de rivierdonderpad in beken én er zijn nog mogelijkheden voor uitbreiding.

H1166 Kamsalamander

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kamsalamander komt verspreid voor op de Veluwe op een beperkt aantal locaties, veelal in of nabij landbouwenclaves en langs de randen van het gebied. Het grootste deel van de Veluwe is als habitat ongeschikt voor de kamsalamander.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De Veluwe levert als overwinteringsgebied één van de grootste bijdragen voor de meervleermuis.

H1831 Drijvende waterweegbree

Doel Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting De drijvende waterweegbree is in ieder geval bekend van de Hierdense beek. Voor de landelijke verspreiding van de soort is behoud van deze populatie van groot belang.

4.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

A072 Wespendif

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren.

Toelichting Vermoedelijk broedt meer dan een kwart van de Nederlandse wespendifen op de Veluwe. Na de grootschalige bebossing, begin vorige eeuw, heeft de soort zich sterk uitgebreid, maar vermoedelijk zijn de aantallen de laatste decennia constant of mogelijk licht afnemend. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 150. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A224 Nachtzwaluw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 610 paren.

Toelichting Van oudsher is de nachtzwaluw een talrijke broedvogel van de Veluwe. De populatie is vanaf de 50-er jaren van de vorige eeuw sterk afgenomen tot een dieptepunt in het begin van de 80-er jaren. Sedertdien broedt bijna de helft van de Nederlandse nachtzwaluwen op de Veluwe. Daarna trad weer herstel op zodat de stand momenteel weer 100-den paren omvat. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 610. Dit niveau ligt overigens nog altijd beduidend lager dan het niveau in de 50-er jaren. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De belangrijkste deelgebieden, die elk voor zich al het gewenste niveau van 40 paren voor een sleutelpopulatie overschrijden zijn het Harskampse Zand, Worth-Rhederzand, Oldenbroekse en Elspeetse Heide en Hoge Veluwe. De samenhang van deze deelpopulaties is goed, zodat voor de Veluwe als geheel van één metapopulatie kan worden gesproken.

A229 Ijsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting De ijsvogel broedt in sterk fluctuerende aantallen langs de sprengen en vijverpartijen van de Veluwe rand. Na strenge winters kan ze geheel verdwenen zijn, maar na een reeks van zachte winters belopen de aantallen enige tientallen (bijvoorbeeld 1995 26 paren). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Veluwerand met de grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A233 Draaihals

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting Van oudsher is de draaihals een bekende broedvogel, vooral door het bezetten van nestkasten. Sedert begin 70-er jaren worden nestkasten niet meer bezet. Ongetwijfeld een gevolg van de sterke afname van de populatie en daarnaast een toename van het aanbod aan (dode) berken als natuurlijke nestplaats (in oude holen van grote bonte spechten). De stand lijkt jaarlijks te fluctueren met vooral vanaf de 90-er jaren een sterk terugval tot een niveau van hooguit 50 paren; ver beneden het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie. Op de Veluwe broedt het leeuwendeel van de Nederlandse populatie met als belangrijkste deelgebieden Kootwijker- en Harskampse Zand, Zilvense Heide, Rhederzand en Planken Wambuis. In hoeverre gesproken kan worden van een aaneengesloten metapopulatie voor de gehele Veluwe is de vraag. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A236 Zwarte specht

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 430 paren.

Toelichting De zwarte specht is een broedvogel op de Veluwe vanaf 1918 in langzaam toenemend aantal. De hoogste aantallen werden vastgesteld aan het eind van de 80-er jaren. Vervolgens is het aantal enigszins teruggelopen. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 430. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A246 Boomleeuwerik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2.400 paren.

Toelichting Van oudsher is de boomleeuwerik een talrijke broedvogel. De aantallen zijn halverwege de vorige eeuw duidelijk afgenomen, maar sinds het begin van de 70-er jaren is een opmerkelijk herstel opgetreden. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 2.400. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Momenteel broedt de boomleeuwerik verspreid over de gehele Veluwe in een aaneengesloten metapopulatie die 1/3 van de Nederlandse populatie omvat. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A255 Duinpieper

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting De Veluwe is momenteel het enige gebied in Nederland waar duinpiepers broeden. Van oudsher was het een schaarse, doch gewone broedvogel van alle stuifzanden. Tegenwoordig is het belangrijkste broedgebied het Kootwijkerzand en Harskampse Zand. Andere gebieden waar de duinpieper rond de eeuwwisseling nog broedde waren het Hulshorster- en Beekhuizerzand, Nieuw Millingse Zand, Planken Wambuis, Otterlose Zand en Deelense en Pampelse Zand. Het aantal paren leek eind vorige eeuw te stabiliseren op een niveau van 30-40 paren; net onder het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie, vanaf 1999 viel de stand echter sterk terug met in 2002 nog slechts 5 paren en in 2003 nog één. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het is van groot belang geïsoleerde deelgebieden beter te verbinden zodat de populatie als één metapopulatie kan functioneren. Hiervoor is het van belang dat voor het habitatype H2330 zandverstuivingen uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit voortvarend worden opgepakt. Aangezien de soort gevoelig is voor verstoring o.a. door geluid, is het zaak met herstel van dit habitatype te beginnen op de meest geschikte locaties voor deze soort. Bij de verdere uitwerking van de doelen in het kader van het beheerplan is het nodig te bezien of voor herstel van een sleutelpopulatie op termijn aanvullende maatregelen nodig en zinvol zijn in het licht van de mate van herstel van deze soort.

Het gebied kan mogelijk op termijn voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A276 Roodborsttapuit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.000 paren.

Toelichting Van oudsher is de roodborsttapuit broedvogel op de heidevelden, maar aanvankelijk vermoedelijk in bescheiden aantallen. Vanaf de 70-er jaren zijn de aantallen sterk toegenomen en tegenwoordig kunnen we spreken van een aaneengesloten metapopulatie. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 1.100. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A277 Tapuit

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting De tapuit was een karakteristieke broedvogel van stuifzanden en zandige heidevelden. In het verleden broedden 100-den paren op de Veluwe. Het is aannemelijk dat de aantallen al vanaf het begin van de vorige eeuw door bebossing van stuifzanden en heidevelden teruglopen. Deze tendens heeft zich versterkt doorgezet vanaf de 80-er jaren, zodat momenteel hooguit nog enkele 10-tallen paren resteren. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 66. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A338 Grauwe klauwier

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

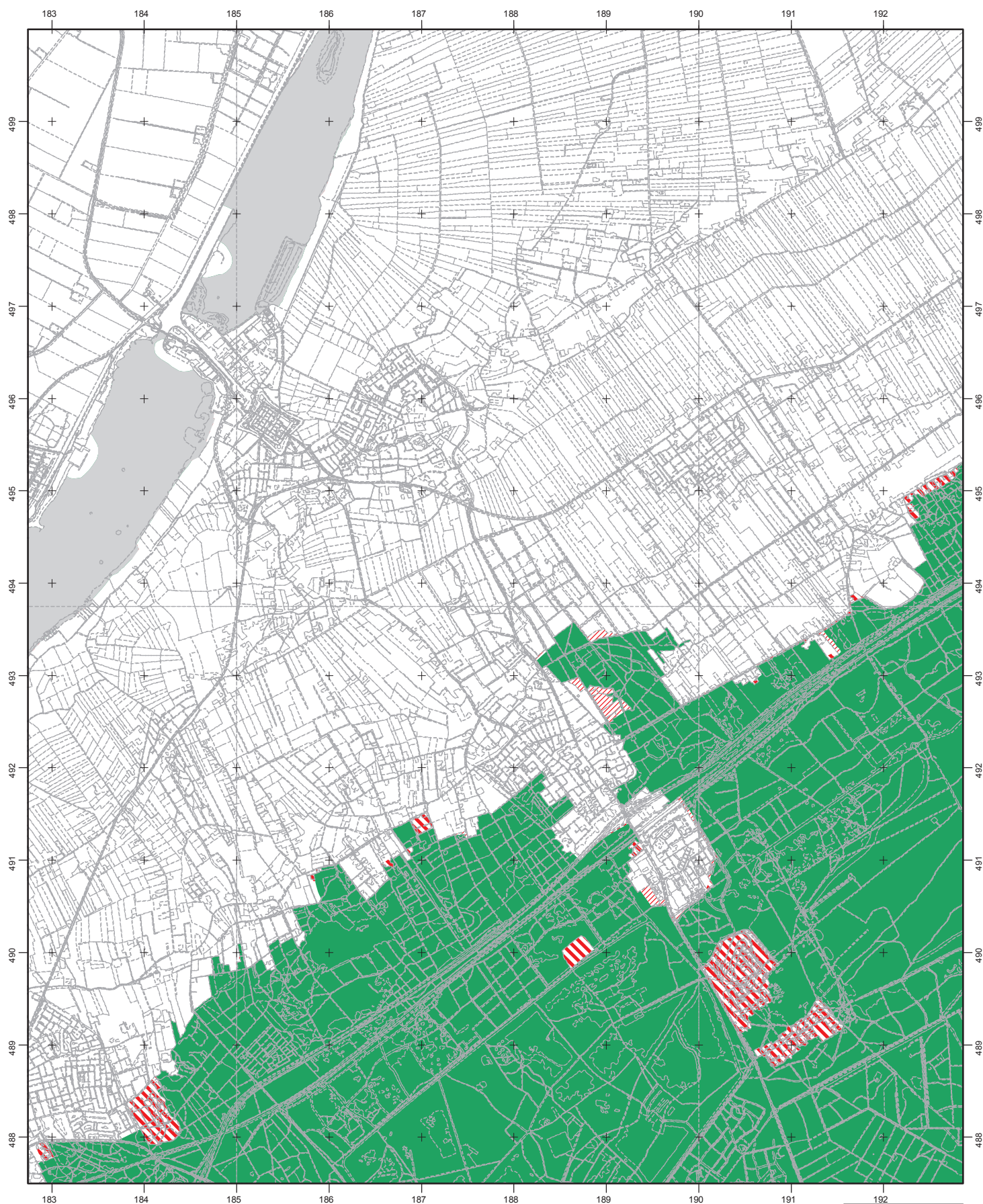
Toelichting Vermoedelijk is de grauwe klauwier van oudsher een schaarse broedvogel. Het leefgebied kenmerkt zich door halfopen structuurrijke vegetatie met een hoog aanbod aan grote insecten en kleine gewervelden. De schatting voor de periode 1999-2003 komt uit op 27 paren, met een dalende trend. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

4.6 Beschermde natuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Veluwe omvat twee beschermde natuurmonumenten⁴, namelijk Mosterdveen en Leemputten bij Staverden. Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het

⁴ Beschermde en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B).

057. Veluwe, kaartblad 01 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

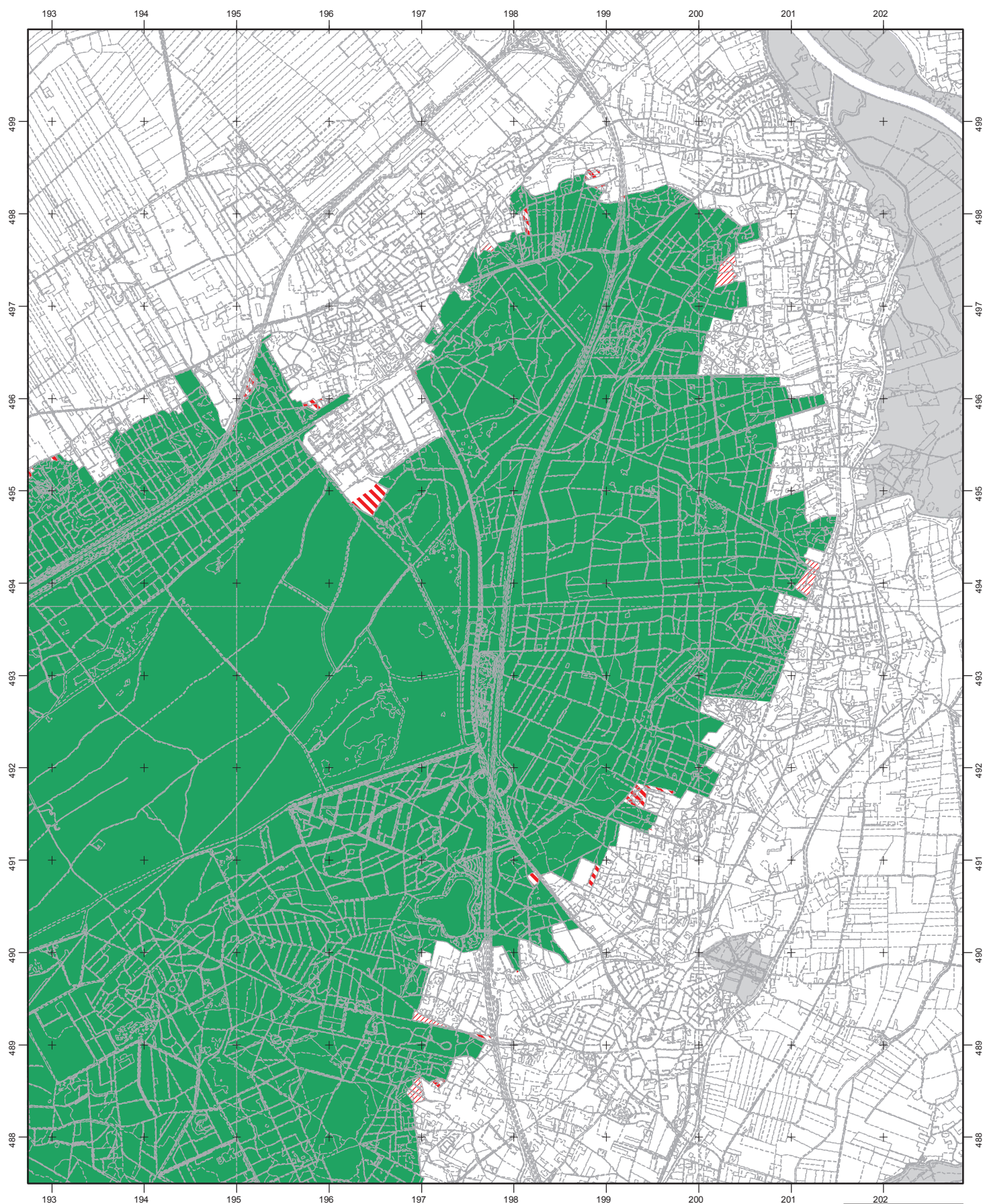
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander Natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 02 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

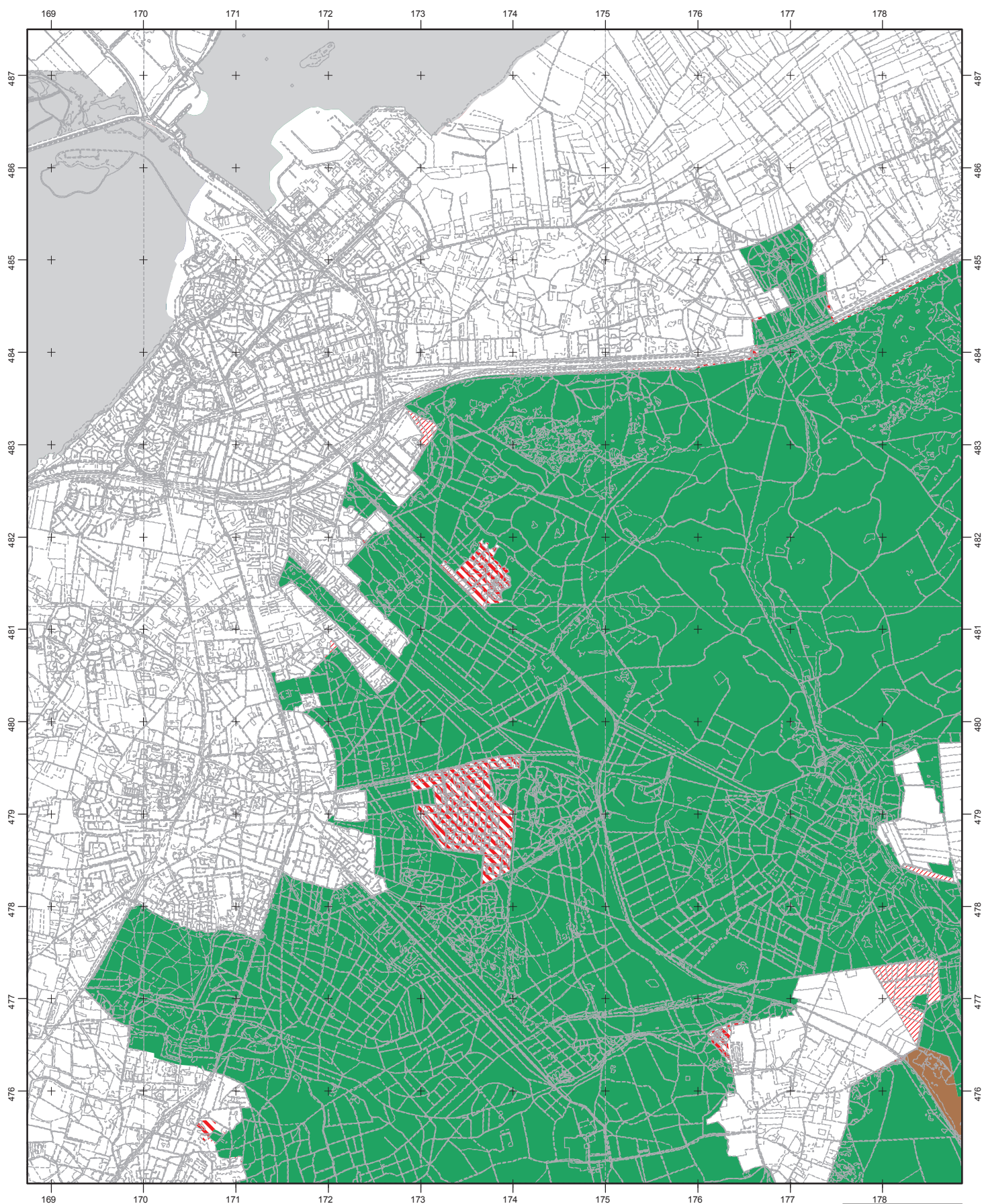
Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 03 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

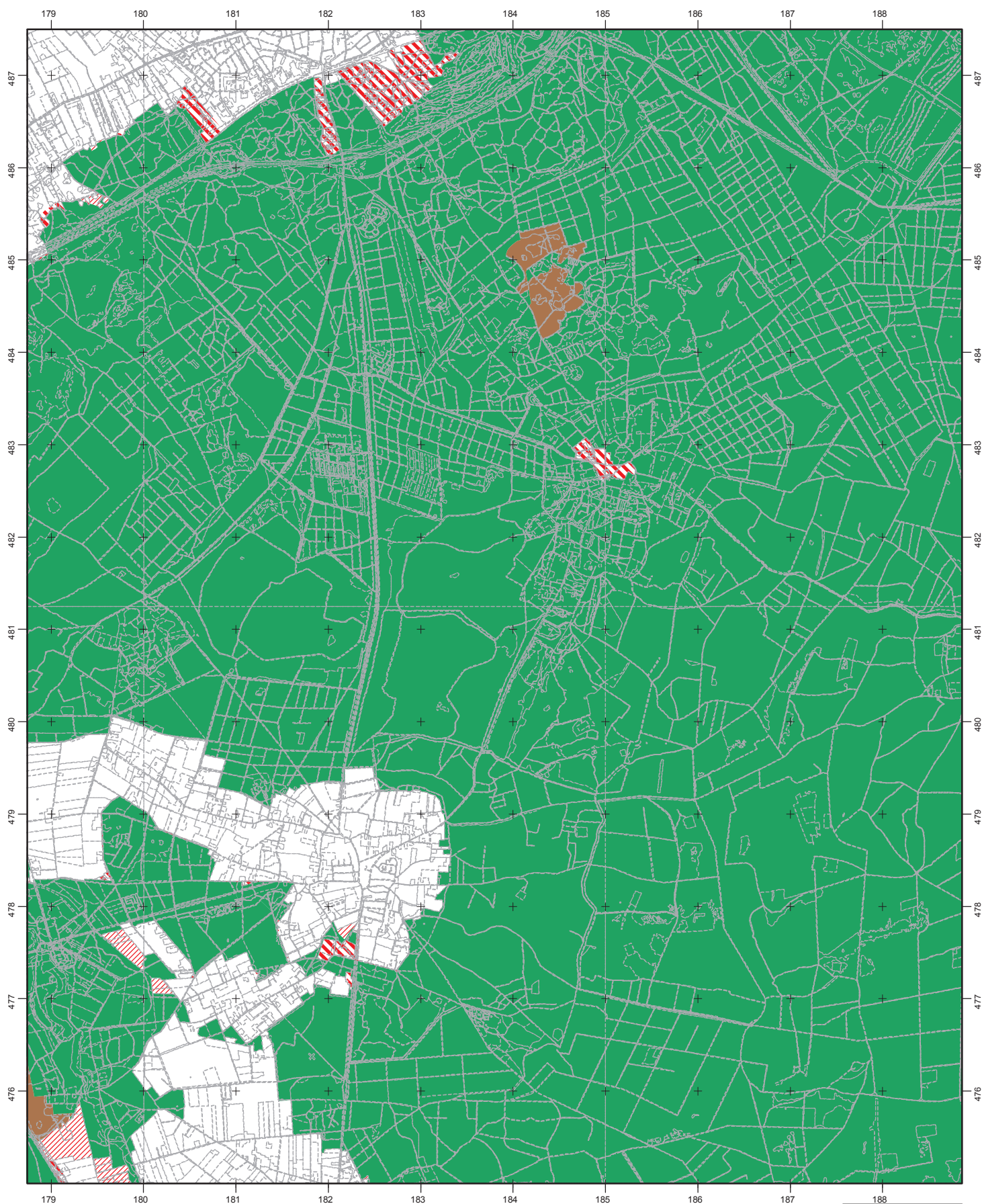
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 04 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

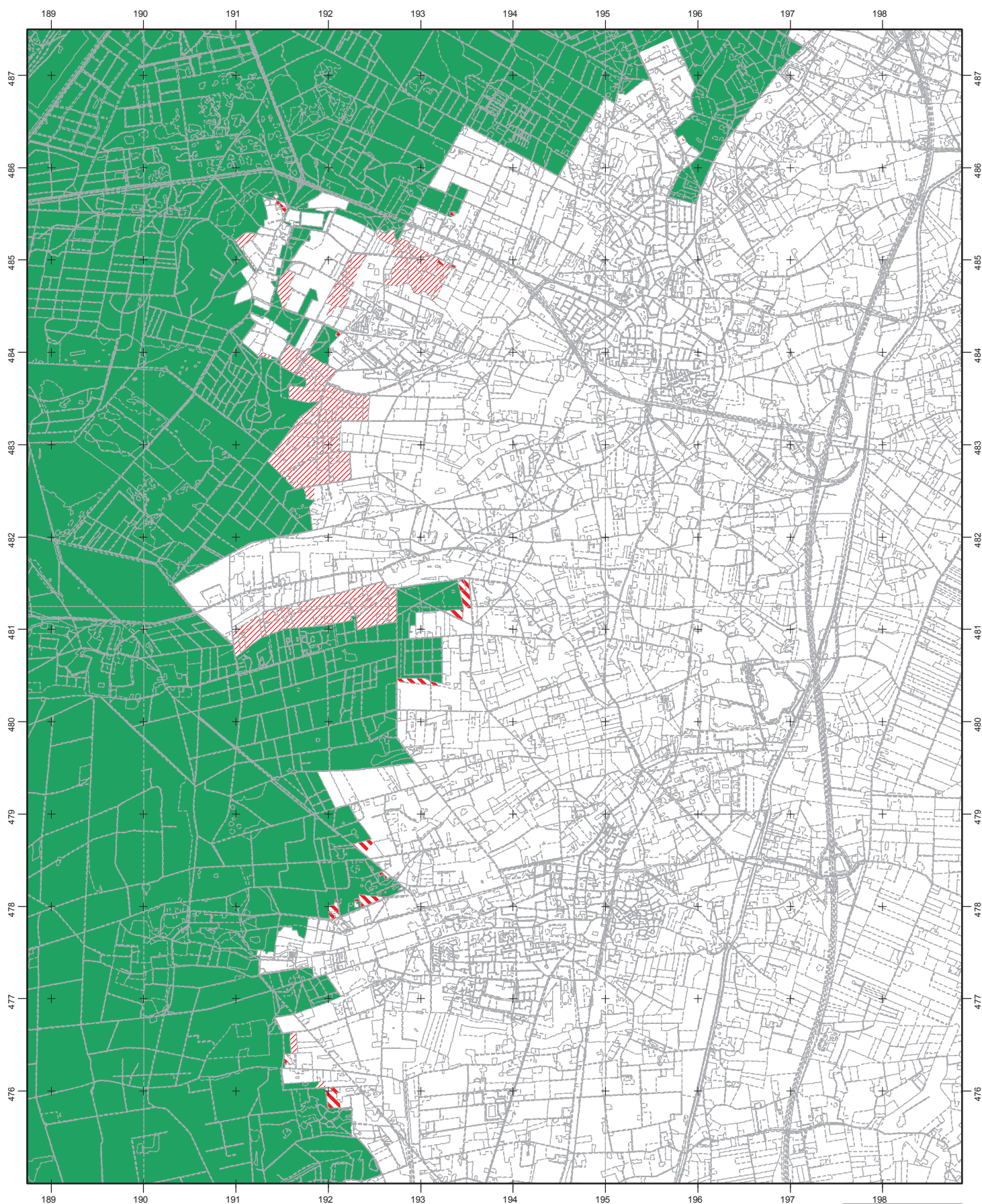
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 05 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

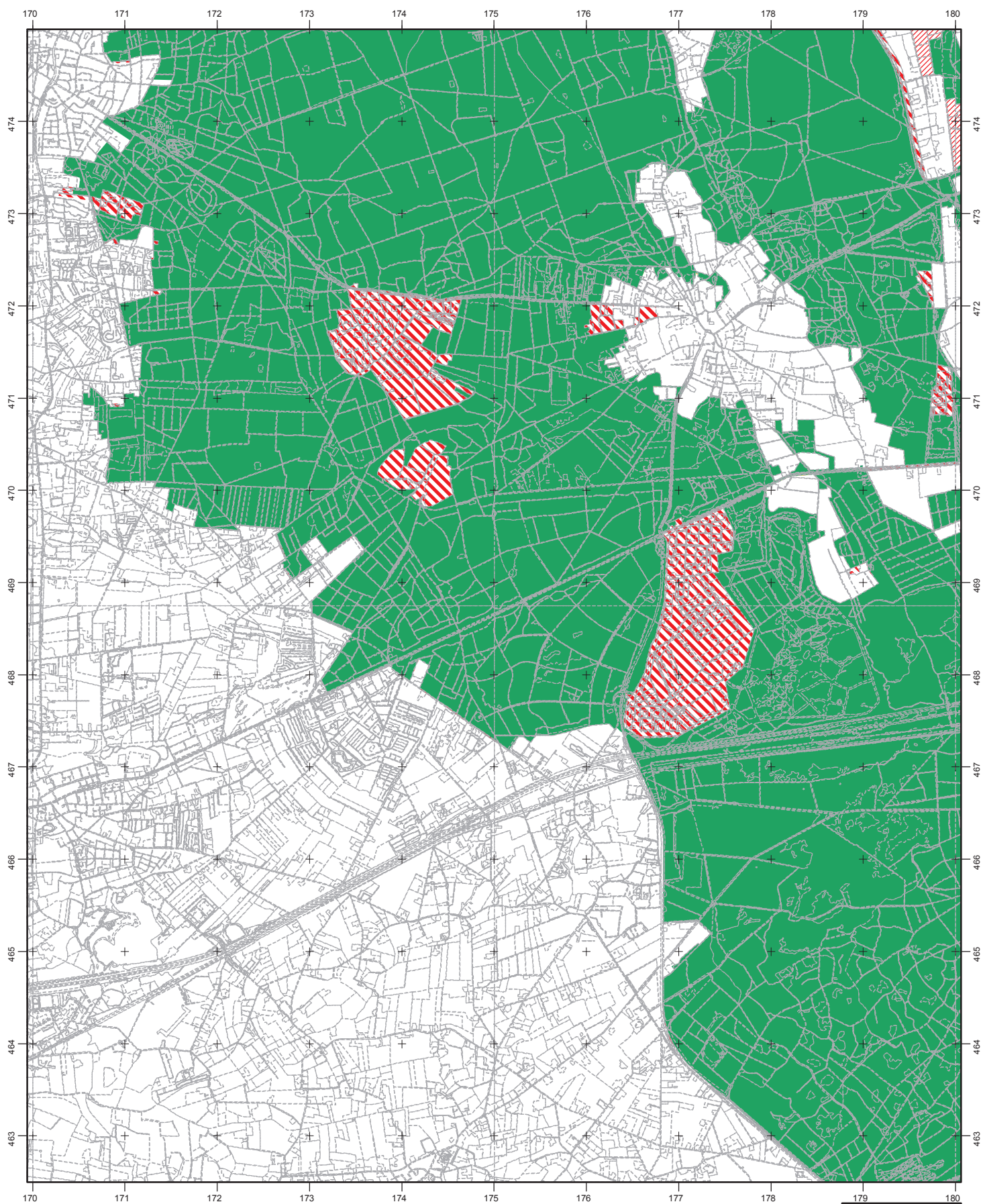
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 06 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

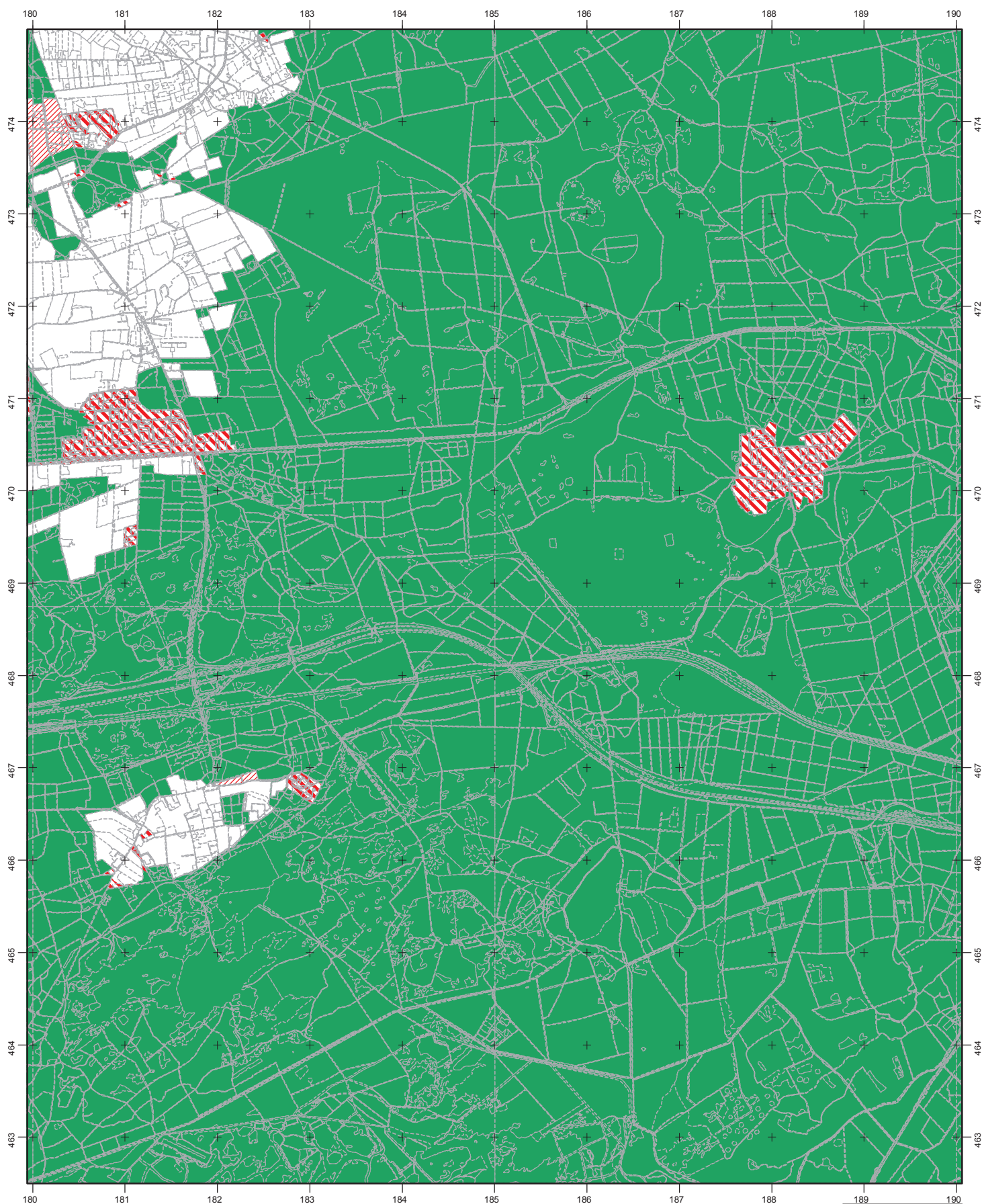
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 07 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

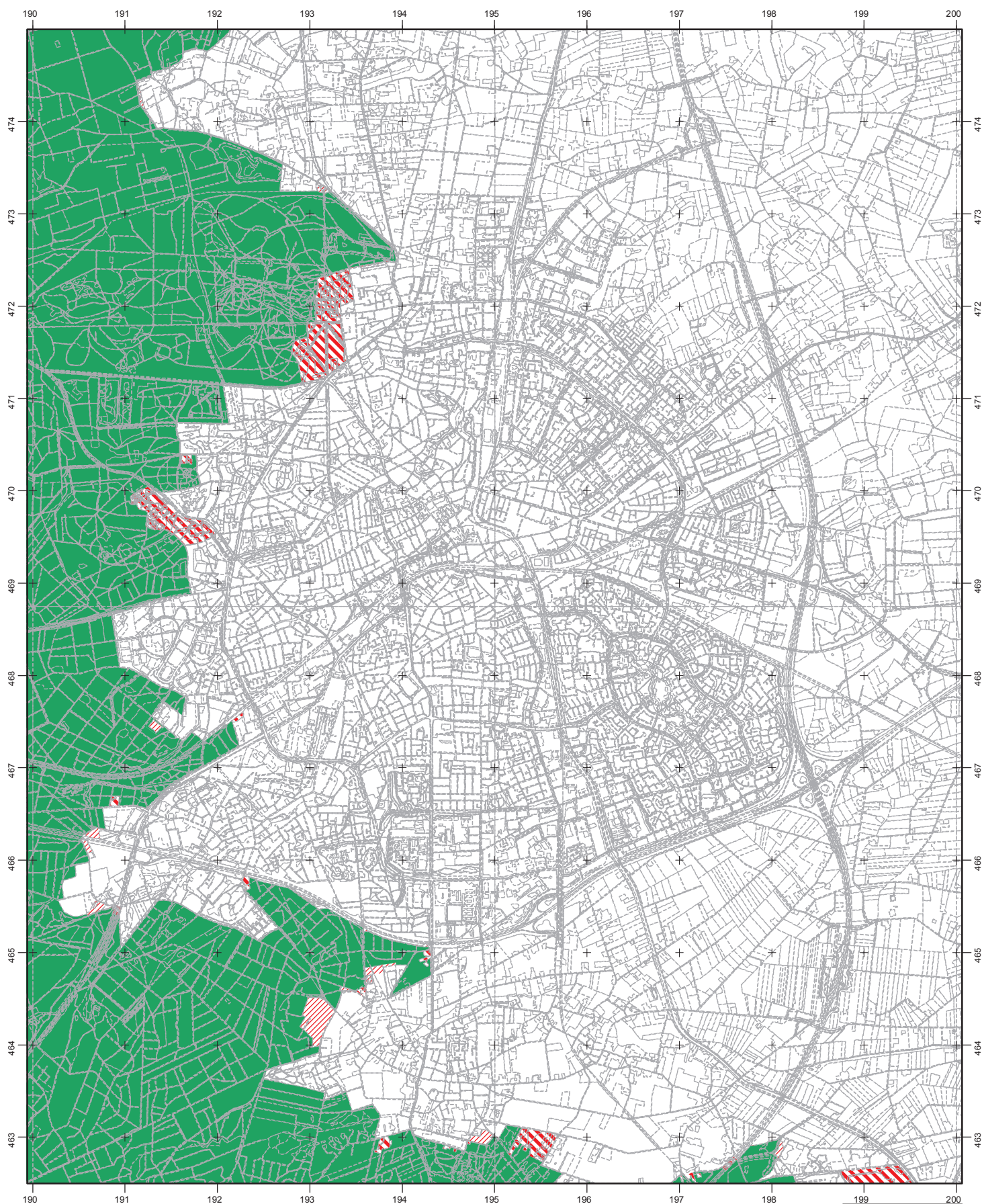
VR	VR+BN	VR erf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 08 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

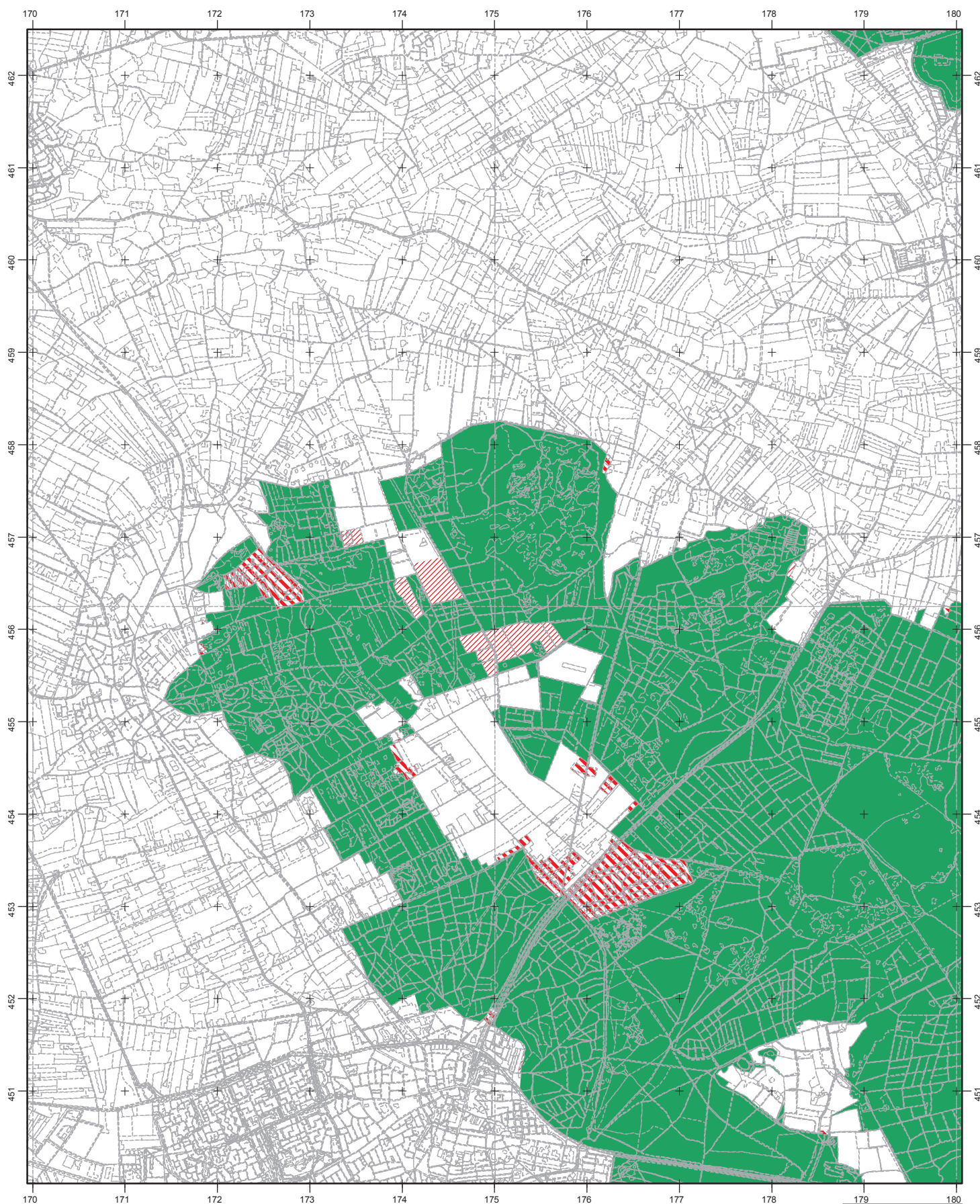
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 09 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

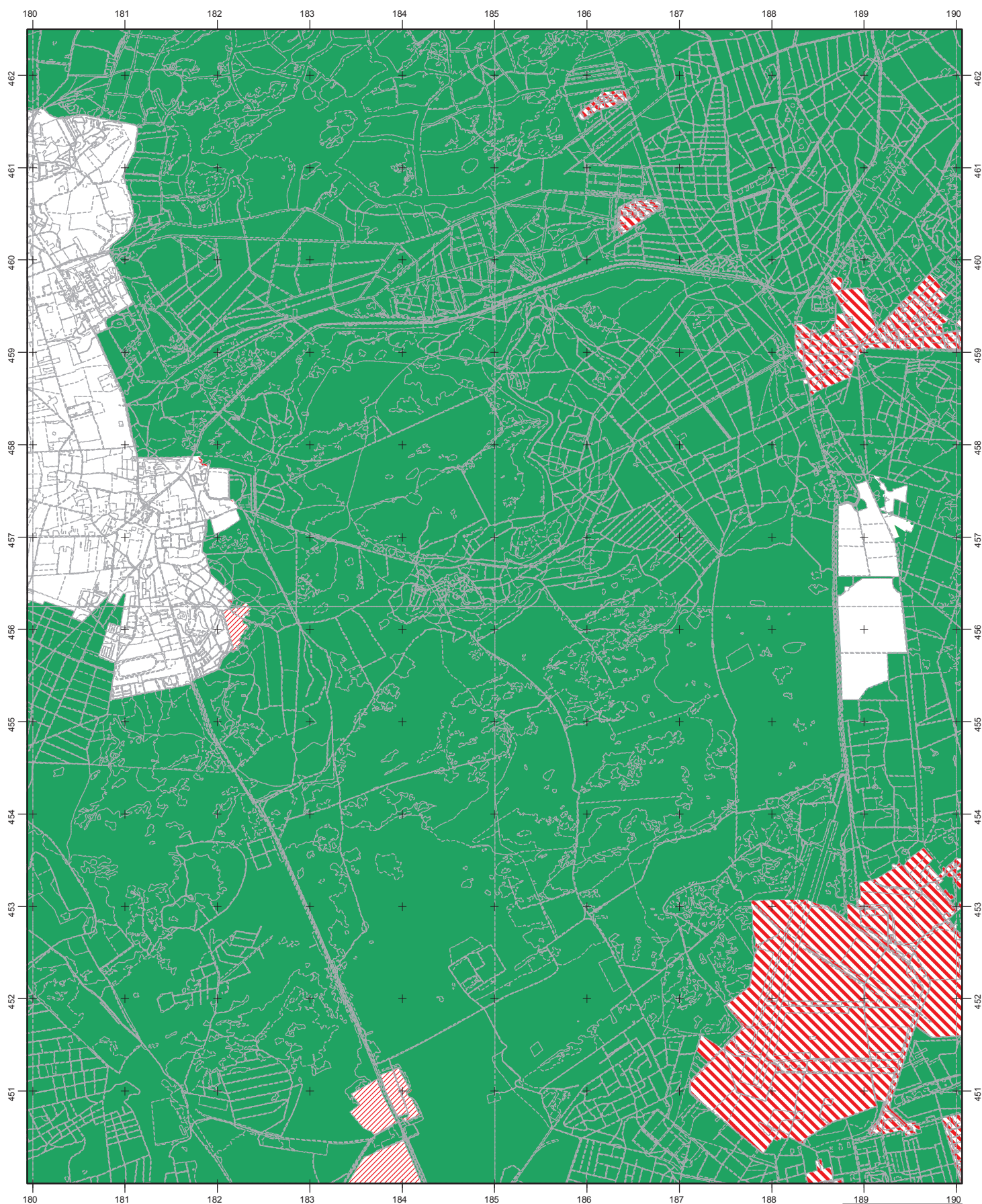
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 10 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

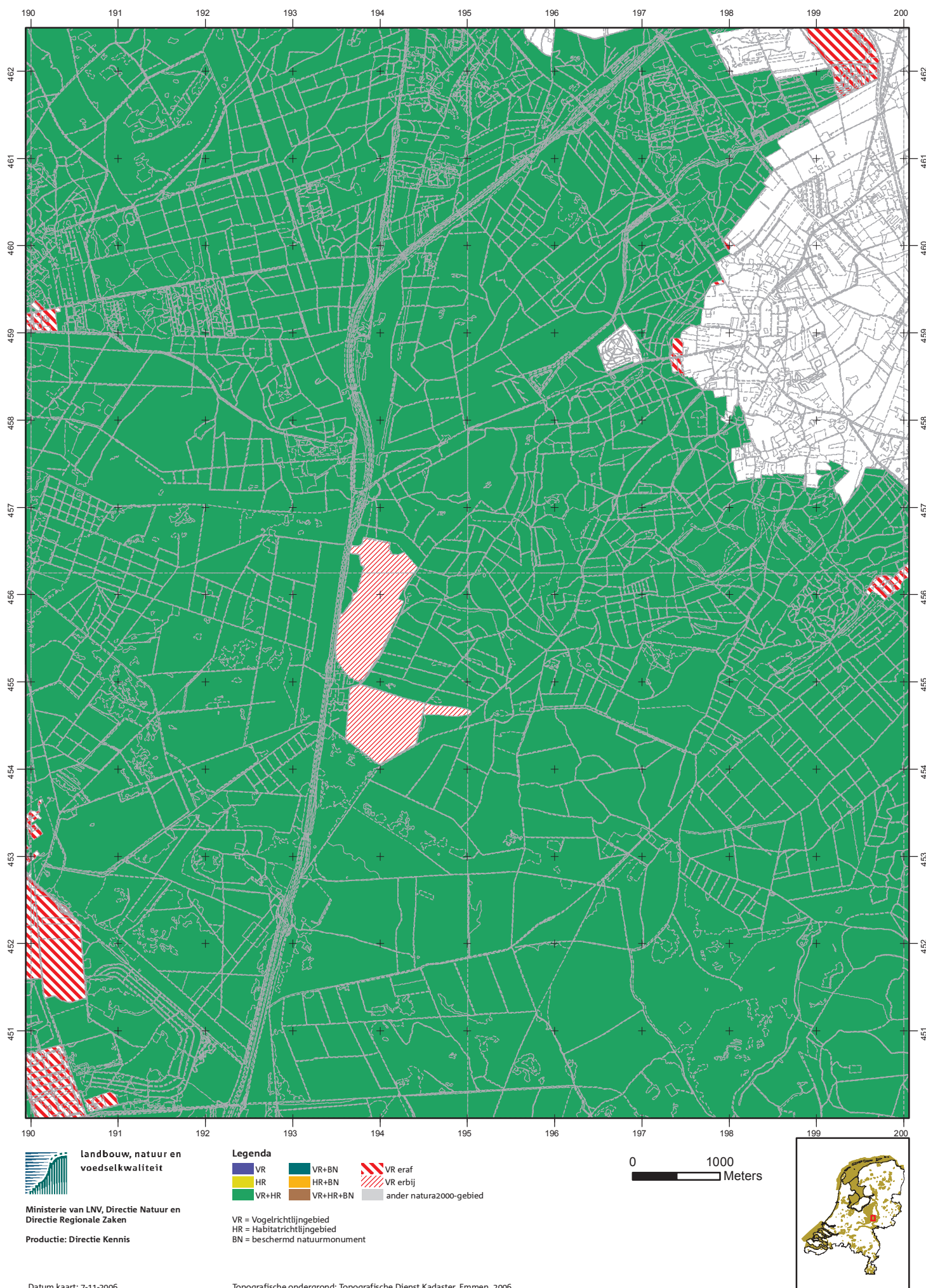
VR	VR+BN	VR erf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

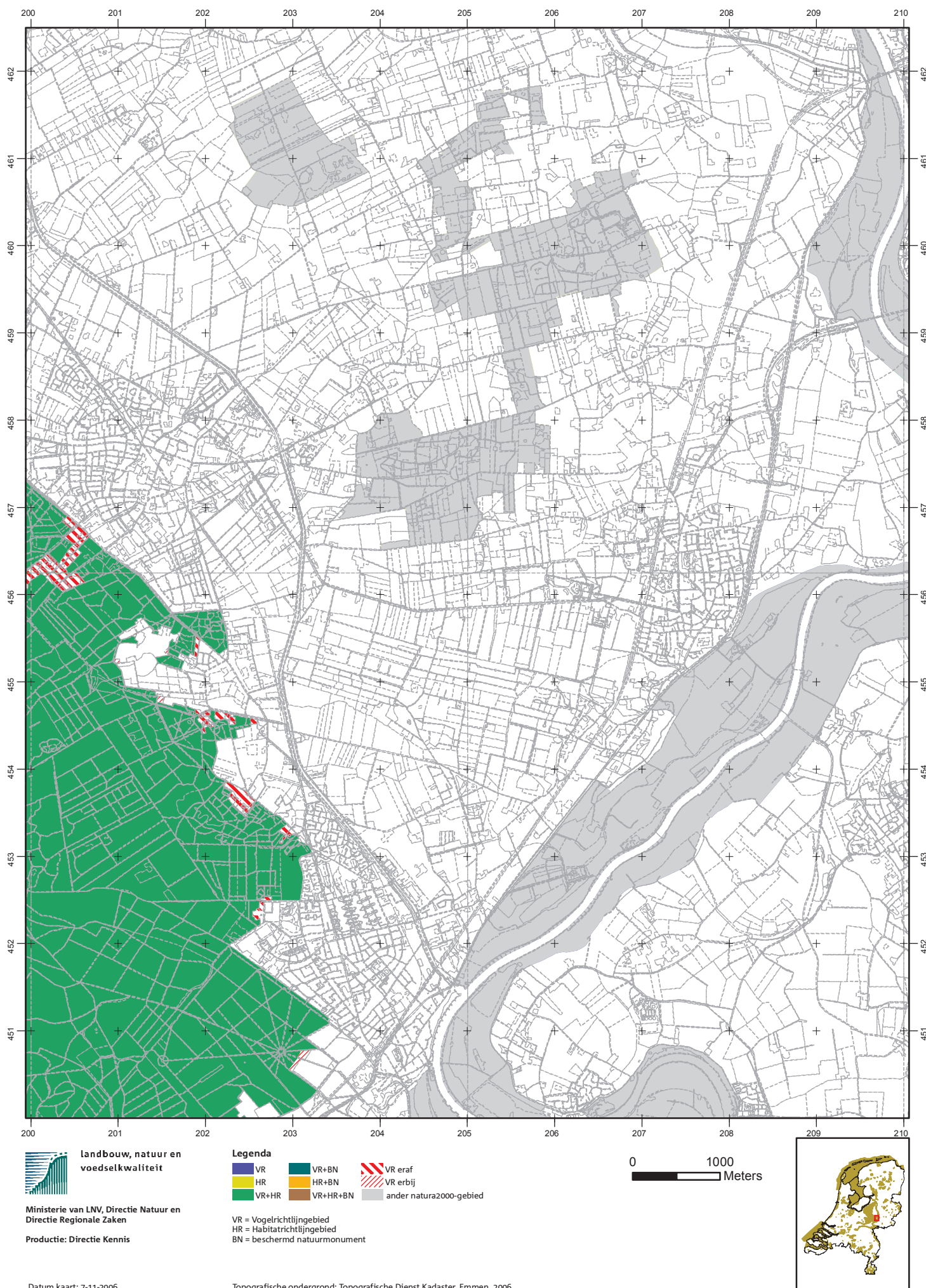
0 1000
Meters

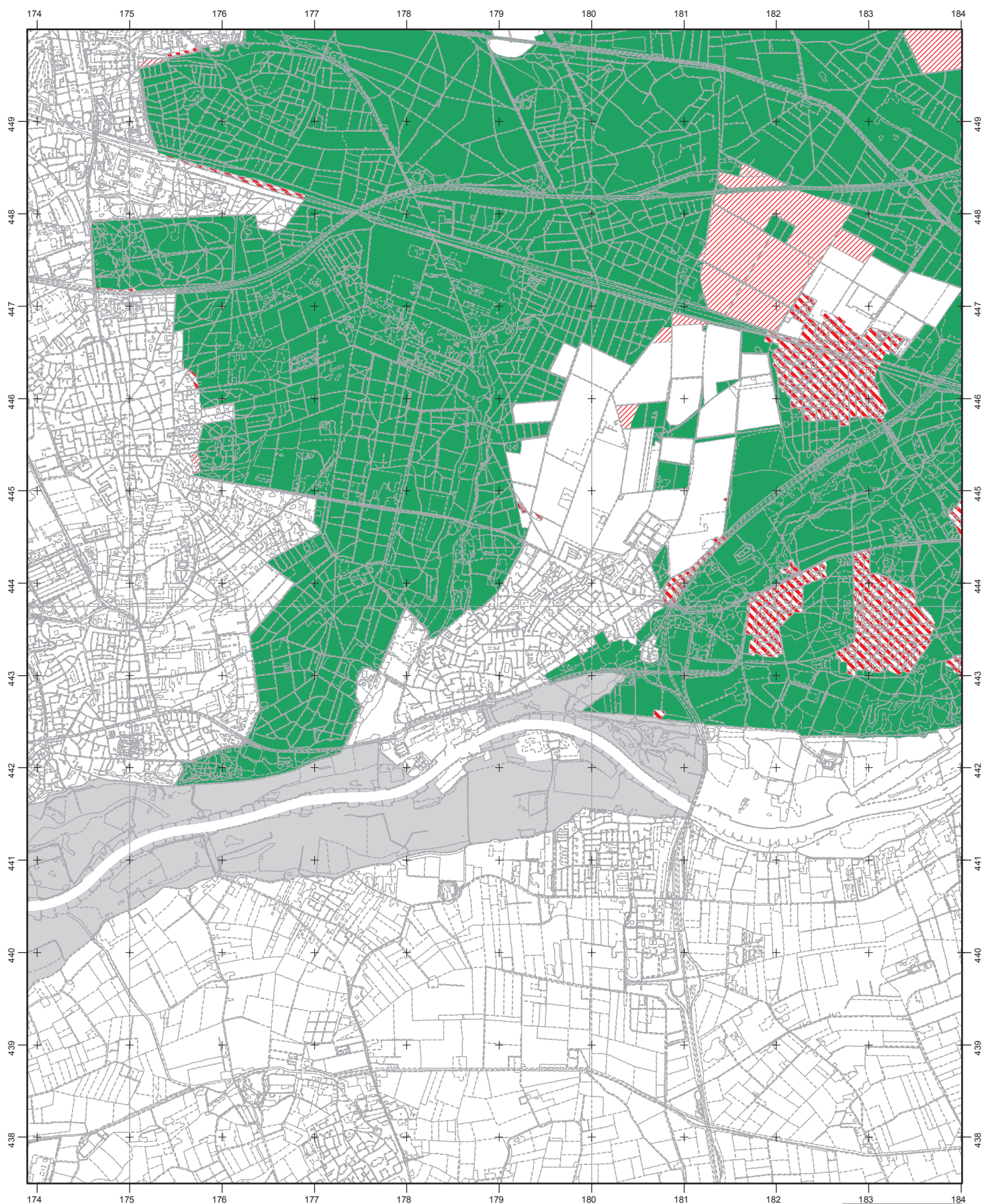
057. Veluwe, kaartblad 11 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

057. Veluwe, kaartblad 12 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

057. Veluwe, kaartblad 13 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

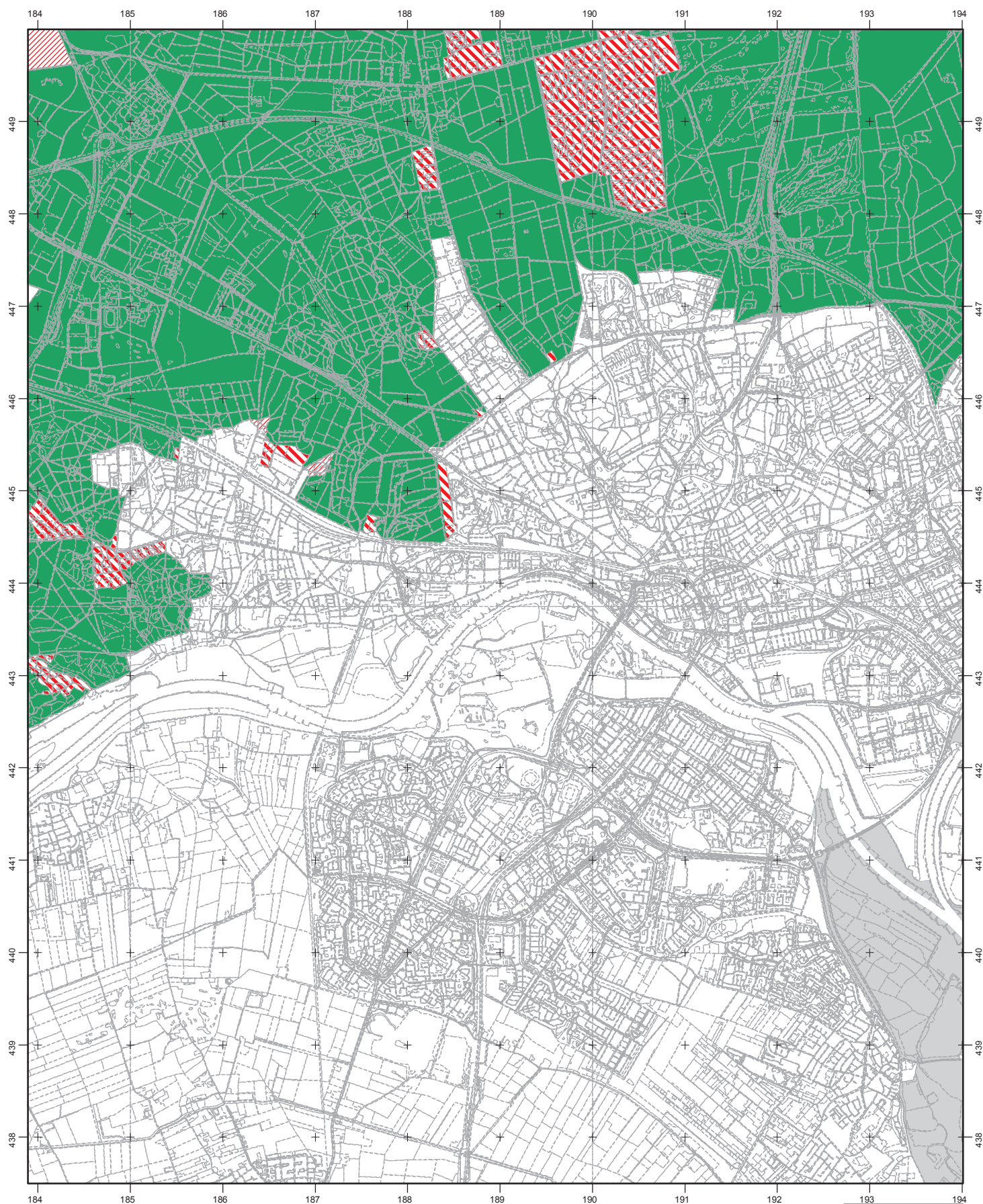
Legenda

VR	VR+BN	VR erf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 14 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

VR	VR+BN	VR erf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

057. Veluwe, kaartblad 15 (inclusief reeds tekstueel uitgesloten delen)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

VR	VR+BN	VR erf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

4 SEP. 1974

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, tezamen zijnde de zogenoemde "Leemputten bij Staverden", van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien op tweeërlei grond een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument een door neerslag gevoed, overwegend voedselarm heidegebied vormt, waarin onder een zandlaag op geringe diepte leem van een bijzonder type voorkomt;

dat winning van de leem heeft geleid tot het ontstaan van verscheidene putten en van plaatsen waar als gevolg van tijdelijke opslag van de uitgegraven leem een gedeelte daarvan als deklaag is achtergebleven;

dat door een van nature aanwezige gevarieerde terreingesteldheid en door de wijze van leemwinning zodanige verschillen in het milieu zijn ontstaan, dat naast elkaar voorkomen droge en vochtige heide, heideschraal grasland op leemstortplaatsen, voedselarme heidevennen en voedselarme tot matig voedselrijke leemputten;

dat de door leemwinning ontstane putten zowel afzonderlijk als tezamen hydrobiologisch van betekenis zijn, wat onder andere samenhangt met hun onderlinge verschillen in ouderdom, oppervlakte, diepte en voedselrijkdom, waardoor zij elk een eigen karakter hebben;

dat ter plaatse door het elkaar afwisselen van plassen, vochtige plekken en droge terreinen bovendien een relatief groot aantal soorten reptielen, amfibieën en insecten leeft;

dat de verscheidenheid in levensgemeenschappen vanwege haar samenhang met de lokale milieuverschillen van groot belang is voor het ecologisch onderzoek;

dat voorts het natuurschoon van het natuurmonument mede wordt bepaald door de omstandigheid, dat het gelegen is op de overgang van hooggelegen heide naar het laaggelegen dal van de Hierdense Beek;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder moeten worden begrepen de vorengenoemde biologische waarden, het overwegend voedselarme karakter van het gebied, de geomorfologische structuur en de opbouw van het bodemprofiel;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 18 september 1973, NBOR -7821, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de in die beschikking aangeduide percelen, tezamen zijnde de Leemputten bij Staverden;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Gelderland ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde -enige- schriftuur, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

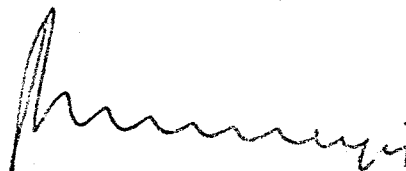
Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Ermelo, sectie D, nrs. 511, 574(ged.), 575, 576(ged.), 1310(ged.) en 1511(ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN11 en tezamen zijnde de zogenoemde "Leemputten bij Staverden".

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,

(W. Meijer).

TOELICHTING

Het natuurmonument "Leemputten bij Staverden" is gelegen in een ten dele met vliegden, berk en jeneverbes begroeid heideterrein, dat grenst aan het Speulderveld ten zuidwesten van Staverden. Op geringe diepte wordt hier onder een zanddek leem aangetroffen van een bijzonder type, afgezet door smeltwater van de landijsmassa's, die dit gebied enkele honderdduizenden jaren geleden overdekten.

De leem werd reeds in de 18e eeuw gewonnen, waardoor een aantal leemputten is ontstaan. Het materiaal werd ter plaatse uitgespreid, waardoor de naaste omgeving van de winplaatsen tijdelijk met leem werd bedekt; een deel ervan is als deklaag op het zand achtergebleven. Deze wijze van exploitatie, die tot enkele jaren geleden heeft plaatsgevonden, heeft in belangrijke mate geleid tot de huidige natuurwetenschappelijke betekenis van het terrein, dat ook reeds van nature een grote verscheidenheid van milieutypen bezit; op een relatief kleine oppervlakte komen naast elkaar droge en vochtige heide, heideschraal grasland op leemstortplaatsen, voedselarme heidevennen, en voedselarme tot matig voedselrijke leemputten voor, waarin een groot aantal minder algemene tot zeldzame plantesoorten wordt aangetroffen.

De hogere gedeelten zijn begroeid met struik- en dopheide, terwijl op de lagere gedeelten voor vochtige heide kenmerkende soorten als klokjesgentiaan, beenbreek en de drie inheemse zonnedauwsoorten voorkomen.

Op de laagste gedeelten van de heide liggen enkele ondiepe voedselarme vennen, waarin veenpluis, snavelzegge en verschillende soorten veenmos groeien.

Van een geheel ander karakter is de vegetatie van de leemputten, die tengevolge van het uiteenlopen van hun ouderdom in verschillende stadia van verlanding verkeren.

De leemputten zijn overwegend voedselarm, doch vertonen als gevolg van vervuiling plaatselijke overgangen naar een grotere voedselrijkdom.

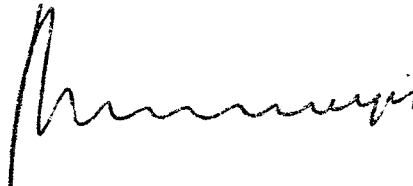
De oevervegetatie bevat soorten als fraai duizendguldenkruid, moeraswespenorchis en dwergvlas, terwijl zich op de voormalige leemstortplaatsen een vegetatie heeft ontwikkeld met onder meer parnassia, welriekende nachtorchis en draadgentiaan.

In samenhang met de gevarieerde terreingesteldheid heeft het natuurmonument een soortenrijke fauna. Vooral voor verscheidene minder algemene diersoorten die in of nabij water leven, zoals ringslang, boomkikker, grote watersalamander en vele soorten libellen, waterkevers en -wantsen, vormen de leemputten een geschikt biotoop.

Het natuurschoon van het natuurmonument wordt mede bepaald door zijn ligging aan de rand van het Speulderveld; de hooggelegen, open heide daalt hier af naar het lager gelegen bosrijke dal van de Hierdense Beek; verspreid voorkomende boomgroepen accentueren het licht golvend karakter van het terrein, terwijl het open water van vennen en leemputten een aantrekkelijk element in het landschap vormt.

Het natuurmonument wordt begrensd door het landgoed Staverden en de weg van Harderwijk naar Nieuw Milligen en voor het overige door gronden die in agrarisch gebruik zijn.

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'W. Meijer', with a long horizontal stroke extending to the right.

(W. Meijer).

Directie Natuurbeheer

N/98315

16 februari 1998

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende dat het gebied "Mosterdveen", gelegen in de gemeente Nunspeet en voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit het oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet;

dat het natuurmonument onderdeel vormt van de Ecologische Hoofdstructuur, zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989-1990, 21 149, nrs. 2-3);

dat het natuurmonument bestaat uit een waardevol complex van gemeenschappen van stuifzanden en bos, natte-droge heide, vennen en weliswaar kleine doch goed ontwikkelde hoogveenkernen;

dat het natuurmonument een karakteristiek voorbeeld is van een complex van levende hoogveentjes, die als zeldzame bijzonderheid, gevoed worden door grondwater, waarbij sprake is van een grote interne variatie van processen en omstandigheden en waarbij naast (overwegend) veenopbouw ook sprake is van natuurlijke veenafbraak;

dat in het natuurmonument minder algemene en (internationaal) bedreigde plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land minder algemene tot zeldzame en bedreigde plantensoorten deel uitmaken;

dat in het natuurmonument minder algemene tot zeldzame en bedreigde insecten- en amfibieënsoorten voorkomen;

dat de hydrologische situatie in het "Mosterdveen" nog zodanig is, of kan worden hersteld, dat het op een redelijke manier zelfstandig kan functioneren;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen de hierboven genoemde waarden worden verstaan, maar daarnaast de geomorfologische opbouw, de geologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, de voor de natuurwetenschappelijke waarden bepalende waterhuishoudkundige omstandigheden alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is geregeld;

Gezien de beschikking van 17 februari 1997, nr. N/968247, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van het gebied "Mosterdveen";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Gelderland ingebrachte beschouwingen en schrifturen, alsmede het te zelfder zake door de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte advies;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT

Artikel 1

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Mosterdveen", voorzover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Nunspeet, sectie C, nrs. 445, 705, 834 en 835 (ged.); sectie D, nrs. 271, 471, 474, 1203, 1985 (ged.), 1757 (ged.), 1758 (ged.), 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1766 (ged.); sectie E, nr. 2230 (ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 202.

Artikel 2

De bij deze beschikking behorende toelichting maakt deel uit van deze beschikking.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ

J.J. van Aartsen

AANWIJZING VAN "MOSTERDVEEN" ALS BESCHERMD NATUURMONUMENT

Toelichting bij beschikking nr. N/98315

1. INLEIDING

Het Mosterdveen is een klein en tegelijk zeer waardevol natuurgebied van (inter)nationale betekenis. De oppervlakte bedraagt circa 56 ha. De gemeente Nunspeet is de grootste eigenaar; daarnaast zijn er nog enkele particuliere eigenaren. Het monument ligt in de gemeente Nunspeet op ongeveer 2 km ten noorden van het dorp Vierhouten.

Binnen het gebied wisselen voedselarme vennen omgeven door vochtige heiden, kleine maar goed ontwikkelde hoogveenkernen, stuifduinen en bos elkaar af. Er komen meerdere bijzondere plantensoorten en goed ontwikkelde vegetatietypen voor die in internationaal opzicht in hun voortbestaan worden bedreigd. In en rond het vennencomplex zijn drie campings aanwezig. Hierdoor staat het vennengebied bloot aan tal van externe invloeden.

In het Natuurbeleidsplan (regeringsbeslissing 1990) wordt aangegeven dat de duurzame instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van bijzondere natuur- en landschapswaarden moeten worden nagestreefd. Dit geldt in het bijzonder in kerngebieden van de Ecologische Hoofdstructuur. Om deze reden is het Mosterdveen opgenomen in het meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1992-1996 als aan te wijzen beschermd natuurmonument in de zin van de Natuurbeschermingswet. Deze aanwijzing heeft tot doel de instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van een complex van levensgemeenschappen van hoogvenen, voedselarme zure tot zwakzure vennen met hun verlandingsvegetatie en reliëfrijke natte/vochtige en droge heide, alle met hun bijbehorende fauna. Op de hogere delen van het complex zal een afwisseling van bos en plaatselijk open terreinen met zandige plekken in stand gehouden en ontwikkeld worden.

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde de natuurwetenschappelijke betekenis van het natuurmonument, het natuurschoon, de begrenzing, andere voor dit gebied van kracht zijnde instrumenten, het huidige gebruik en beheer, het gewenste beheer en de rechtsgevolgen van de aanwijzing als beschermd natuurmonument.

Deze toelichting is gebaseerd op de Beheersvisie voor het beschermd natuurmonument Mosterdveen", Altenburg & Wymenga, 1995.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS

2.1 Geohydrologie en bodem

Geohydrologie

De diepere ondergrond van het plangebied bestaat uit klei- en zandafzettingen. Gedurende de één na laatste ijstijd, toen het landijs tot in de buurt van het Mosterdveen reikte, werden deze afzettingen door een ijslob die via het IJsseldal naar het zuiden schoof, opgestuwd tot stuwwallen. Deze wallen liggen ten oosten en ten zuiden van het natuurmonument, waardoor het gebied in groter verband gezien in een soort kom ligt. Later werden door rivieren zand-, grind- en leemlagen afgezet. De leemafzettingen vormen onder een groot deel van het gebied een 5-10 cm dikke slecht doorlatende laag. Deze leemlaag, die op een diepte ligt van 1,5 tot 2,5 meter, speelt een cruciale rol in de waterhuishouding binnen het gebied. Omdat het water stagneert op deze leemlaag, is er sprake van een schijngrondwaterspiegel. Dit ondiepe water wordt mede gevoed door water, dat infiltreert in de omliggende

stuifduincomplexen en over de slecht doorlatende leemlaag naar de lager gelegen vennen stroomt.

Bodem

De bodem van de stuifduinen bestaat uit vaaggronden van fijn leemarm zand. Hieronder komt in het overstoven profiel een duidelijke podzol voor. De niet overstoven delen vertonen een veldpodzol, terwijl de lagere delen ervan uit een moerige podzol bestaan. Rondom dit vochtiger gebied komen drogere haarpodzolgronden voor.

Plaatselijk is een veenlaag van meer dan 40 cm dikte aanwezig. Deze veengronden komen voor aan de randen van de vennen A, F en I en tussen de vennen C en D. De ligging en nummering van de vennen is weergegeven op de bijbehorende kaart BN 202.

2.2 Waterkwantiteit en waterkwaliteit

2.2.1 Waterkwantiteit

Oppervlaktewaterstroming

De stroming van oppervlaktewater is in grote lijnen gericht van zuid naar noord en van west naar oost. De vennen staan voor een groot deel met elkaar in verbinding, waardoor bij een wateroverschot afvoer plaatsvindt met de hoogtetradiënt mee in de richting van ven A. Vanuit dit ven verdwijnt het water bij hoge waterstanden in de diepe ondergrond van het oostelijk gelegen terrein.

Grondwaterstroming

In het Mosterdveen is sprake van een schijngrondwaterspiegel doordat water stagneert op een 5-10 cm dikke leemlaag op 1,5-2 m. diepte, die in noordelijke richting afhelt. Plaatselijk wordt deze slecht doorlatende laag "versterkt" door een laagje verkit ijzeroer. Hierdoor is er op deze plaatsen geen of weinig contact met het diepe grondwater dat zich hier op een diepte van circa 9 meter bevindt (DGV/TNO 1986). Het grondwater stroomt evenals het oppervlaktewater, vanuit zuidelijke en in mindere mate vanuit westelijke richting naar ven A, van waaruit het verder stroomt in de richting van ven F. Daarbij dienen de stuifduincomplexen die gelegen zijn boven de leemlaag als inziggebied voor het vennencomplex. Dit geldt met name voor het oostelijke deel van het stuifduincomplex.

De aanwezigheid van rheotrofe (van stromend water afhankelijke) plantensoorten als Veldrus en Beenbreek wijst eveneens duidelijk op het voorkomen van lokaal toestromend grondwater in bovenbeschreven richting.

Peilfluctuaties in de vennen

De vennen van het Mosterdveen vertonen verschillende wijzen van peilfluctuatie in relatie tot de hoeveelheid neerslag. Blijkbaar worden ze op verschillende manieren gevoed en gedraineerd. De vennen D en G kennen de grootste wisselingen in peil; in het voorjaar tot meer dan 20 cm. De vennen C, E en F hebben een zeer constant peil. De vennen A en B nemen een intermediaire positie in tussen beide groepen van de eerder genoemde vennen.

2.2.2 Waterkwaliteit

De op de Pleistocene zandgronden gelegen vennen van het Mosterdveen hebben een zeer geringe buffercapaciteit. De pH van de vennen schommelt momenteel zo rond de 4. De concentraties van de voedingsstoffen nitraat en fosfaat zijn overeenkomstig het karakter van de vennen relatief gering. De verrijking met voedingsstoffen van het water in de vennen neemt naar het noorden toe. Enerzijds kan dit verklaard worden doordat de vennen oppervlaktewater van elkaar ontvangen. Anderzijds, en dat is veel belangrijker, neemt de invloed van (ondiep) grondwater in deze richting toe.

2.3 Flora en fauna

2.3.1 Vegetatie

Het Mosterdveen heeft een zeer waardevolle vegetatie. De vennen van het gebied herbergen een heel scala aan verlandingsstadia van open water naar hoogveen. Verlanding vindt plaats door *Sphagnum* soorten, samen met Klein blaasjeskruid, Drijvende egelskop, Veenpluis, Snavelzegge en Draadzegge. Daarnaast zijn hoogveenvegetaties aanwezig of is een ontwikkeling in deze richting te zien. Heel kenmerkend zijn de vochtige-natte vegetaties, waarin vooral veenmossen groeien. Deze vegetaties behoren tot internationaal bedreigde vegetatietypen, die de laatste eeuw sterk zijn achteruitgegaan en waarvan nog slechts kleine delen over zijn. In Nederland is er nog slechts een zeer beperkt aantal vindplaatsen. Naast de Veenpluis-Veenmos vegetaties betreft het hier (vooral aan de randen) bulten met *Sphagnum papillosum* en *S. magellanicum*. Bovendien hebben kenmerkende hoogveensoorten als Eenarig wollegras, Lavendelhei en Kleine veenbes zich gevestigd. Lavendelhei en Eenarig wollegras zijn een aanwijzing voor de volledigheid van het systeem. Hier en daar komt Veenbloembies voor, vooral op de overgang van hoog naar laag. Deze soort, die internationaal bedreigd is, maakt het Mosterdveen tot een bijzonder waardevol gebied. Veenbloembies komt slechts op twee andere plaatsen in Nederland voor. Daarnaast komen plantensoorten voor die in Nederland (vrij) zeldzaam zijn en op de Rode Lijst staan. Eenarig wollegras, Jeneverbes, Moeraswolfsklauw, Beenbreek, Duizendknoopfonteinkruid, Bruine snavelbies, Veenbloembies, Slijkzegge en Drijvende egelskop. Beenbreek komt op enkele plaatsen massaal voor. Verder komen andere schaarse tot zeldzame soorten voor als Waterdrieblad, Draadzegge, Kleine en Ronde zonnedauw, Kleine veenbes, Klein blaasjeskruid, Moeraswolfsklauw en Klokjesgentiaan.

De bossen behoren tot het Berken-Zomereikenbos. De boomlaag bestaat voor een deel uit Berk en Zomereik, verder uit Grove den en een aantal exoten. In de kruidlaag komen vooral Bochtige smelevaart en Pijpenstrootje voor. Plaatselijk is veel Kraaihei aanwezig. In het zuidwestelijk gelegen stuifduingebied liggen enkele open stukjes met een grazige vegetatie, die behoort tot de zandige droge graslanden met kenmerkende soorten als Zandstruisgras en Buntgras.

2.3.2 Fauna

De fauna in het Mosterdveen is betrekkelijk weinig onderzocht. Wel is bekend dat er regelmatig Wilde zwijnen voorkomen. Verder zijn Vos, Ree en Edelhert waargenomen. In het natuurmonument bevindt zich een bewoonde dassenburcht. Van de avifauna zijn slechts incidentele waarnemingen bekend, waarbij het bovendien niet duidelijk is of het om broedvogels gaat. Als minder algemene soorten kunnen genoemd worden: Havik, Boomvalk, Buizerd, Boompieper, Grauwe vliegenvanger, Glanskop en Geelgors.

Het Mosterdveen is een geschikt biotoop voor amfibieën en reptielen. Bijzonder is hier het talrijk voorkomen van de Heikikker. Landelijk wordt deze soort bedreigd. De Heikikker is een beschermde diersoort volgens art. 24 van de Natuurbeschermingswet, evenals de Zandhagedis en Levendbarende hagedis, die hier ook voorkomen.

Het Mosterdveen heeft een goed ontwikkelde libellenpopulatie. In elk geval komen libellen voor die gebonden zijn aan voedselarme vennen als Maartse witsnuitlibel, Ven witsnuitlibel, Maanwaterjuffer en Ven glazenmaker. Soorten met een breder verspreidingsgebied zijn de meer algemene Viervleklibel, Zwarte heidelibel en de minder algemene Tangpantserjuffer.

Over vlinders kan vermeld worden dat nog vrij algemeen het Gentiaanblauwtje voorkomt, een soort die voor zijn ei-afzetting afhankelijk is van de plaatselijk nog frequent voorkomende Klokjesgentiaan.

De macrofauna in het Mosterdveen is voor een belangrijk deel vertegenwoordigd door soorten die gebonden zijn aan voedselarme, zwakzure wateren. Uit onderzoek in 1987 en 1988 (gegevens Zuiveringschap Veluwe) blijkt dat deze groep soorten herbergt uit een dertiental verschillende ordes, waaronder vliegen en muggen, kevers, wantsen, waterspinnen, kokerjuffers en plat- en borstelwormen. Daarnaast komen er diverse soorten mieren voor.

2.4 Natuurschoon

De waarde voor het natuurschoon is vooral gelegen in het kleinschalige karakter van water, bos en heide vlak bij elkaar. Er komen op dit kleine terrein verrassend veel hoogteverschillen voor.

Het bijzondere van het Mosterdveen zijn levende hoogveentjes in en bij een aantal vennen, omgeven door stuifduinen. Het is een compleet systeem dat het gebied een grote nationale waarde geeft.

Het gebied ligt als een enclave in de bossen van de Noord-Veluwe. Heel bijzonder in deze bosomgeving is het plotseling voorkomen van vennen in deze over het algemeen droge omgeving.

3. BEGRENZING

De begrenzing van de tot het beschermd natuurmonument behorende terreinen en wateren is zo gekozen, dat er in ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht een onderling samenhangend geheel, met uitzondering van het campinggedeelte, onder de werking van de Natuurbeschermingswet is gebracht. Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij de beschikking horende kaart BN 202.

Het uitgangspunt bij het vaststellen van de begrenzing van het beschermd natuurmonument Mosterdveen is het feit dat het gebied een volledig en hydrologisch zelfstandig functionerend systeem moet vormen.

De zuidgrens van het beschermd natuurmonument loopt direct langs camping Saxenheim en volgt de nieuwe ontsluitingsweg. De nieuwe beheerswoningen, horend bij deze camping, zijn buiten de begrenzing gebleven. Vervolgens loopt de grens langs de nieuw aangelegde ontsluitingsweg van Mosterdveen. Het bij de ingang staande beheersgebouw van de camping Mosterdveen blijft buiten de begrenzing. Deze camping blijft als een enclave in het beschermd natuurmonument aanwezig (zie ook het onderdeel recreatie in hoofdstuk 5 en 6). Verder loopt de grens direct langs camping Mosterdveen en langs de interne ontsluitingsweg op de camping Mosterdveen (het zwemven B, de naastgelegen passantenplaatsen, en de enclave tussen de heiden H en I zijn bij het natuurmonument getrokken). De grens loopt hier direct langs de campingzijde van de afrastering.

De grens rondom de noordelijke vennen A en F is zodanig gekozen dat deze loopt over bestaande paden langs de afrastering, waarbij een minimale bufferzone van ca. 50 m. tot aan de vennen wordt aangehouden.

Aan de westzijde van het vennencomplex wordt de grens getrokken rondom de stuifduinen die ven G omgeven. De grens loopt hier over het afgesloten bospad. De aan deze westzijde liggende percelen met akkerbouw horen niet bij het natuurmonument. Vervolgens wordt naar het zuiden toe het aanwezige pad als duidelijke topografische grens aangehouden. Het oostelijk van de Plaggenweg gelegen akkerperceel wordt vanwege zijn hydrologische relatie met het vennencomplex bij het natuurmonument genomen.

Uit praktische overwegingen is besloten de twee particuliere terreintjes met daarop een woning en een recreatiewoning, beide gelegen ten zuiden van het akkerperceel, buiten de begrenzing te houden.

Vervolgens loopt de grens langs de Plaggenweg tot aan camping Saxenheim.

4. ANDERE VAN KRACHT ZIJNDE INSTRUMENTEN

4.1 Rijksbeleid

In de ruimtelijke visie op rijksniveau (Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra 1990, Structuurschema Groene Ruimte 1992) ligt het Mosterdveen in het gebied waar de groene koers wordt gevolgd. Ecologische kwaliteiten zijn hier richtinggevend voor de ruimtelijke ontwikkeling.

In het Natuurbeleidsplan (1991) wordt het Mosterdveen aangewezen als kerngebied binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Binnen de EHS is het beleid gericht op een duurzaam behoud, herstel en ontwikkeling van de belangrijkste ecosystemen. In een nadere uitwerking van het Natuurbeleidsplan, n.l. in het Meerjarenplan Natuur en Landschap 1992-1996 wordt het voornemen vermeld het Mosterdveen aan te wijzen als beschermd natuurmonument.

4.2 Provinciaal beleid

Op provinciaal niveau is in het Streekplan, d.d. 25-09-96, het Mosterdveen aangeduid als onderdeel van het Centraal Veluws Natuurgebied (C.V.N.) binnen de zone Landelijk Gebied A. In deze zone is de functie natuur de belangrijkste functie.

Ontwikkelingen van andere functies mogen de natuurdoelstelling niet frustreren. Bescherming, herstel en ontwikkeling van de natuur staan hier centraal.

In het CVN-gebied is het beleid gericht op behoud en ontwikkeling van de aanwezige waarden. Vooral de natuurdoeltypen schraallanden, vennen, heide en arm bos, en gradiënt- en voedselrijke bosgebieden zijn in beeld.

4.3 Gemeentelijk beleid

Het ruimtelijk beleid van de gemeente Nunspeet is verwoord in het Bestemmingsplan Buitengebied (12 december 1990 goedgekeurd door). Het beschermd natuurmonument heeft ten dele de bestemming verblijfsrecreatie en ten dele de bestemming bos c.q. natuur.

In de partiële herziening Bestemmingsplan Buitengebied, vastgesteld in de gemeente Nunspeet op 18-07-96 en goedgekeurd door Gelderland op 13-12-96, is vastgelegd dat:

- er een nieuwe ontsluitingsweg komt ten behoeve van het verkeer van en naar de campings;
- de bestaande weg wordt geamoveerd;
- het stuifduingebied aan de zuidwest zijde van het beschermd natuurmonument gelegen, de bestemming "Bos" zal houden ;
- twee lobben, thans nog in gebruik als campingterrein, de nieuwe bestemming "Bos met hoofdaccent natuur" krijgen;
- deze lobben uiterlijk 1 juni 1998 ontruimd dienen te zijn.

5. HUIDIG GEBRUIK

5.1 Natuur- en bosbeheer

Het tot nu toe gevoerde beheer door de gemeente Nunspeet heeft tot doel gehad duurzame instandhouding van het natuurerrein met ruimte voor alle successiestadia. Dit gold met name voor de vennen waar verlandings- en hoogveenvorming vanuit het water was opgetreden. Voor het vennen- en heidegebied werd meer openheid nagestreefd.

Tot in het begin van de jaren tachtig is er een passief beheer gevoerd. Daarna zijn er meer ingrepen uitgevoerd. Een strook bos is gekapt, om zodoende meer open ruimte te creëren. Bovendien is in de zuidoosthoek een open veldje met een poeltje gemaakt. Vennen zijn uitgebaggerd, waardoor weer een hoeveelheid "open water" ontstond. Zo is in het voorjaar van 1997 het ven D uitgebaggerd en is het terrein er om heen schoon gemaakt van begroeiing en eveneens geplagd. Om de open terreinen meer met elkaar in verbinding te stellen, is in het voorjaar van 1993 een corridor tussen de vochtige heiden I en E/C gemaakt door een strook bos te verwijderen.

5.2 Recreatie

Grenzend aan en in de directe omgeving van het natuurmonument is op drie campings ruimte voor verblijfsrecreatie. Het gaat om de camping Mosterdveen, die als een enclave in het gebied ligt, en de campings Saxenheim en Achter-Saxenheim resp. aan de zuidoostkant en de oostkant grenzend aan het natuurmonument. Achter-Saxenheim is een nieuw te exploiteren camping en is pas gedeeltelijk in gebruik. De beide campings Mosterdveen en Saxenheim hebben, blijkens getallen vanaf 1987, te maken met een toename van het aantal overnachtingen. Op de camping Mosterdveen is ven B momenteel nog in gebruik als zwemmen, direct naast dit ven zijn binnen de begrenzing nog passantenplaatsen aanwezig. Het gebied tussen de heideterreinen H en I is momenteel nog in gebruik als camping. Bij de uitwerking van de wijziging van het bestemmingsplan (zie 4.3) zullen deze passantenplaatsen worden ontruimd.

5.3 Toegankelijkheid

Tot in ongeveer 1982 was het natuurgebied rondom de campings vrij te betreden. Omdat betreding een negatieve invloed bleek te hebben op de heideterreinen en de vennen zijn grote delen van het terrein afgerasterd. Momenteel is het terrein alleen nog over enkele wandelpaden te betreden.

5.4 Jacht en Wildbeheer

De jacht is in het gehele gebied verhuurd onder algemeen geldende voorwaarden. De vereniging Wildbeheer Veluwe coördineert het afschot van het grofwild in het gebied.

5.5 Beheer akkerpercelen

In de loop van 1997 zijn de twee percelen grasland langs de Plaggenweg omgevormd tot akkers. Hierop worden op een meer extensief gerichte wijze landbouwgewassen geteeld die voornamelijk tot doel hebben het aanwezige rood- en zwartwild van extra voedsel te voorzien. In 1997 zijn hierop maïs en haver geteeld. Deze twee percelen zijn overigens niet in de begrenzing van het beschermd natuurmonument begrepen.

Het perceel akkerland, horend bij de recreatiewoning Plaggenweg 122, werd de laatste jaren gebruikt als "zwemmen". In het najaar van 1997 is van dit perceel de toplaag verwijderd. Het zal nog worden ingezaaid met een gras/kruidenmengsel.

5.6 Overig gebruik

Onder de onverharde weg over de camping het Mosterdveen is een drukriolering aanwezig. Het zwemmen en de camping enclave tussen de heideterreinen H en I zijn door de Gemeente Nunspeet in erfpacht uitgegeven aan de firma Eikenhof. Op perceel sectie D 1203 is een transformatorhuisje van de NUON aanwezig.

6. GEWENST BEHEER EN GEBRUIK

Algemeen

Het gewenste beheer en gebruik van het Mosterdveen dient gericht te zijn op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon.

Essentieel is het ontwikkelen en instandhouden van een natuurlijke waterhuishouding, en een regulatie en zonering van de recreatie. Periodiek moet ingegrepen worden om verbossing en vergrassing te voorkomen.

Voor zowel beheer als inrichting van het natuurmonument op de lange termijn geldt dat een prioriteitstelling ten aanzien van de aanwezige levensgemeenschappen gehanteerd wordt. Deze is gebaseerd op de (inter)nationale waarde en de kansrijkdom van de gemeenschappen. Deze prioriteitstelling omvat de volgende gemeenschappen en neemt af in de volgorde: hoogveen-voedselarme vennen-natte/vochtige heide-open zand-droge heide-bos.

6.1 Waterhuishouding

Het instandhouden en ontwikkelen van hoogveenvegetaties staat of valt met de situatie. Het uitgangspunt is dat het water zoveel mogelijk vastgehouden moet worden. Het weglekken van water voor het einde van het systeem moet worden voorkomen. Elke vorm van onnatuurlijke ontwatering is niet gewenst. Eutrofiëring en verontreiniging moeten worden tegengegaan.

Nader onderzoek naar de functie van de nu nog aanwezige duikers en greppels is gewenst. Op basis van de uitkomsten hiervan kan in een beheersplan een voorzichtige aanpassing van de waterhuishouding worden voorzien.

6.2 Hoogveenkernen en vennen

Het gewenste beheer in het natte deel van het Mosterdveen is gebaseerd op het natuurdoeltype "Hogere zandgrond: Vochtige heide en levend hoogveen". Het inwendige beheer bestaat hier uit nagenoeg nietsdoen. Het gaat om zeer kwetsbare vegetaties, die gemakkelijk verstoord kunnen worden. Betreding dient tot het uiterste te worden voorkomen. Omdat hoogveenvegetaties hoge, tamelijk stabiele peilen vereisen, dienen in of langs het veen greppels en sloten afgedamd te worden. Een andere maatregel is het verwijderen van bos langs de randen van de veencomplexen. Bos onttrekt meer water aan het milieu dan veen. Een bijkomend effect van de aanwezigheid van bomen is eutrofiëring en verzuring door stuifmeel- en bladinvall. Het natuurdoeltype "Vochtige heide en levend hoogveen" is een prioritair doeltype in het natuurmonument.

In vennen waar zich een ontwikkeling richting hoogveen voordoet dient het beheer ook zoveel mogelijk uit niets doen te bestaan. Anders is het wanneer een ven verdroogd of sterk geëutrofiëerd en daardoor verruigd is. De dan aanwezige storingsvegetaties, zoals massaal voorkomende Pitrus, Riet of Pijpenstrootje moeten verwijderd worden tot op de minerale ondergrond.

6.3 Heide

Het nagestreefde natuurdoeltype is gelijk aan dat genoemd onder 6.2. Met de huidige atmosferische depositie leidt een beheer van niets doen in te behouden (drogere) heideterreinen tot vergrassing. Om dit te voorkomen is afvoer van organisch materiaal noodzakelijk.

Bij zeer natte heiden ligt dit iets anders. Zolang de omstandigheden zodanig vochtig zijn dat het dode materiaal niet afgebroken wordt, zal verrijking met stikstof hier niet direct leiden tot vergrassing. Veenmosrijke Dopheivegetaties komen vanwege hun waarde overigens niet in aanmerking voor ingrijpen.

Hoewel soorten als Moeraswolfsklauw, Kleine zonnedaauw, Witte en Bruine snavelbies en Klokjesgentiaan profijt hebben van open situaties na bijvoorbeeld plaggen, wordt ten gunste van de ongestoordheid van de vegetatie-ontwikkeling, plaggen bij natte heiden in eerste instantie achterwege gelaten. Mocht na verloop van tijd blijken dat de omstandigheden niet nat genoeg zijn, dan kan alsnog worden besloten tot ingrijpen.

6.4 Zandige plekken

Het is gewenst om in het Mosterdveen open zandige plekken te maken en de aanwezige plekken te behouden. Hierdoor ontstaat afwisseling die vroeger ook aanwezig was. Dieren als hagedissen en vlinders hebben deze plekken nodig. Periodiek zullen hiervoor lokaal bomen worden gekapt, vergezeld van het plaatselijk verwijderen van strooisel (plaggen).

Hoewel betreding de dynamiek en daarmee de kans op verstuing verhoogt, zijn de na te streven vegetaties er tamelijk gevoelig voor. Behalve dat korstmossen ervan te lijden hebben, kan bodemverdichting door betreding juist vergrassing tot gevolg hebben.

6.5 Bos

Het na te streven natuurdoeltype is "Bosgemeenschappen van arme zandgrond" en daarin vooral het Berken-Zomereikenbos. Het is gewenst dat op korte termijn een ontwikkeling ingezet wordt naar een gemengd bos met een natuurlijke samenstelling en een gevarieerde structuur met een natuurlijke kruid- en struiklaag en dood hout. Zo'n ontwikkeling bevordert de verschillende bosplanten en bosdieren, zoals diverse wolfsklauwsoorten, Bosbes, Jeneverbes, Boommarter, Das, Franjestaart en diverse bosvlinders. Het verwijderen van de exoten heeft de hoogste prioriteit. Houtoogst is ongewenst. Vervolgens kunnen de ingrepen tot een minimum worden beperkt.

6.6 Akkerpercelen

Het beheer van de akker, gelegen bij Plaggenweg 122, is erop gericht om enkele natuurdoelen te realiseren, namelijk ven met open water, vochtige heide overgaand in schraalland met heide en kruiden.

6.7 Fauna

Door de aanwezige variatie in droog en nat, bos, heide en ven en open gedeelten en gesloten bos is het dierenleven zeer gevarieerd. Het beheer moet gericht zijn op het handhaven van deze variatie.

Daarnaast is het noodzakelijk om onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden om het voortbestaan van bedreigde diersoorten te bevorderen.

6.8 Recreatie

Het is gewenst de zonering met betrekking tot het recreatief medegebruik af te stemmen op de aanwezige natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon. De nu aanwezige padenstructuur dient hiervoor te worden gehandhaafd en waar nodig te worden uitgebreid.

Schadelijke vormen van recreatie benadelen de natuurwaarden van het natuurmonument. In principe zullen geen nieuwe schadelijke vormen van recreatie in het natuurmonument worden toegelaten.

Recreatie blijft een belangrijke functie vervullen rond het aan te wijzen gebied. Het streven is erop gericht om de invloed ervan op het vennencomplex tot een minimum te reduceren. Een goede zonering is uiterst belangrijk, waarbij bepaalde delen van het complex volledig afgesloten worden of blijven.

In het voorgaande is uitgegaan van het feit dat de volledige verplaatsing van camping Mosterdveen (voorlopig) niet tot de mogelijkheden behoort. Daarom heeft het opnemen van de zich in westelijke richting uitstreckende camping als een enclave in het natuurgebied veruit de voorkeur. De grenzen van deze enclave worden zo recht mogelijk gehouden door die delen van de camping, die vooral tussen de vennen liggen, bij het natuurgebied te trekken. Daardoor is de grens, die vroeger nogal slingerde, veel rechter getrokken en zijn de kwetsbare delen van het gebied binnen de begrenzing van het beschermd natuurmonument gekomen. Dit leidt tot een kortere en dus gunstiger grens voor het gebied, waardoor versturende effecten minimaal worden gehouden. Zolang dit niet gerealiseerd is, moet met name rondom

ven A gestreefd worden naar een afdoende buffering tussen camping en natuurgebied. Hoewel in de huidige situatie de direct aan het ven grenzende standplaatsen een belemmering vormen voor een vrije doorloop naar het terrein en zodoende een soort kunstmatige afgrenzing ervan vormen, is het te verkiezen ook hier op termijn een bufferstrook te realiseren. Dit zou vorm gegeven kunnen worden door middel van een "uitsterfsysteem", waarbij vrijgekomen standplaatsen niet weer opnieuw verhuurd worden, of naar elders verplaatst worden.

Aangezien geen verblijfsrecreatie binnen de grenzen van het natuurmonument mogelijk is, dienen de zuidelijke campinglobben omgevormd te worden naar natuurterrein door het plaatselijk kappen van bomen. Het zwemmen zal, om de kansen voor ontwikkeling van vegetaties van oligotrofe tot mesotrofe vennen te vergroten niet meer voor recreatieve activiteiten worden gebruikt. De overige delen van de camping moeten waar nodig een goede afrastering krijgen. Een duidelijke zonering is vereist. Omdat het om een relatief klein gebied gaat met zeer kwetsbare vegetatie, kan die zonering niet altijd via een geleidelijke afname van gebruiksintensiteit worden gerealiseerd. De recreatie moet in eerste instantie gestuurd worden door een beperkt aantal gemarkeerde wandelpaden. Plaatselijk zijn deze paden omgeven door "natuurlijke" bufferzones, die een te grote recreatiedruk op verder gelegen terreinen moeten voorkomen. Op andere plaatsen echter is aan een minder "natuurlijke" regulatie door rasters niet te ontkomen.

6.9 Jacht

Algemeen uitgangspunt van het rijksbeleid voor de jacht in beschermde natuurmonumenten, is dat geen jacht plaatsvindt op trekkende wildsoorten. De jacht op standwildsoorten vindt in beginsel slechts plaats indien de navolgende belangen binnen en buiten het natuurgebied daartoe nopen:

- de voorkoming van belangrijke schade aan vee, gewassen en bossen;
- de bescherming van natuurwaarden;
- de bescherming van de volksgezondheid en de openbare veiligheid.

Tot standwildsoorten worden hier onder meer gerekend: Edelhert, Ree, Wild zwijn, Haas, Konijn, Vos, Wilde eend, Houtduif, Zwarte kraai, Ekster, Kauw, Vlaamse gaai en Verwilderde kat.

Uitgangspunt dient steeds te zijn dat de functie van het terrein door de bejaging niet wordt aangetast. De navolgende criteria zijn de aanknopingspunten voor de beoordeling van de noodzaak van bejaging:

- buiten het beschermd natuurmonument dienen redelijke bejagings- en verjagingsinspanningen te worden geleverd om de in het geding zijnde belangen te beschermen;
- gebleken moet zijn dat de betrokken belangen onvoldoende kunnen worden beschermd indien uitsluitend verjaging en bejaging plaatsvinden buiten het natuurgebied;
- bejaging en verjaging in het beschermd natuurmonument moeten een wezenlijke bijdrage leveren aan de bescherming van het belang.

Om het bovenstaande beleid mogelijk te maken moeten bij de eerstvolgende verlenging van het wildbeheersplan van de plaatselijke Wildbeheereenheid (WBE) deze uitgangspunten worden opgenomen. Vermeld moet worden dat op de Veluwe de jacht op grof wild, te weten Edelhert en Wild Zwijn, gebonden is aan afschotvergunningen die door de provincie worden verleend.

6.10 Beheersvisie

In de beheersvisie voor het beschermd natuurmonument Mosterdveen (Altenburg en Wymenga 1995) is de laatste stand weergegeven rond het onderzoek van het gebied Mosterdveen. De doelstelling op de lange termijn wordt daarin aangegeven en het beheer in de komende 10 jaar.

6.11 Onderzoek

Onderzoek is gewenst op een aantal punten:

- *Planologie*. Onderzocht moet worden in hoeverre het mogelijk is om het campingdeel, dat nog steeds tussen het noordelijk en het zuidelijk deel van het natuurmonument ligt, de functie natuur te geven en een geïntegreerd onderdeel van het natuurmonument te laten vormen.
- *Hydrologie*. Het is gewenst nader onderzoek uit te voeren op het gebied van de oppervlaktewaterstroom en de ondiepe grondwaterstroom ten einde te bepalen hoe het water minder snel naar de inrijpunten kan worden gevoerd.
- Controle van het *hoofdrivol* teneinde mogelijke verontreinigingen op te sporen.
- *Monitoring* van de *flora* op een aantal nader te bepalen plantensoorten en van de *fauna*, vooral op het gebied van hagedissen, reptielen en insecten. Hierbij hoort ook een onderzoek naar de herstelmogelijkheden voor de Heikikker.
- *Bodemopbouw*. Onderzocht moet worden tot hoever de afsluitende leemlaag onder de vennen en het aanliggende gebied zich uitstrekt.

7. RECHTSGEVOLGEN

De toepassing van de wet is gericht op de instandhouding en het herstel van de aanwezige natuurwaarden en het natuurschoon. In het algemeen kan worden gesteld dat het sinds jaar en dag in het natuurmonument bestaande grondgebruik in zijn huidige omvang en intensiteit, behoudens de hierna genoemde uitzonderingen, zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet kan worden voortgezet. Desalniettemin is het gewenst om het gebruik en beheer van het natuurmonument meer te richten op behoud, herstel en waar mogelijk op ontwikkeling van de natuurwaarden in het gebied.

7.1 Rechtsgevolgen ex artikel 12

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend, een vergunning worden aangevraagd.

De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing voor handelingen daarbuiten indien deze schadelijk zijn voor de in het natuurmonument aanwezige waarden. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijk kenmerken van het natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen gevolgen hebben voor het huidige gebruik en beheer van het aangrenzend gebied.

Een vergunning dient te worden aangevraagd bij het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland.

De in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen zijn voor een ieder van kracht.

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit sterk verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet is vereist.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de betrokken medewerkers van de provincie Gelderland te raadplegen. Deze zullen uitsluitsel kunnen geven over de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen (Zie voor het adres de paragraaf "Inlichtingen").

Om de gedachten enigszins te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, die gelet op de te verwachten schadelijk effecten aan een vergunning gebonden zullen zijn. Dit is een niet-limitatieve opsomming.

1. Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
2. verrichten van handelingen die wijziging van de kwantiteit van het grond- of oppervlaktewater beogen of ten gevolge (kunnen) hebben, zoals het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dichten van watergangen, beken, plassen en vennen;
3. aanbrengen van wijzigingen in de opbouw van het profiel van watergangen, beken, plassen en vennen;
4. aanbrengen of aanleggen van oeverbeschoeiingen en betuiningen;
5. verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge (kunnen) hebben zoals:
 - bodem verlagen, ophogen, egaliseren, graven, ploegen woelen, vervenen en frezen;
 - het vergraven van taluds van watergangen, beken, plassen of vennen;
 - het scheuren, frezen en diepploegen van grasland;
 - het ontginnen van moerassige laagten, bos, heide en ruigten;
 - het verrichten van bodemverbeteringswerkzaamheden;
6. opslaan, storten, bergen, deponeren, lozen, verbranden en achterlaten van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, afvalstoffen, (vloei)stoffen, hulpstoffen, specie, bagger, materialen en producten;
7. gebruiken van meststoffen en (chemische) bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
8. het lozen van water op watergangen, beken, plassen en vennen;
9. verwijderen van strooisel-, mos of humuslaag en het verbranden of afplaggen van delen van de vegetatie;
10. maaien van riet, gras en ruigte;
11. planten, rooien, snoeien, of anderszins beschadigen van bomen en andere houtige gewassen;
12. leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
13. aanleggen van verharding, zoals het aanleggen of verharden van wegen, paden, opslagterreinen, banen en parkeergelegenheden;
14. plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken onderkomens zoals voer- en vaartuigen, (toer)caravans, kampeerauto's en woonboten;
15. berijden of stallen van (motor)voertuigen en (brom)fietsen buiten de bestaande wegen, anders dan voor het noodzakelijk beheer en onderhoud van het natuurmonument;
16. beoefenen van buitensporten zoals:
 - crossen met motorvoertuigen en (brom)fietsen;
 - modelbouwspport, zoals modelvliegtuig- een modelautosport;
 - ruitersport anders dan op de bestaande wegen;
17. aanbrengen en inrichten van voorzieningen en faciliteiten ten behoeve van de recreatie, zoals:
 - kampeer- en caravanterreinen;
 - het leggen van de voor deze terreinen benodigde kabels en leidingen;
 - lig- en speelweiden;
 - picknickplaatsen;
 - oefenterreinen voor de hondensport;
18. uitoefenen van de jacht anders dan op basis van lopende jachthuurcontracten. Na afloop van deze contracten is voor de bejaging van standwild ruimte voor zover de bescherming van de in paragraaf 6.9 vermelde belangen daartoe nopen;
19. het uitzetten van dieren;
20. het (bij)voeren van standwild;
21. betreding met niet-aangelijnde honden.

Een vergunning is niet nodig voor handelingen die voortvloeien uit een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet. Zie ook de volgende paragraaf.

7.2 Rechtsgevolgen ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland, in overeenstemming met de beheerder en de gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen. Dit plan heeft tot doel het behoud of het herstel van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarden van het gebied. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor de in het beheersplan beschreven handelingen geen vergunning vereist.

Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen. Het maken van (een) beheersplan(nen) zal worden bevorderd.

7.3 Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren. Ook is het verboden om dieren te verontrusten, te vangen, te doden of dit te pogen. Verder mag op geen enkele wijze schade, in welke vorm dan ook, aan de natuur worden toegebracht. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument, zoals recreanten en geldt niet voor de eigenaren, gebruikers en hun huisgenoten, onverminderd het bepaalde in de artikelen 12 en 14.

Voorzover men handelingen verricht die het gevolg zijn van de uitvoering van een overeenkomst die men (met de eigenaar of gebruiker) is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument (b.v. verhuring van de jacht) geldt dit verbod niet (artikel 16, tweede lid), onverminderd het bepaalde bij artikel 12 en 14 derde lid.

Gedeputeerde Staten van Gelderland kunnen van dit verbod ontheffing verlenen (artikel 16, tweede lid).

7.4 Relatie met andere instrumenten

Naast de Natuurbeschermingswet is een aantal andere wetten, verordeningen en regelingen van toepassing op het gebied, bijvoorbeeld de bestemmingsplannen en de Algemene Plaatselijke Verordening. Ten opzichte van andere wettelijke regelingen geldt het principe van meersporigheid. Daarbij is het regime van de Natuurbeschermingswet imperatief, dat wil zeggen dat voor alle activiteiten die schadelijk (kunnen) zijn voor natuurwaarden of die ontsierend zijn, het vergunning- of ontheffingvereiste geldt, ongeacht of de desbetreffende activiteit al in andere kaders is getoetst.

8 . INLICHTINGEN

De afdeling Natuur van de directie Oost van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is bereid alle gewenste adviezen en inlichtingen te geven in het kader van deze aanwijzing. Het adres is: Postbus 554, 7400 AN Deventer, Tel 0570-668822, fax 0570-668866. Het bezoekadres is Smedenstraat 284 te Deventer. Medewerkers van de provincie Gelderland zijn bereid alle informatie te geven over de uitvoering van de Natuurbeschermingswet. Dit omvat onder meer: het opstellen van beheersvisies en -plannen, het aanvragen van vergunningen en ontheffingen en de procedure rond bezwaren en beroepen. Het adres is Postbus 9090, 6800 GX te Arnhem, tel 026-3599111.

ONTWERPBESLUIT VELUWERANDMEREN

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (Pb EG L 387);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Veluwerandmeren**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
 - H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische *Chara* spp. vegetaties
 - H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):
 - H1149 Kleine modderkruiper
 - H1163 Rivierdonderpad
 - H1318 Meervleermuis

Artikel 2

1. De besluiten tot aanwijzing van de speciale beschermingszones in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) **Drontermeer** van 24 maart 2000 (N/2000/327, Stcrt. 2000, nr. 65), **Veluwemeer** van 24 maart 2000 (N/2000/344, Stcrt. 2000, nr. 65), **Wolderwijd en Nuldernauw** van 24 maart 2000 (N/2000/345, Stcrt. 2000, nr. 65), en het besluit tot wijziging van de aanwijzing **Veluwemeer** van 16 oktober 2002 (TRCJZ/2002/5717 II, Stcrt. 2002, nr. 200), worden gewijzigd.
2. Bij de in het eerste lid genoemde gebieden **Drontermeer** en **Veluwemeer** worden aangewezen of komen te vervallen: de in paragraaf 3.3 van de bij dit besluit behorende nota van toelichting bedoelde gebieden.

3. Paragrafen 3.1 en 3.3 van de nota's van toelichting behorende bij de in het eerste lid bedoelde besluiten N/2000/327, N/2000/344 en N/2000/345 van 24 maart 2000, worden vervangen door de paragrafen 3.1, 3.3 en 3.4 van de nota van toelichting bij dit besluit.
4. Aan paragraaf 4.2 van de nota's van toelichting behorende bij de in het eerste lid bedoelde besluiten N/2000/327, N/2000/344 en N/2000/345 van 24 maart 2000 worden de volgende vogelsoorten als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG toegevoegd: Brilduiker, Krooneend.
5. Paragraaf 4.4 en de hoofdstukken 5, 6 en 7 van de nota van toelichting behorende bij de in het eerste lid bedoelde besluiten tot aanwijzing van de speciale beschermingszones **Drontermeer** en **Veluwemeer** vervallen.
6. De hoofdstukken 5, 6 en 7 van de nota van toelichting behorende bij het in het eerste lid bedoelde besluit tot aanwijzing van de speciale beschermingszone **Wolderwijd en Nuldernauw** vervallen.
7. De kaarten behorende bij de besluiten N/2000/327, N/2000/345 en TRCJZ/2002/5717 II worden ingetrokken.

Artikel 3

1. De aanwijzing bedoeld in artikel 1 en de wijzigingen bedoeld in artikel 2, gaan vergezeld van een nota van toelichting en een kaart, welke deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 bedoelde speciale beschermingszones vormen samen het Natura2000-gebied **Veluwerandmeren**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid van de Natuurbeschermingswet 1998, is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

Artikel 4

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging West van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT, en in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging Oost van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER. Ter inzage legging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en in openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het besluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minInv.nl/natuurwetgeving>.

Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerp-besluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Veluwerandmeren waarin opgenomen:

nota van toelichting bij de aanwijzing van “Veluwerandmeren” als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, nota van toelichting bij de wijziging van de besluiten N/2000/327, N/2000/344, N/2000/345, tot aanwijzing van Drontermeer, Veluwemeer en Wolderwijd en Nulderneauw als speciale beschermingszones in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn; en van besluit TRCJZ/2002/5717 II tot wijziging van de aanwijzing van Veluwemeer in het kader van de Vogelrichtlijn.

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit worden het Veluwemeer, het Wolderwijd (gedeeltelijk) en het Drontermeer aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens worden de speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn: (Drontermeer, Veluwemeer en Wolderwijd en Nulderneauw) samengevoegd met de speciale beschermingszone in het kader van de Habitatrichtlijn (Veluwerandmeren) tot één Natura2000-gebied, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen. De aanwijzingen als Wetland, die indertijd middels dezelfde besluiten als de aanwijzingen onder de Vogelrichtlijn zijn geschied, worden door dit besluit niet gewijzigd.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting worden de aanwijzingen onder de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke inmiddels is komen te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied “Veluwerandmeren” aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als “Habitatrichtlijngebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Veluwemeer en Wolderwijd” en onder nummer NL2003048 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio.

Het gebied is eveneens op 24 maart 2000 onder de namen Drontermeer (besluit N/2000/327), Veluwemeer (besluit N/2000/344), en Wolderwijd en Nulderneauw (besluit N/2000/345) aangewezen als drie afzonderlijke speciale beschermingszones onder de Vogelrichtlijn, verder aangeduid als “Vogelrichtlijngebied”.

Bij de Europese Commissie is het gebied Drontermeer bekend onder nummer NL9802032, het gebied Veluwemeer onder nummer NL9802033, en het gebied Wolderwijd en Nulderneauw onder nummer NL9802034. In een beslissing op bezwaar is de begrenzing van het Veluwemeer op 16 oktober 2002 (besluit TRCJZ/2002/5717 II) aangepast. De besluiten N/2000/327, N/2000/344, N/2000/345 en TRCJZ/2002/5717 II zijn door middel van dit besluit gewijzigd. Uit de vorige besluiten overgenomen tekstdelen zijn in deze nota van toelichting cursief gezet¹.

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten². In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het staatsnatuurmonument Drontermeer is aangewezen op 22 juni 1998 (N/982085, Stcrt. 1998, nr. 133).

Het Natura2000-gebied Veluwerandmeren (landelijk gebiedsnummer 76) omvat de Vogelrichtlijngebieden Drontermeer, Veluwemeer, en Wolderwijd en Nulderneauw; en het Habitatrichtlijngebied "Veluwerandmeren". Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder Vogelrichtlijn aangewezen gebieden.

De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Het Natura2000-gebied Veluwerandmeren ligt in de provincies Flevoland, Overijssel en Gelderland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Dronten, Zeewolde, Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nijkerk, Nunspeet, Putten, Oldebroek en Kampen.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Veluwerandmeren ontstonden bij de drooglegging van de polders van Flevoland vanaf 1957. Ze betreffen de ondiepe zoetwatermeren Drontermeer, Veluwemeer en Wolderwijd/Nulderneauw die gemiddeld ruim een meter en op sommige plekken tot 5 meter diep zijn. Ze ontvangen hun water vanuit de Flevopolders en een aantal

¹ De afkorting sbz ("speciale beschermingszone") en de aanduiding "beschermingszone" zijn hierin vervangen door de term "Vogelrichtlijngebied"

² Beschermde en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

Veluwe beken en wateren aan de noordoostzijde via de Roggebotsluis af op het Vossemeer en in het zuidwesten via de Nijkerkersluis op het Nijkerkernauw/Eemmeer. Het gebied heeft een slecht ontwikkelde land-water overgang in verband met een gefixeerd, tegennatuurlijk waterpeil. De Gelderse oever is grotendeels begroeid met een smalle rietkraag; alleen bij Elburg ligt een rietmoeras (Korte Waarden) dat relatief groot is voor de randmeren. In de 90-er jaren zijn op de Gelderse oevers een aantal nieuwe moerasgebieden aangelegd. In 2000 is gestart met de aanleg van een aantal eilanden tussen het Harderbroek in Flevoland en de Hierdense beek in Gelderland. Ter hoogte van Horst bij Harderwijk is in het Wolderwijd met behulp van enige dammen kunstmatige luwte gecreëerd voor watervogels en ter bevordering van de groei van waterplanten.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Veluwerandmeren behoort tot het Natura2000-landschap 'Meren en Moerassen'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Veluwerandmeren is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.³

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten.

Het Drontermeer en Veluwemeer zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van een uitgestrekt zoetwatermeer met moeraszones die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten.

Het Wolderwijd-Nuldernauw is aangewezen als Vogelrichtlijngebied onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van een uitgestrekt zoetwatermeer dat als geheel het leefgebied vormt van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten.

Het zijn watergebieden die het leefgebied vormen van soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn (art. 4.1) en tevens fungeren als overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van de Vogelrichtlijngebieden is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat in samenhang met Ketelmeer-Vossemeer en Arkemheen is voorzien in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan van bedoelde vogelsoorten.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

³ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Op hoofdlijnen bestaat het Natura2000-gebied uit de volgende deelgebieden: Drontermeer, Veluwemeer, Wolderwijd, en Nulderneauw. Het Habitatrichtlijngebied omvat de volgende deelgebieden van het Natura2000-gebied: Drontermeer, Veluwemeer en het oostelijke deel van het Wolderwijd.

Het Natura2000-gebied wordt in het noorden begrensd door de Roggebotsluis en in het zuiden door de Nijkerkersluis. In het westen door de stranden en voorlanden van het Drontermeer, Veluwemeer, Wolderwijd en Nulderneauw, of (waar die afwezig zijn) door de polderdijken van Flevoland. In het oosten door de overgang van moeraszone naar hoger gelegen delen (bossages, struiken of cultuurgronden), harde oevers en stranden van de hiervoor genoemde meren.

Water, moeras, moerasoevers, rietkragen en ruigten vallen binnen de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied en het Habitatrichtlijngebied voor zover ze niet in de volgende paragraaf (3.4) zijn geëxclueerd.

De Vogelrichtlijngebieden vallen geheel samen met de begrenzing van het Natura2000-gebied.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is op de kaart op technische punten verbeterd:

- Aan de Flevozijde, langs de Nijkerkersluis en langs de Zeedijk is de grens gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals dijken, verhardingen en oeverlijnen van stranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van het (voormalige) natuurmonument Drontermeer opdat deze geheel binnen het Vogelrichtlijngebied valt.

Aan de Gelderse kant van het Drontermeer en het Veluwemeer is waar mogelijk de grens van zowel het Vogelrichtlijngebied (bijlage A) als het Habitatrichtlijngebied gelegd op de overgang van rietmoeras naar hoger gelegen gronden langs de kustlijn. Waar de rietzone grenst aan recreatieve voorzieningen (ter hoogte van Doornspijk) is de kadastrale grens van het staatseigendom aangehouden. Ter hoogte van de recreatieve voorzieningen (o.a. jachthaven) bij Polsmaten is de kadastrale grens door het water gevolgd (deel was reeds uitgezonderd). Dit betekent plaatselijk uitbreiding met rietzoom (in totaal 34 ha) en elders terugleggen van de grens (in totaal 27 ha). Laatstbedoelde inkrimping betreft, naast bebouwing en dijkverhardingen, voornamelijk cultuurgronden (Vogelrichtlijn 3,4 ha, één meer dan 1 ha, zie bijlage A) en de genoemde jachthaven (7,7 ha).

De grens van het Habitatrichtlijngebied is ten opzichte van de aanmelding van het Veluwemeer aangepast:

- Het Drontermeer is toegevoegd volgens de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied (578 ha) wegens het voorkomen van met name het habitattype Kranswierwateren (H3140). Ook de drie soorten waarvoor het Habitatrichtlijngebied is aangemeld, zijn er aanwezig.
- Wat betreft het Veluwemeer is de grens gelijkgetrokken met die van het Vogelrichtlijngebied (uitbreiding ruim 1820 ha) omdat zowel de habitattypen (met name Kranswierwateren) als de soorten waarvoor het gebied is aangemeld, in het gehele gebied voorkomen. Bovendien zijn de hier aanwezige kranswievelden onmisbaar voor de instandhouding van het habitattype cq. helderheid van het water.

Het Natura2000-gebied beslaat een totale oppervlakte van 6118 ha, waarvan 4219 ha onder beide richtlijnen is aangewezen. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen.

Het staatsnatuurmonument Drontermeer heeft een omvang van 217 ha en ligt in zijn geheel binnen het Natura2000-gebied.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalig) beschermd natuurmonument. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend.

In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden). Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- **Verhardingen** kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. **Wegen** betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- **Hoofdspoorwegen** betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattypen en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.

- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische *Chara* spp. vegetaties

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het betreft hier het gebied met de grootste, aaneengesloten oppervlakte van dit habitatype kranswierwateren in ons land. De vegetatie is nog steeds gevoelig voor veranderingen in de nutriëntgehaltenes.

H3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden komt deels gemengd met habitatype H3140 kranswierwateren voor, maar is in de loop van de successie grotendeels naar de randen van de kranswievelden verdrongen: het type is hier samengesteld uit schedefonteinkruid, vooral aan de ondiepe zijde, en doorgroeid fonteinkruid aan de diepe zijde.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

H1149 Kleine modderkruiper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Dankzij de uitgebreide waterplantenbegroeiingen, vormt dit gebied– in zoverre bekend - één van de grootste populaties van de wijdverspreide soort kleine modderkruiper.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van broedvogelsoorten A021 roerdomp of A298 grote karekiet is toegestaan.

Toelichting De rivierdonderpad komt in de randmeren voor op zowel natuurlijk substraat (driehoeksmosselen) als op kunstmatig substraat (stenen beschoeiingen). Enige achteruitgang van het kunstmatige leefgebied is acceptabel mits dit ten gunste gaat van genoemde soorten.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De Veluwerandmeren levert als foerageergebied van kolonies meervleermuizen buiten het gebied een grote bijdrage.

4.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

A021 Roerdomp

- Doel** Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.
- Toelichting** In dit deel van de randmeren is de roerdomp een schaarse broedvogel. Met name het Drontermeer herbergt jaarlijks enkele paren. In de periode 1987 – 1997 fluctueerde het aantal paren tussen 1 en 8. In recente jaren (2001-2003) werden jaarlijks 3 paren geteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio randmeren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A298 Grote karekiet

- Doel** Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.
- Toelichting** De grote karekiet is van oudsher broedvogel van de waterrietvelden. Een telling in 1982 leverde 56 paren op. In begin 90-er jaren bedroeg het aantal paren een kleine 30 (maximaal 29 paren in 1989 en 1990) en in de periode 1999-2003 bedroeg het aantal paren jaarlijks 15-20. Vrijwel alle broedplaatsen bevinden zich in het deelgebied Drontermeer; het levert daarmee een grote bijdrage aan de populatie van de randmeren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio randmeren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

4.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A005 Fuut

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 400 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Aantallen futen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De Veluwerandmeren leveren één van de grootste bijdragen in Nederland. De soort is het hele jaar present, met pieken in oktober/november en maart/april. Midden jaren tachtig is de populatie toegenomen in samenhang met verbetering van de visstand (doorbreken dominantie grote brasem, meer kleine vis). Daarna was de populatiegrootte min of meer stabiel, met wel een zeer sterke toename in Dronter/Veluwemeer in 2002. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A017 Aalscholver

- Doel** Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 420 vogels (seizoensgemiddelde).
- Toelichting** Het gebied heeft voor de aalscholver o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De soort is het hele jaar present,

met een piek in september/oktober en soms in juni. Er zijn relatief lage populatiedichtheden in Drontermeer en Nulderneauw. Midden jaren tachtig is de populatie toegenomen in samenhang met verbetering van de visstand. Er trad een tijdelijke afname op in 1998-2000 met daarna een herstel. Aantallen fluctueren door het groepsgewijs voorkomen, in relatie tot de windrichting en de ligging van de kolonies (m.n. Oostvaardersplassen). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A027

Grote zilverreiger

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting

Aantallen grote zilverreigers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaappleats. De Veluwerandmeren leveren één van de grootste bijdragen in Nederland. Foeragerende vogels kwamen aanvankelijk alleen in het Drontermeer voor en dan vooral in het voorjaar, recent treed een verschuiving op naar het najaar, met een sterke piek in november en in het Drontermeer al in augustus. Aantallen zijn sterk toegenomen. Er bestaat een relatie met de groeiende kolonie in de Oostvaardersplassen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A034

Lepelaar

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Het gebied heeft voor de lepelaar o.a. een functie als foerageergebied. Er treedt een piek in aantallen op omstreeks augustus. Sinds 2002 zijn de aantallen plotseling sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037

Kleine zwaan

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 120 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen kleine zwanen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. Tot voor kort leverde het gebied Veluwerandmeren de grootste bijdrage in Nederland, en het levert nu nog één van de grootste bijdragen, met Arkemheen en Lauwersmeer. De kleine zwaan was de enige aquatisch foeragerende soort die in de jaren zeventig en tachtig in aantallen van betekenis voorkwam. De soort was in de jaren 1995-98 in verhoogde aantallen aanwezig in samenhang met sterke toename van waterplanten, maar is daarna teruggevallen tot het niveau van daarvoor, in samenhang met een afname van de internationale populatie-omvang, en mogelijk met concurrentie van knobbelzwanen. Vooral later in het seizoen wordt op het omliggende grasland (m.n. oude landzijde) gefoerageerd. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A050	Smient
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.500 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De soort is een wintergast, vooral aanwezig van november-maart en sterk geconcentreerd in het Nulderneauw, vooral sinds de aanleg van de geleidingsdam voor de monding van de Schuitenbeek en het daarbijbehorende natuurontwikkelingsgebied (aantallen van internationale betekenis, maar voorlopig eenmalig). Er wordt enigszins gefoerageerd op waterplanten in zeer ondiepe gebieden, maar er is ook een relatie met natte graslanden in de omgeving, m.n. Nulderneauw-Arkemheen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
A051	Krakeend
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 280 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen krakeenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is het hele jaar present, maar vooral in september-februari, waarbij de periode september-november steeds belangrijker wordt. Aanvankelijk was de krakeend relatief schaars in het Drontermeer, maar dat is recent ingelopen. Er is sprake van een doorgaande toename, zoals overal in Nederland. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
A054	Pijlstaart
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 140 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Aantallen pijlstaarten zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is vooral aanwezig van september-december, met meestal een piek in oktober, en een kleine voorjaarspiek in maart. De pijlstaart was in de jaren zestig zeer talrijk, maar verdween toen de aangrenzende polder in cultuur werd gebracht en keerde terug in de jaren negentig in veel kleinere aantallen, om te foerageren op de herstelde kranswervevegetatie. Tot voor kort was de soort sterk geconcentreerd in het Veluwemeer, recent (sinds 2000) komt deze in vergelijkbare dichtheden voor in het Drontermeer. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.
A056	Slobeend
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).
Toelichting	Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort is vooral aanwezig van september-december, waarbij de piek is verschoven van november naar september, en recent is er ook weer een kleinere voorjaarspiek in april. De slobeend is relatief talrijk in het Veluwemeer, heeft minder sterk gereageerd op het ecologisch herstel

dan andere soorten. Er is sprake van een licht doorgaande toename, maar met vrij grote fluctuaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A058

Krooneend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen krooneenden zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert één van de grootste bijdragen in Nederland (met Gouwzee en Vechtplassen). Vanaf de laatste jaren van de vorige eeuw is de populatie sterk toegenomen, in reactie op ecologisch herstel (toename kranswieren), en is de soort tegenwoordig jaarrond aanwezig, met hoogste aantallen in maart-juni en november. De krooneend verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

A059

Tafeleend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6.600 vogels (seizoensgemiddelde). Enige achteruitgang in omvang foerageergebied ten gunste van H3140 kranswierwateren is toegestaan.

Toelichting

Aantallen tafeleenden zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert de grootste bijdrage in Nederland. De soort is vooral aanwezig in oktober-februari, met een sterke piek in november. De populatie is sterk toegenomen tussen 1992 en 1998 als reactie op het ecologisch herstel en het groeiende voedselaanbod van kranswieren en driehoeksmosselen. Aanvankelijk kwamen relatief lage dichtheden voor in het Drontermeer en Nuldernauw, later zijn aantallen toegenomen en sinds 1998 fluctuerend. De toename in de Veluwerandmeren ging samen met een forse afname in het Markermeer en IJsselmeer, terwijl de totale aantallen in het IJsselmeergebied constant bleven (bij een landelijk dalende trend). Afname van huidige aantallen is toegestaan wanneer verdere verbetering van de waterkwaliteit via uitbreiding van kranswier op grotere diepte ten koste gaat van de beschikbaarheid van driehoeksmosselen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht alvorens het doel op herstel wordt gesteld.

A061

Kuifeend

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.700 vogels (seizoensgemiddelde). Enige achteruitgang in omvang foerageergebied ten gunste van H3140 kranswierwateren is toegestaan.

Toelichting

Aantallen kuifeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is aanwezig van september-maart, met een sterke piek in

november. De Veluwerandmeren leveren in Nederland de grootste bijdrage na het Markermeer & IJmeer en IJsselmeer. Er komen relatief hoge dichtheden voor in Wolderwijd en Nuldernauw. Omdat 's nachts gevoerd wordt leveren deze gebieden als foerageergebieden niet noodzakelijkwijs ook de grootste bijdrage (uitwisseling met Veluwemeer). Overdag wordt afhankelijk van de wind ook gerust in het Harderbroek. In de jaren negentig is de populatie sterk toegenomen in respons op ecologisch herstel, vooral toen midden jaren negentig de driehoeksmosselen terugkeerden. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd. Als verdere verbetering van de waterkwaliteit via uitbreiding van kranswier op grotere diepte ten koste gaat van de beschikbaarheid van driehoeksmosselen, is afname die daarmee verband houdt aanvaardbaar.

A067

Brilduiker

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 220 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen brilduikers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De soort is wintergast van oktober-april. De populatie is sterk toegenomen sinds midden jaren negentig. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A068

Nonnetje

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen nonnetjes zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De Veluwerandmeren levert de grootste bijdrage in Nederland na het IJsselmeer en het Markermeer & IJmeer. De soort is sterk geconcentreerd aanwezig in de wintermaanden december-maart, min of meer evenredig verdeeld over het gebied. Er is sprake van een sterke doorgaande toename in de jaren negentig, mogelijk in relatie tot de bredere voedselkeus dan alleen vis, en veranderingen in bodemfauna (korfmosselen). De landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op de verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A070

Grote zaagbek

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

Aantallen grote zaagbekken zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. De Veluwerandmeren levert één van de grootste bijdragen in Nederland. De soort is sterk geconcentreerd aanwezig in de wintermaanden december-maart, lange tijd met relatief hoge dichtheden in het Drontermeer. Midden jaren tachtig zijn de aantallen toegenomen in samenhang met verbetering van de visstand, met daarna fluctuerende aantallen. De landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is

gebaseerd op de afname en verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125

Meerkoet

Doel

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting

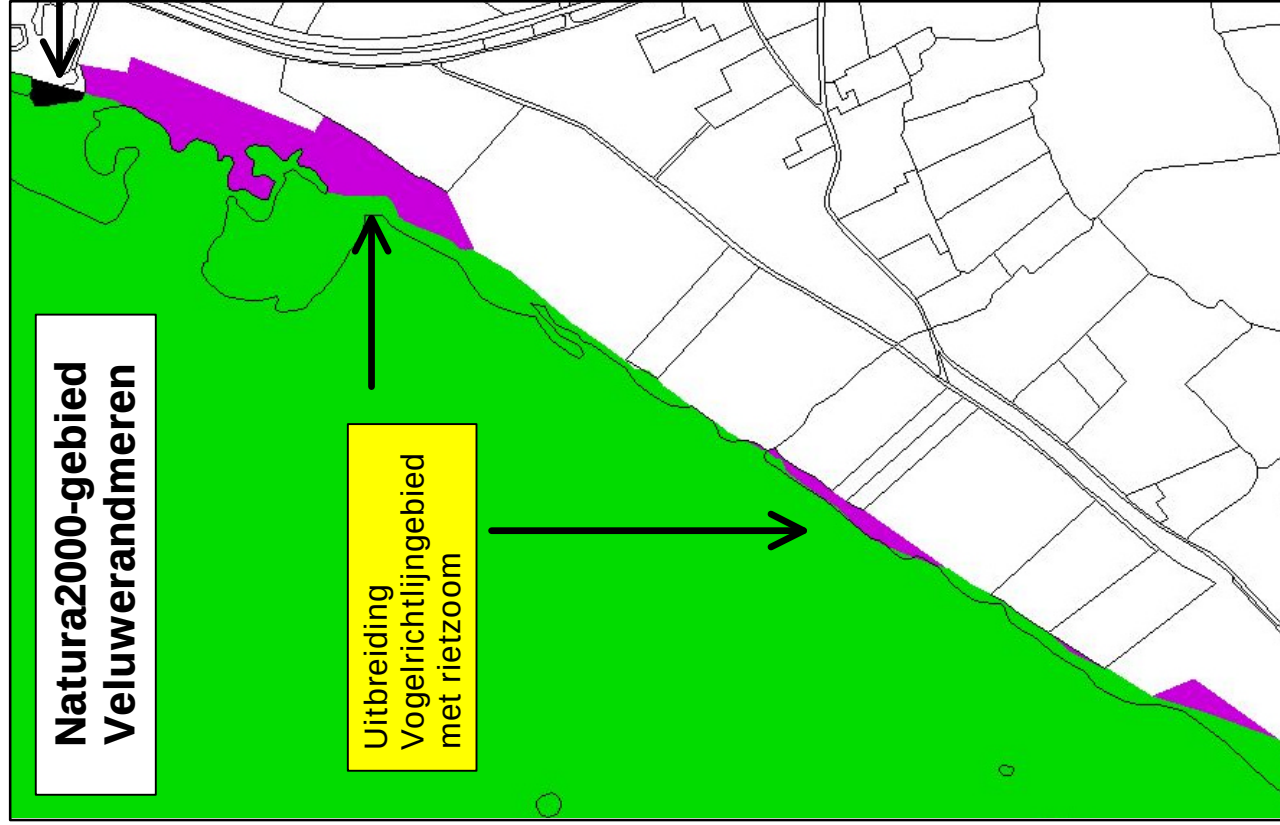
Aantallen meerkoeten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het gebied levert de grootste bijdrage in Nederland. Hoogste aantallen zijn aanwezig in september-januari, waarbij eerst op kranswieren gevoerd kan worden en daarna op driehoeksmosselen. De populatie is sterk toegenomen in respons op ecologisch herstel en toenemend aanbod van deze twee voedselbronnen. Aanvankelijk kwam de soort sterk geconcentreerd voor in het Veluwemeer, waar het herstel voorop liep, later ook in de andere delen van het gebied. Anders dan bij kuifeend en tafeleend gaat de toename niet zozeer samen met toename elders in het IJsselmeergebied, zodat het totaal in het hele gebied evenzeer is toegenomen. Wel is in de overige zoete rijkswateren (rivierengebied) sprake van een duidelijke afname in de jaren negentig. Sinds 1998 zijn aantallen stabiel tot fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

4.7 Beschermd natuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Veluwerandmeren omvat één staatsnatuurmonument, namelijk Drontermeer (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingsdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. Het van rechtswege vervallen besluit is ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B).

076. Veluwerandmeren: Veluwemeer

Bijlage A 1

Verkleining

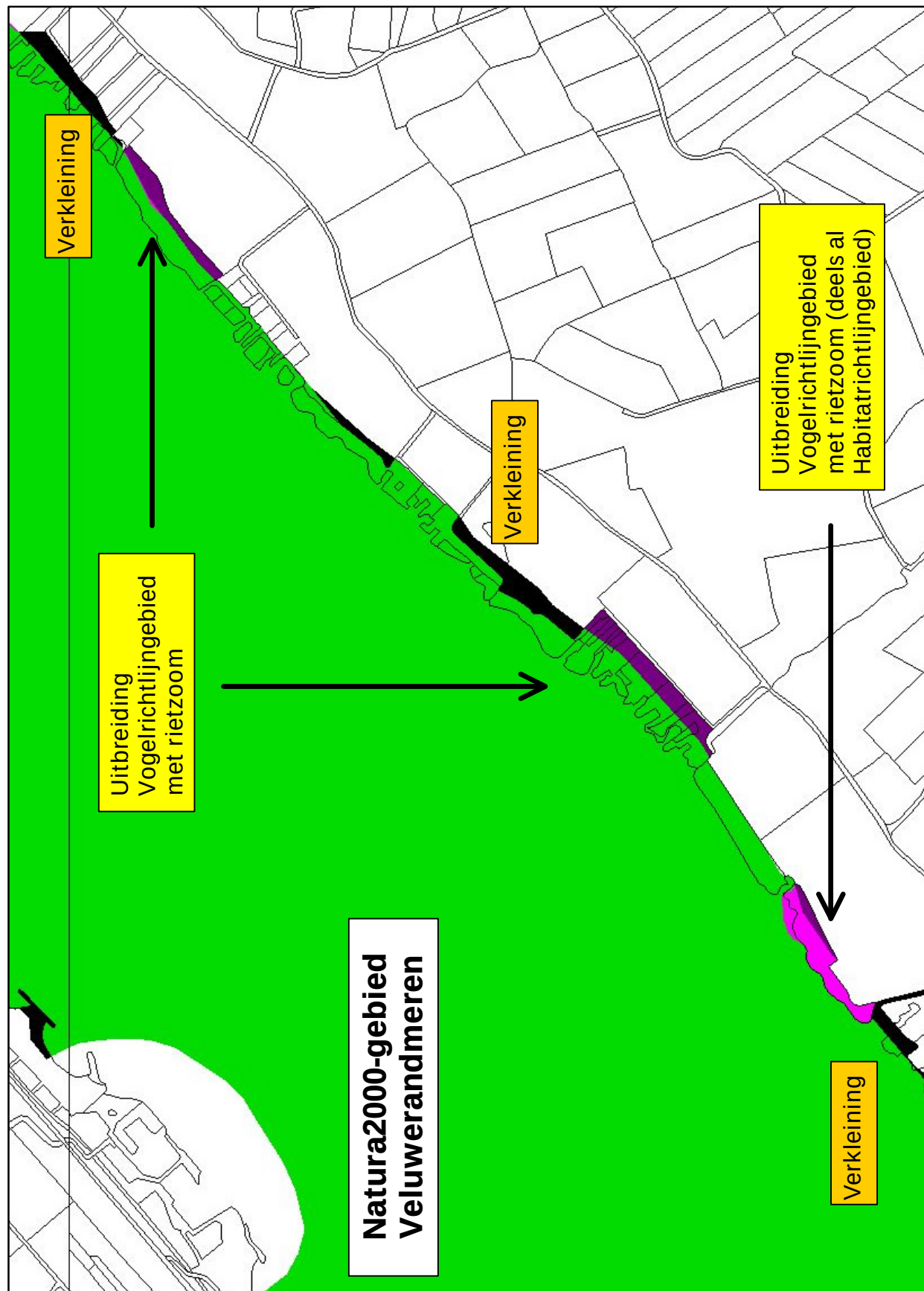
076. Veluwerandmeren (8 detailkaarten):

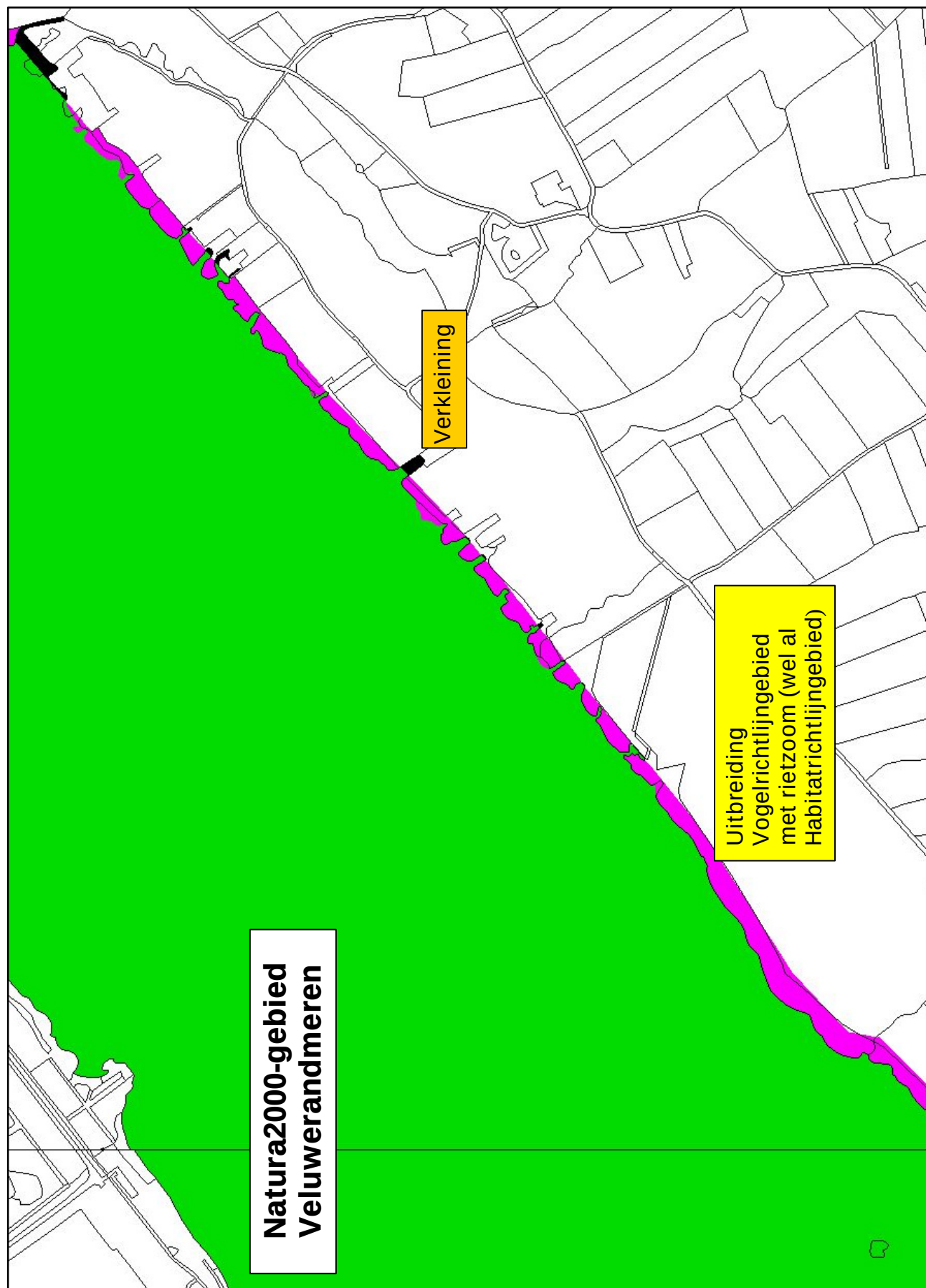
Grenswijzigingen langs de oude kust van Veluwemeer en Drontermeer teneinde de grens te leggen op de overgang van rietkraag/ moeraszone naar hoger gelegen gronden (bos of cultuurgronden).

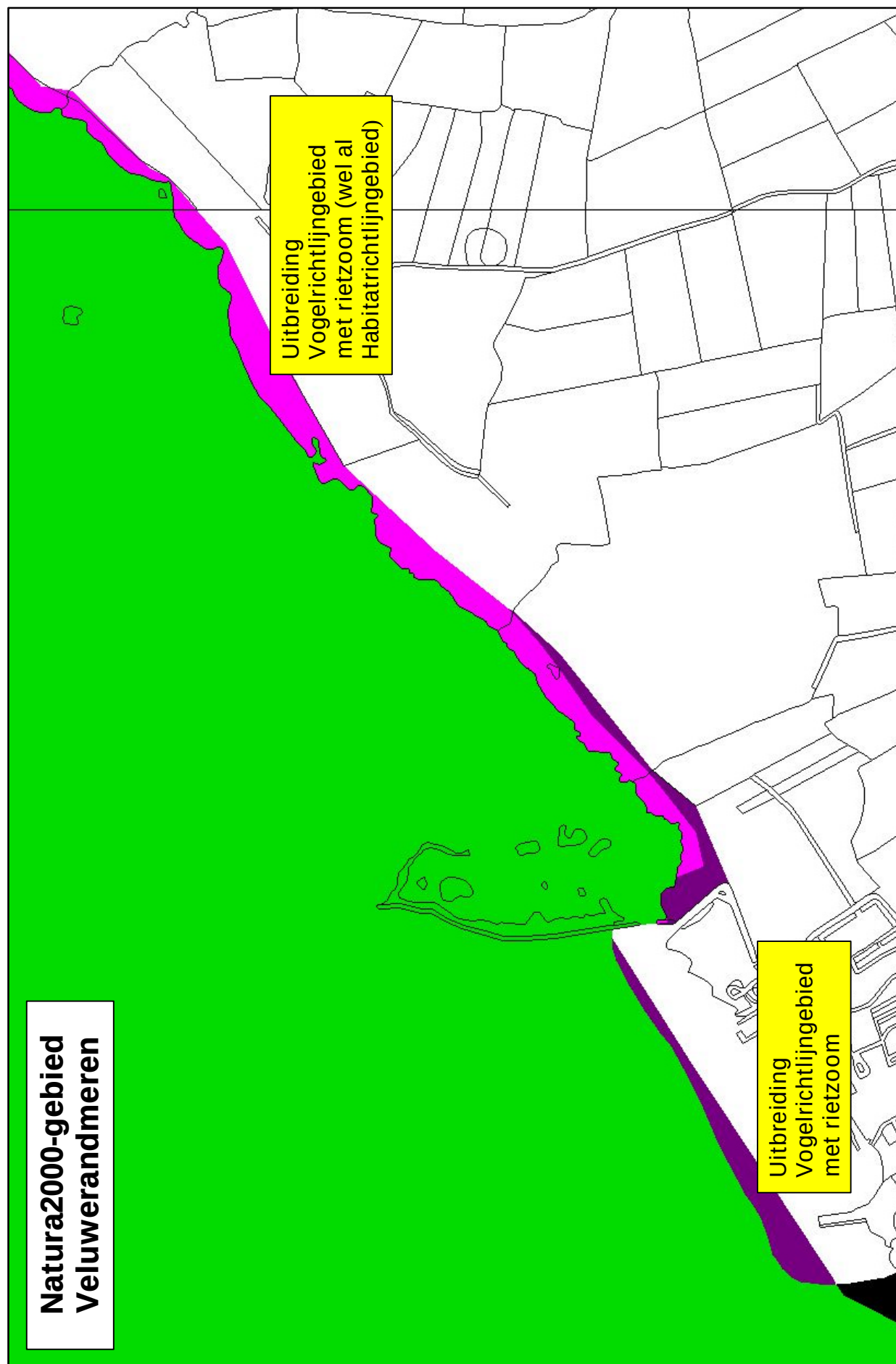
Verkleining is in zwart aangegeven.

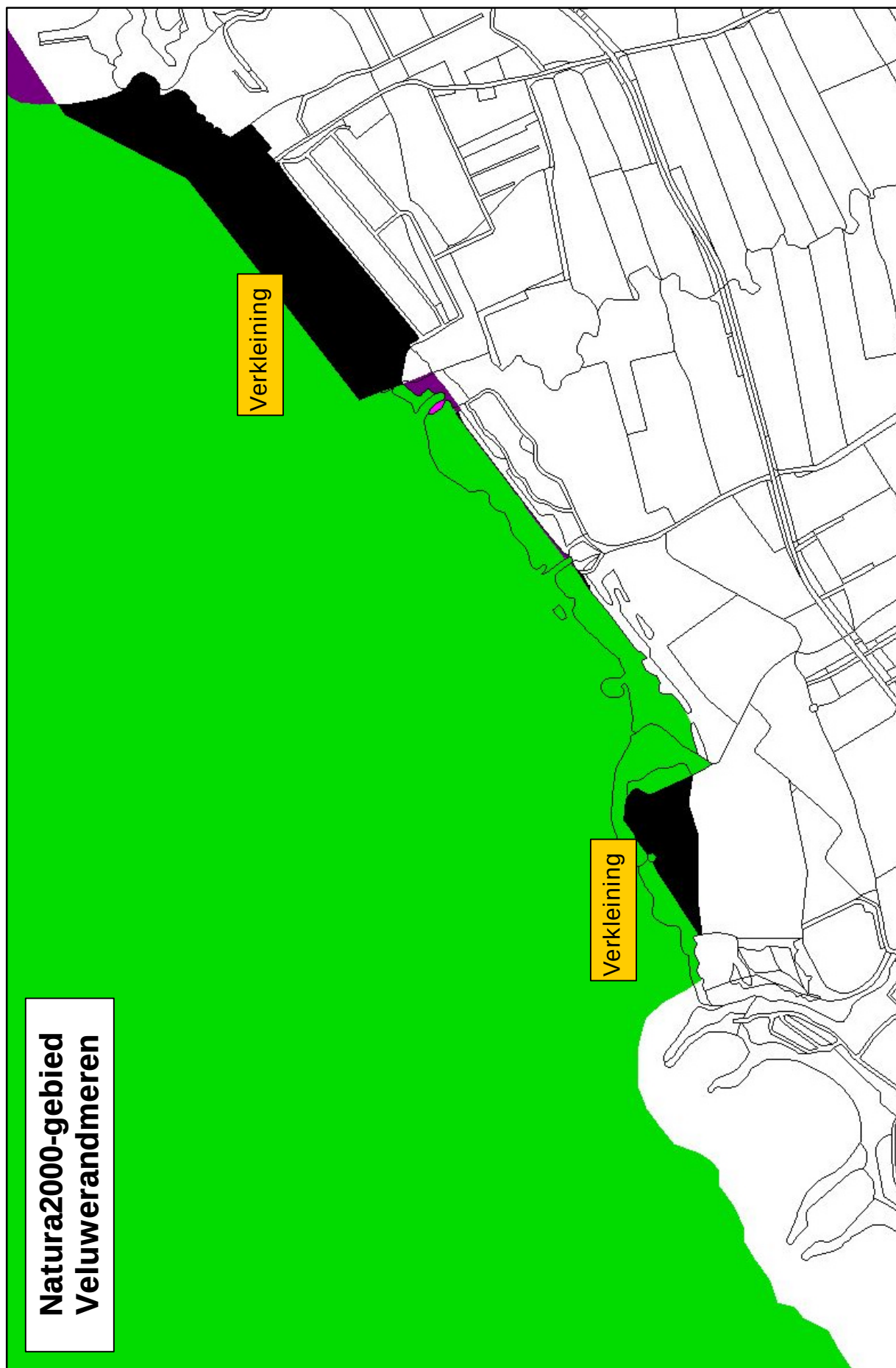
Uitbreiding (al dan niet binnen Habitatrichtlijngebied) zijn aangeduid in paars (in zwartwit: donkergrijs)

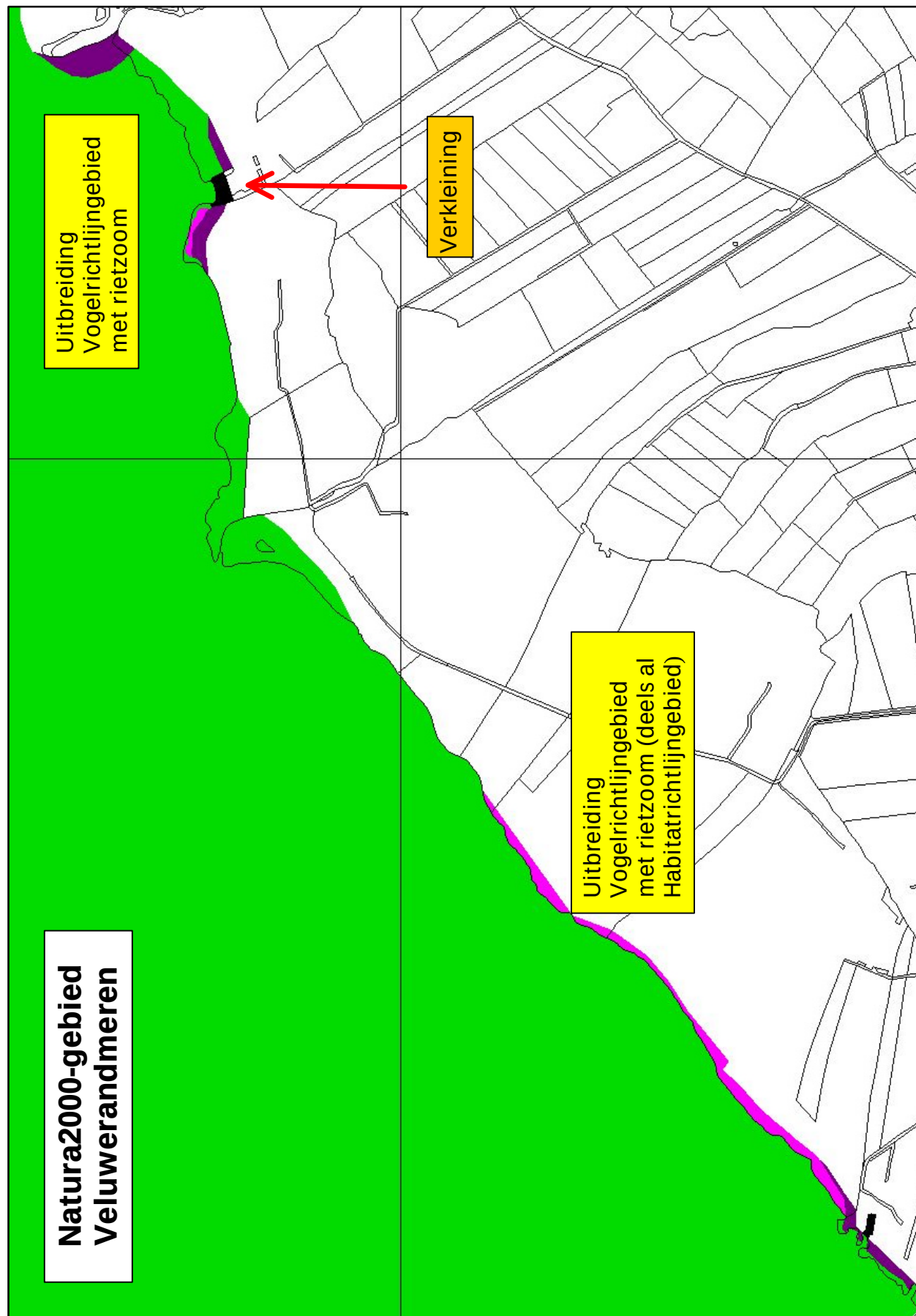
Bijlage A

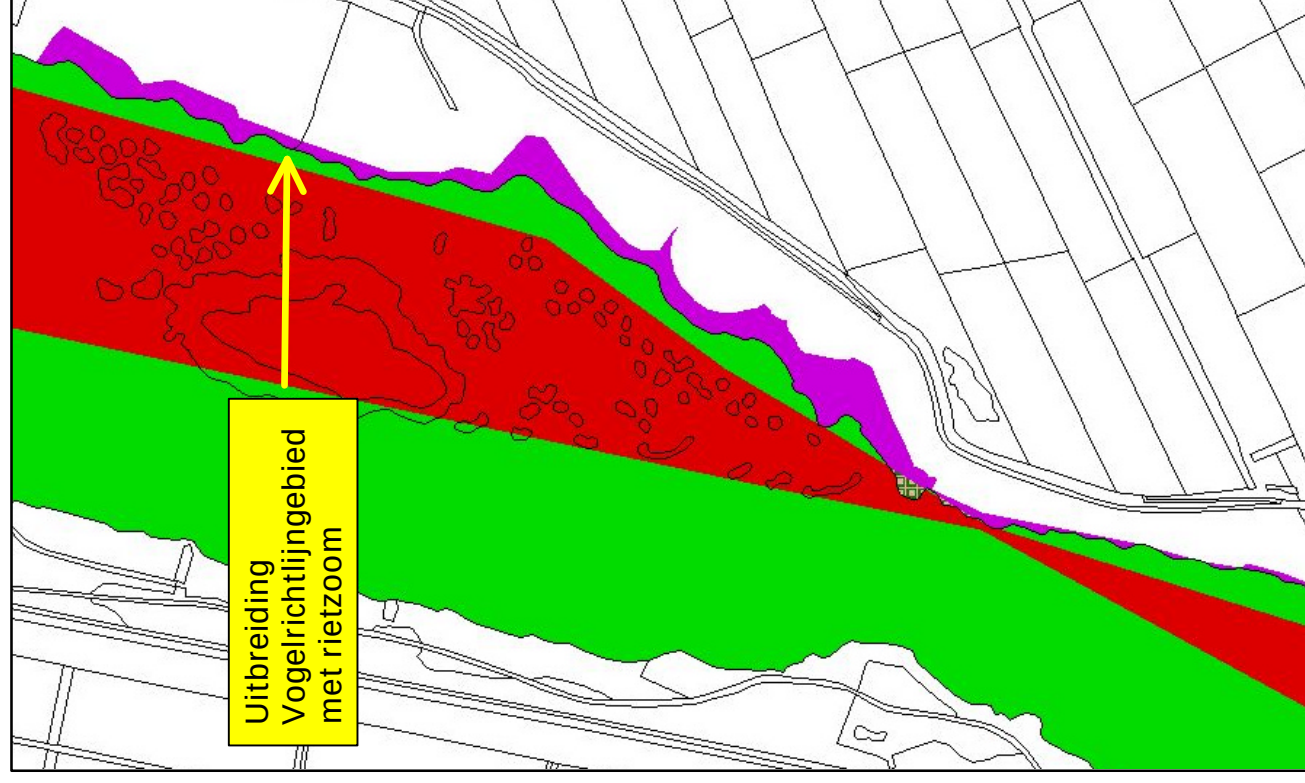
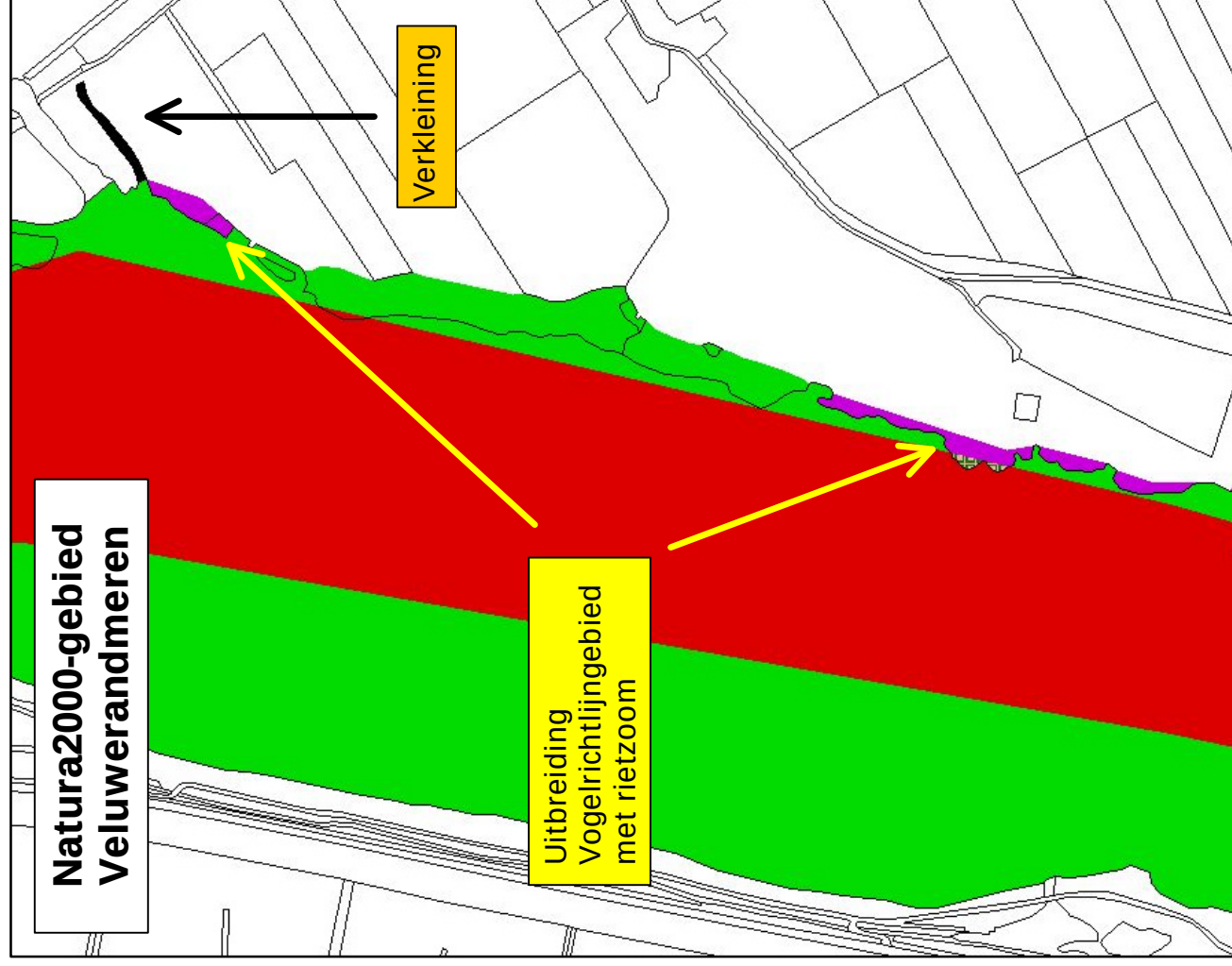

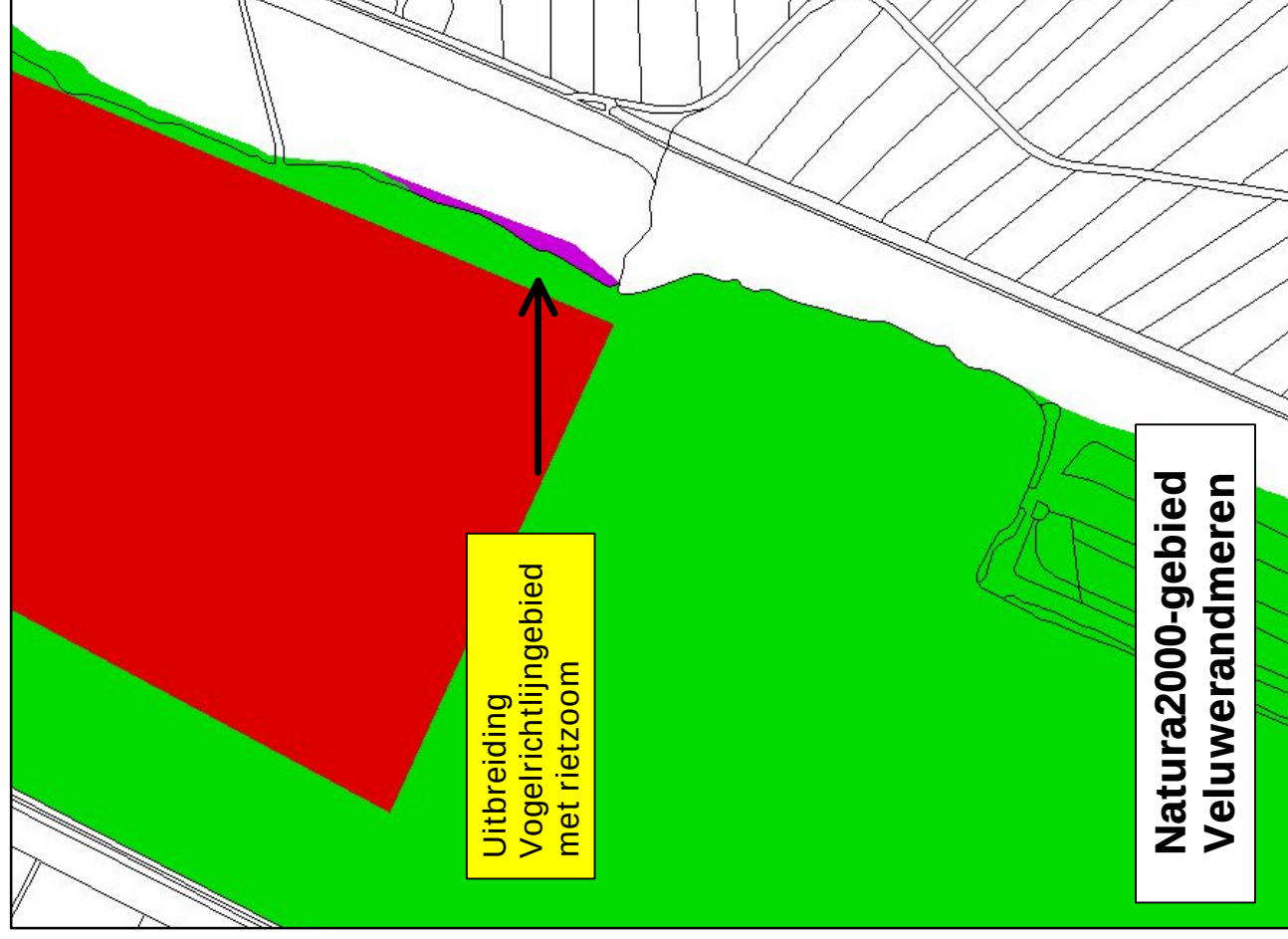

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Directie Natuurbeheer

N/982085

22 juni 1998

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied "Drontermeer", voorzover aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart (SN 130/I), van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet;

Gehoord de Raad voor het Natuurbeheer, het College van Gedeputeerde Staten van de provincies Flevoland, Overijssel en Gelderland en Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Dronten, Kampen en Oldebroek;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Verkeer en Waterstaat en de Staatssecretaris van Financiën;

Gelet op artikel 21, eerste en tweede lid van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT

Artikel 1

Het op de bij deze beschikking behorende kaart (SN 130/I) aangegeven gebied, bekend onder de naam "Drontermeer", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Artikel 2

De bij deze beschikking behorende toelichting maakt deel uit van deze beschikking.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,

J.J. van Aartsen

**TOELICHTING BIJ BESCHIKKING N/982085
AANWIJZING ALS STAATSNATUURMONUMENT
VAN HET DRONTERMEER**

INHOUD	Blz.
1. INLEIDING	1
2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS EN NATUURSCHOON	1
2.1. Geologie, geomorfologie en waterhuishouding	1
2.2. Flora en vegetatie	2
2.3. Fauna	2
2.4. Natuurdoeltype	3
2.5. Natuurschoon	3
3. BEGRENZING	4
4. ANDERE VAN KRACHT ZIJNDE INSTRUMENTEN	4
5. HUIDIG GEBRUIK EN BEHEER	5
5.1. Terreinbeheer	5
5.2. Recreatief medegebruik	6
5.3. Jacht	6
5.4. Visserij	6
5.5. Overig	6
6. GEWENST BEHEER	6
6.1. Gewenst terreinbeheer	6
6.2. Gewenst beheer ten aanzien van recreatief medegebruik	7
6.3. Gewenst beheer ten aanzien van de jacht	7
6.4. Gewenst beheer ten aanzien van de visserij	8
6.5. Gewenst overig beheer	8
7. RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING	8
7.1. Algemeen	8
7.2. Rechtsgevolgen met betrekking tot de toegankelijkheid	10
7.3. Relatie met andere instrumenten	10
8. INLICHTINGEN EN TOEZICHT	10

1. INLEIDING

Het staatsnatuurmonument "Drontermeer" ligt tussen Elburg en de Roggebotsluis. Het Drontermeer maakt deel uit van de randmeren langs Flevoland. Het staatsnatuurmonument is circa 245 ha groot. Het gebied bestaat uit een ondiepe watervlakte met diverse eilanden en plaatselijk riet- en biezenvelden.

De aanwijzing heeft alleen betrekking op de gronden en wateren in eigendom van de Staat voor zover buiten de vaargeul gelegen. De aanwijzing is een uitvoerisel van de bestuurlijke afspraken die zijn gemaakt in de Commissie Integraal Beleidsplan Randmeren IJsselmeerpolders (Cibrij). Het gebied is aangewezen op grond van de botanische en ornithologische waarden. Op de twee noordelijke eilanden zijn vegetatietypen te onderscheiden die in nationaal opzicht van belang zijn. Enkele voorkomende plantensoorten vallen onder de werking van de Natuurbeschermingswet (artikel 22, lid 1a).

Een gevarieerde broedvogelbevolking komt voor in de vegetatie op en rondom de eilanden en langs de oevers. In het Drontermeer worden zeven soorten broedvogels aangetroffen die vermeld staan in de nationale lijst van met uitroeiing bedreigde en speciaal gevaar lopende soorten (1994). Deze lijst is opgesteld in het kader van de Richtlijn van de Europese Gemeenschap van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand.

Het Drontermeer is tevens een foerageergebied voor water- en moerasvogels.

Het uitgangspunt voor het beleid t.a.v. dit gebied is het handhaven en verder ontwikkelen van de aanwezige levensgemeenschappen. De natuurwaarden van het gebied staan in directe relatie met de aangrenzende gronden en wateren. Bijzondere aandacht verdient dan ook het waterkwaliteits- en kwantiteitsbeheer in het Drontermeer.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS EN NATUURSCHOON

2.1. *Geologie, geomorfologie en waterhuishouding*

Het Drontermeer kan worden gekarakteriseerd als een ondiep zoetwatermeer. Deze ondiepten zijn een belangrijk kenmerk van het natuurmonument omdat op deze geringe diepte waterplanten groeien. Deze vormen een belangrijke voedselbron voor de Kleine zwaan en tal van eendachtigen. Ook is ondiep open water een belangrijk kenmerk omdat bijvoorbeeld vele duikeenden leven van zoetwatermossels, die in het open water voorkomen.

De bodem van het Drontermeer bestaat uit venig en zandig materiaal. Door de aanleg van de Afsluitdijk is de getijdenwerking in het gebied verleden tijd geworden. Het Dronter- en Veluwemeer zijn met sluizen gescheiden van de overige randmeren.

Behoudens de vaargeul is de diepte grotendeels minder dan NAP - 1 m. In de vaargeul is de diepte 3 tot 4 m. De circa 70 m brede vaargeul is aan de zijde van de dijk van Flevoland gelegen. De waterdiepte is afhankelijk van de peilbeheersing. Voor het Drontermeer is het streefpeil 's zomers (van 1 april tot 1 oktober) 5 cm beneden N.A.P. en 's winters (1 oktober - 1 april) NAP -30 cm.

In droge perioden wordt in de zomer vanuit het Drontermeer via het Bolskanaal, Lummerwetering en de Wijkwetering water ingelaten naar de aangrenzende polder Oosterwolde. Het randmeer wordt beïnvloed door het Nieuwe Kanaal (Gelderse Gracht) en Buiten-Reve. Via het Nieuwe Kanaal watert een gebied, groot ca. 5000 hectare af met zichtbare afwatering. Het waterbezwaar in dit gebied wordt vergroot door kwelwater dat afkomstig is van een deel van het Veluwemassief.

Door de toegenomen eutrofiëring (met name door hoge concentraties fosfaat) is de kwaliteit van het water in de laatste decennia verminderd. Dit uit zich in algenbloei van vooral de blauwalg *Oscillatoria agardhii*. De algenbloei vermindert het zuurstofgehalte en de helderheid van het water. Pogingen om de algenbloei te beperken door o.a. doorspoeling van het randmeer met water afkomstig van Flevoland via het Veluwemeer leveren positieve resultaten op. De laatste jaren is dan ook een verbetering van de waterkwaliteit te constateren. Dit uit zich in de toename van fonteinkruiden en kranswieren, zoals *Potamogeton* spp. en *Chara* spp. Boven de kranswievelden is het water helder, op de diepere delen blijft het doorzicht echter beperkt. In 1994 was het gemiddelde doorzicht in de zomer 30 cm.

2.2. Flora en vegetatie

De vegetatie in het randmeer kenmerkt zich door plantengemeenschappen die worden aangetroffen in verlandingszones van voedselrijke zoete wateren. Ondergedoken waterplanten, riet, mattenbies en enkele zeggensoorten vormen de dominerende plantensoorten. In het staatsnatuurmonument komen velden Schedefonteinkruid en Doorgroeid fonteinkruid voor. Plaatselijk wordt eveneens Gekroesd fonteinkruid aangetroffen. Door de verbeterde waterkwaliteit zijn kranswievelden tot ontwikkeling gekomen. Hierdoor is een soort als Krooneend weer in aantal toegenomen.

De in 1950 aangelegde eilanden zijn rond 1954 beplant met onder meer els, populier en wilg. De vegetatie op de eilanden heeft zich daarna vrijwel ongestoord kunnen ontwikkelen. Daardoor en mede ook door de aanwezige hoogteverschillen is de vegetatie gevarieerd. Rondom de eilanden zijn verlandingszones ontstaan.

Op het eiland de Abbert worden meer dan 150 plantensoorten aangetroffen waaronder Wilde kaardenbol, Rietorchis en Gevlekte orchis, die zijn aangewezen als beschermde plantensoorten in de zin van de Natuurbeschermingswet. Dit gebied is de enige bekende groeiplaats in Nederland van de zegge *Carex spicata* x *remota*. Bijzonder zijn de waarnemingen van Addertong, Kamvaren en Lage zegge, soorten die gebonden zijn aan vochtige standplaatsen, als bijvoorbeeld duinvalleien en veenmosrietlanden.

Op de hoogstgelegen gronden van de eilanden wordt een duinachtige vegetatie aangetroffen met soorten als Duinriet, mossen en korstmossen.

2.3. Fauna

Het Drontermeer vervult een belangrijke functie als broedplaats voor riet- en moerasvogels. Van de 33 of meer soorten broedvogels komen er 7 voor op de nationale lijst van met uitroeiing bedreigde en speciaal gevaar lopende soorten (1994). Dit zijn Porseleinhoen, Zomertaling, Grasmus, Baardmannetje, Rietzanger, Snor en Grote karekiet. Ook komt de Blauwborst voor, een soort die is geplaatst op de lijst van vogelsoorten waarvoor Nederland een internationale verantwoordelijkheid draagt.

Vermeldenswaardig zijn de relatief grote aantallen van de Grote karekiet en de Nachtegaal, twee soorten die door de grote variatie aan vegetatietypen en de aanwezige rust in het gebied een geschikte broedplaats kunnen vinden.

In de trekperiodes komen veel vogelsoorten foerageren in de oostelijke oeverzone. In het voorjaar overnachten hier groepen Grutto's en Wulpen. Het slikgebied nabij het eiland het Reve is de belangrijkste foerageerplaats voor Kluten in de IJsseldelta en ook Lepelaars worden hier, zij het in geringe aantallen, aangetroffen.

Het Drontermeer is een belangrijke slaapplek voor de Kleine zwaan en in mindere mate voor ganzen. Voor deze vogels is de relatie met voedselgebieden op het oude land van belang.

Op het open water foerageren Kuifeenden, Tafeleenden, Zaagbekken, Nonnetjes, Brilduikers en Bergeenden. Het voedsel bestaat uit Zoetwatermossels. Daarnaast eten Zaagbekken en fuutachtigen vis.

Op de eilanden zijn naast een aantal muizensoorten ook aangetroffen: Haas, Konijn, Bunzing, Hermelijn en Wezel. Verder zijn waargenomen de Bruine kikker, Gewone pad en Groene kikker (sp.).

De meest algemene vissoorten in het Drontermeer zijn: Snoekbaars, Baars, Pos, Blankvoorn, Brasem, Aal en Spiering.

In de toekomst zal er door natuurontwikkeling en verbetering van de waterkwaliteit naar worden gestreefd weer bestaansmogelijkheden voor de Otter en de Bever te bieden.

Voor de fauna, met name de genoemde diverse vogelsoorten en zoogdieren, is rust een wezenlijk kenmerk voor het behoud van de aanwezige natuurwaarden en ontwikkeling van toekomstige natuurwaarden.

2.4. *Natuurdoeltype*

Het randmeer heeft enkele kenmerken van het type az-2.1: afgesloten zoet zeearmenlandschap (volgens het Handboek Natuurdoeltypen in Nederland).

De in de optimale situatie aanwezige kenmerken met bijbehorende doelsoorten zijn onderstaand beschreven.

Kenmerken

In de optimale situatie betreft het een begeleid natuurlijke eenheid. Het is een ondiep helder meer met een goede waterkwaliteit en een peilbeheer dat is afgestemd op de natuurlijk dynamiek, namelijk hoge waterstanden in de winter en lage in de zomer. Er is een sterke ontwikkeling van waterplanten en oeverzomen (riet en ruigten), maar door de werking van wind en golfslag blijft het water toch open. De visgemeenschap bestaat uit het snoek-zeeltype. Het gebied wordt door talrijke watervogels gebruikt als rust, foerageer- en ruigebied. Het type is van zeer groot belang voor overwinterende vogels.

Doelsoorten

Doelsoorten, kenmerkend voor bovengenoemd systeem zijn wat zoogdieren betreft met name de Otter. Vogelsoorten zijn onder meer Baardmannetje, Blauwborst, Blauwe kiekendief, Grote karekiet, Krooneend, Purperreiger en Lepelaar. Als amfibie wordt genoemd de Rugstreeppad en voor vissen doelsoorten als Fint, Kolblei, Rivierdonderpad, Spiering en Winde.

Niet alle genoemde kenmerken en doelsoorten zijn op dit moment aanwezig in het Drontermeer.

2.5. *Natuurschoon*

Het smalle randmeer tussen Roggebotsluis en Elburg neemt een bijzondere positie in door de vrijwel onaangetaste voormalige Zuiderzeeoever en de gevarieerde zandstranden langs Oostelijk Flevoland. Dit wordt versterkt door de kleine eilanden met plaatselijk de natuurlijke verlandingszones. Voorgaande beschrijving vormt een wezenlijk kenmerk van het natuurmonument.

3. BEGRENZING

De begrenzing van de tot het staatsnatuurmonument behorende wateren is zo gekozen, dat er in ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht een onderling samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet is gebracht.

Het Drontermeer is gelegen in de provincies Overijssel, Gelderland en Flevoland. Het staatsnatuurmonument valt binnen de grenzen van de gemeenten Dronten, Oldebroek en Kampen. De begrenzing van het staatsnatuurmonument wordt enerzijds bepaald door de eigendomssituatie van de Staat, anderzijds door bestuurlijke afspraken. Het staatsnatuurmonument is als zodanig aangegeven op de bij de beschikking horende kaart SN 130/I.

Aan de oostzijde wordt de grens bepaald door de rietkraag gelegen langs de dijk voorzover in eigendom van de Staat. Ten oosten van het eiland de Abbert maken enkele rietpercelen in eigendom bij Staatsbosbeheer onderdeel uit van het natuurmonument. De westgrens van het staatsnatuurmonument ligt op de toekomstige grens van de vaargeul na een eventuele uitbreiding daarvan tot 150 meter breedte. Deze zal dan samenvallen met de betonning van de vaargeul. De eilanden vallen binnen de begrenzing van het staatsnatuurmonument. De zuidgrens wordt bepaald door de gemeentegrens van Elburg.

Het staatsnatuurmonument heeft een lengte van circa 7.000 m, de breedte varieert tussen de 100 en 700 m.

4. ANDERE VAN KRACHT ZIJNDE INSTRUMENTEN

Het staatsnatuurmonument valt onder de beleidscategorie Grote Wateren in het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (1984). Voor deze categorie is in het Meerjarenprogramma Natuur- en Landschapsbehoud 1988-1992 bepaald dat, nadat bestuurlijke overeenstemming is bereikt over de toekenning van functies aan de diverse deelgebieden, de instrumenten van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij kunnen worden ingezet om de natuurfuncties te waarborgen.

In het Structuurschema Openluchtrecreatie (1984) wordt uitbreiding van de ligplaatsencapaciteit langs het nieuwe land mogelijk geacht wanneer een zorgvuldige zonering van het recreatief gebruik in het kader van integrale beleidsplanning voor de randmeren is afgerond. Het belang van de natuur- en landschapswaarden langs de oude Zuiderzeekust wordt in de structuurschema's Openluchtrecreatie en Natuur- en Landschapsbehoud onderstreept. Voor het Drontermeer is de functietoekenning verwerkt in een deelplan van de Commissie Integraal Beleidsplan Randmeren IJsselmeerpolders (Cibrij). In dit plan is een aantal uitgangspunten geformuleerd. Concentratiepunten voor de recreatie zijn aangewezen nabij Roggebotsluis en Elburg. Tussen de eilanden Reve en Abbert loopt een smalle strook langs de oostzijde van de vaargeul met de bestemming recreatief zomergebruik. Deze strook valt binnen het staatsnatuurmonument. De ondiepe zones langs de kust van het oude land met een waterdiepte van circa 1 meter en de eilanden, hebben een natuurfunctie. Deze natuurzone grenst tot aan de vaargeul in het Drontermeer.

In het deelplan van de Cibrij zijn locaties aangegeven waar met natuurontwikkeling de natuurwaarden kunnen worden beschermd en/of versterkt. In 1989 is hieraan een eerste uitvoering gegeven. Met behulp van specie afkomstig van onderhoudswerkzaamheden aan de vaargeul, is een zandplaat opgespoten ten zuiden van het eiland de Abbert.

De regering heeft in het Natuurbeleidsplan (1990) haar beleid kenbaar gemaakt voor de komende jaren. In het Natuurbeleidsplan ligt het Drontermeer binnen de ecologische hoofdstructuur. Het staatsnatuurmonument wordt daarbij gerekend tot de categorieën kerngebied en natuurontwikkelingsgebied.

In het Structuurschema Groene Ruimte (Kabinetsstandpunt, 1993/1995) zijn de randmeren aangegeven als gebied waar natuur(ontwikkeling) en waterrecreatie nevensgeschikt zijn. Daarnaast staan de randmeren aangegeven als "belangrijk water voor de binnenvisserij". De plannen van de Cibrij vormen uitgangspunt bij de uitwerking van het rijksbeleid.

Het provinciale beleid voor Overijssel en Gelderland is verwoord in de streekplannen IJsselvallei en Veluwe. In het streekplan IJsselvallei behoort het gebied dat binnen de begrenzing van het staatsnatuurmonument ligt tot de zone landelijk gebied IV. De hoofdfuncties zijn natuurwetenschappelijk en landschappelijk waardevol. Het streekplan Veluwe geeft geen aparte functie-aanduiding aan het Drontermeer. In de toelichting van het streekplan wordt een beleid voorgestaan dat is gericht op het handhaven van de rust op het open water ten behoeve van de aanwezige fauna. Uitbreiding van water- en oeverrecreatie ten noorden van Elburg wordt niet wenselijk geacht. In het streekplan van de provincie Flevoland is het Drontermeer aangegeven als groot water/natuurgebied. Aangesloten wordt bij de Cibrij plannen.

In het Recreatiebasisplan Flevoland ligt het accent in het smalle Drontermeer op natuurbehoud. Het randmeer heeft de aanduiding "water, zonder of met zeer beperkte mogelijkheden voor de watersport".

De vigerende bestemmingsplannen van de gemeenten Kampen en Oldebroek kennen aan het water en de oever tot de zomerdijk de bestemming "natuurgebied" toe. De Gemeente Oldebroek heeft in het bestemmingsplan Buitengebied Oosterwolde eveneens een gedeelte bestemd als "Drontermeer". De Gemeente Dronten heeft het meer de bestemming "water" gegeven en de eilanden Reve en Abbert de bestemming "natuurgebied tevens recreatie". Het eiland de Eekt valt onder de bestemming "watersport I". Het oprichten van bouwwerken als steigers, sanitaire voorzieningen en schuilhutten is binnen deze bestemmingaanduiding mogelijk.

Nadere planvorming vindt nog plaats ten aanzien van een tracékeuze voor de N23, de Hanzelijn en een eventuele verbinding voor buisleidingen. Verschillende alternatieven zijn mogelijk, waaronder een doorsnijding van het staatsnatuurmonument. Een definitieve beslissing over een tracé zal pas plaatsvinden nadat de geëigende procedures, zoals onder meer neergelegd in de Wet Ruimtelijke Ordening en de Wet op de Milieueffectrapportage, zijn doorlopen. Een aanduiding op de kaart behorende bij deze beschikking is als gevolg hiervan nog niet mogelijk.

Ten behoeve van de aanleg van het industrieterrein "Kruismaten" moeten de geëigende procedures in het kader van de Wet Ruimtelijke Ordening doorlopen worden. Circa 10 ha van het staatsnatuurmonument ligt binnen het afpalingsrecht van de eendenkooi in de polder Oosterwolde.

5. HUIDIG GEBRUIK EN BEHEER

5.1. *Terreinbeheer*

Het waterkwaliteit-, kwantiteit- en scheepvaartbeheer van het staatsnatuurmonument berust bij Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied. De Dienst der Domeinen is financieel beheerder.

De eilanden en een deel van de oeverlanden in het staatsnatuurmonument zijn in eigendom en beheer bij Staatsbosbeheer. Voor de drie eilanden is het beheer gericht op het in stand houden van de natuurwaarden.

Ten zuiden van de Abbert is in het kader van natuurontwikkeling een zandplaat opgespoten van circa 1 ha. De zandplaat valt binnen de grenzen van het staatsnatuurmonument en binnen de afpalingskring van de eendenkooi.

5.2. Recreatief medegebruik

Het water vervult een belangrijke verbindingfunctie voor de grote watersport. In de beleidsvisie recreatietoervaart Nederland 1990 hebben de randmeren waaronder het Drontermeer de aanduiding "Verbindingswater tussen grootwatergebieden onderling en tussen grootwatergebieden en grote meren-plassengebieden en met het buitenland". Hiermee is de betekenis van het Drontermeer als onderdeel van de verbindingsschakel tussen het Westnederlandse plassegebied en dat van Friesland/Overijssel aangegeven

Voorts vervult het Drontermeer een - bescheiden - functie voor de lokale kleine watersport. Er wordt op beperkte schaal gesurft en met kleine bootjes gevaren, met name vanaf het concentratiepunt in het Reve-bos. Langs de oevers vindt op zeer bescheiden schaal oeverrecreatie plaats.

De eilanden Reve en Abbert zijn niet toegankelijk voor recreanten. Het eiland het Eekt is het gehele jaar opengesteld voor publiek.

5.3. Jacht

Op een gedeelte van het Drontermeer wordt waterwildjacht uitgeoefend.

5.4. Visserij

Het aalvisrecht is verhuurd aan zes beroepsvissers. Fuikenvisserij vindt plaats langs de dijk van Oostelijk Flevoland, buiten het staatsnatuurmonument. Voor de visserij met een zegen in de winter op blankvoorn en brasem ontvangen drie beroepsvissers een vergunning van de Staat. Het schubvisrecht (sportvisserij) is door de Staat verhuurd aan de "Verenigde Huurders van Schubvisrechten in de Randmeren".

5.5. Overig

Ten zuiden van het eiland het Reve is door de Dienst der Domeinen voor een oppervlakte van 3 ha een vergunning verleend voor de teelt van biezen. Uitbreiding hiervan met een oppervlakte van 1 ha heeft plaatsgevonden ten noorden van het eiland ten behoeve van natuurontwikkeling.

De eendenkooi gelegen in de polder Oosterwolde dateert van 1823 en is nog steeds in bedrijf. Een gedeelte van het staatsnatuurmonument valt binnen het kooirecht van de eendenkooi.

6. GEWENST BEHEER

6.1. Gewenst terreinbeheer

De gewenste algemene beheersdoelstelling voor het staatsnatuurmonument is het instandhouden en waar nodig ontwikkelen van een zoetwaterecosysteem, waarin verschillende biotopen, als ondiep open water, rietmoeras, periodiek onderlopend schraalland, struweel en moerasbos, plaats bieden aan diverse levensgemeenschappen. Het verbeteren van de waterkwaliteit speelt hierin een essentiële rol. Het beheer zal daarbij mede gericht moeten zijn op het laten functioneren van het meer als broed- en foerageergebied voor diverse vogelsoorten. Wijziging van het peilregime zal niet dan na afweging van de in het geding zijnde natuurbelangen moeten plaatsvinden. Verder dienen de beheersmaatregelen mede afgestemd te worden op het behoud van de bijzondere vegetatietypen op de eilanden.

Nader moet worden onderzocht op welke wijze verder uitvoering kan worden gegeven aan natuurontwikkeling. Natuurontwikkeling kan een belangrijke rol spelen in de bescherming en handhaving van de huidige natuurwaarden en in het scheppen van nieuwe levensvoorwaarden voor de aan het zoetwatersysteem gebonden fauna en flora. Overigens is het niet de bedoeling en verwachting dat door deze natuurontwikkelingsmaatregelen een broedkolonie zal ontstaan voor aalscholvers, zodat in deze geen interferentie wordt verwacht met visserijbelangen (zie paragraaf 6.4.).

Bij natuurontwikkelingsprojecten dienen per locatie de effecten op het landschap bij de vormgeving en het toekomstig beheer van het natuurontwikkelingsproject te worden meegenomen.

6.2. Gewenst beheer ten aanzien van recreatief medegebruik

Het is wenselijk een zonering in ruimte en/of tijd in het recreatief medegebruik van het natuurmonument te bewerkstelligen, voorzover deze niet reeds aanwezig is.

Behoud en versterking van de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon dienen hierbij uitgangspunt te zijn. Enerzijds zal hierbij worden gezien hoe, met inachtneming van voornoemd uitgangspunt, het recreatief medegebruik kan worden gehandhaafd. Anderzijds is in knelpuntsituaties verplaatsing dan wel sanering van voor het natuurmonument schadelijke vormen van recreatie gewenst.

Schadelijke vormen van recreatie zijn niet in overeenstemming met het streven de natuurwaarden en het natuurschoon van het natuurmonument te behouden of te herstellen. Het is derhalve gewenst in het natuurmonument geen nieuwe schadelijke vormen van recreatie toe te laten. Uitbreiding van verblijfsrecreatie, water- en oeverrecreatie langs de oeverzone en in het water is ongewenst.

Het is gewenst ter handhaving van de rust en voor de ontwikkeling van de moerasorganismen een gedeelte van het staatsnatuurmonument voor het publiek af te sluiten. Door inrichtingsmaatregelen (bv. creëren ondiepten, aanplant van biezten of riet en door bebording en betonning) kan de afsluiting gerealiseerd worden. Zie verder paragraaf 6.4. Het is gewenst de eilanden Abbert en Reve voor het publiek afgesloten te houden, het eiland Eekt kan het gehele jaar vrij toegankelijk blijven.

De aanleg van recreatieve voorzieningen vereist een procedure in het kader van de Wet ruimtelijk ordening. Of en in welke mate recreatieve voorzieningen worden toegestaan zal worden getoetst aan de wezenlijke kenmerken van het natuur- monument in de toelichting.

6.3. Gewenst beheer ten aanzien van de jacht

Voor het behoud van de natuurwaarden is het noodzakelijk de waterwildjacht binnen het natuurmonument te verminderen of eventueel te verbieden. De doelstelling om het gebied optimaal in te richten als natuur- en rustgebied is moeilijk verenigbaar met de jacht in zijn huidige vorm.

Het is gewenst dat de jacht wordt uitgeoefend conform het rijksbeleid ten aanzien van jacht in natuurgebieden. Uitgangspunt van dat beleid is dat jacht in natuurgebieden uitzondering en geen regel is. Dit houdt in dat de algemene beleidslijn voor de jacht in natuurgebieden is, dat hierin geen jacht plaatsvindt op trekkende wildsoorten en dat jacht op standwildsoorten in beginsel slechts plaatsvindt indien de navolgende belangen binnen en buiten het natuurgebied daartoe nopen:

- het voorkomen van belangrijke schade aan vee, gewassen, bossen en bedrijfsmatige visserij;
- de bescherming van natuurwaarden;
- de bescherming van volksgezondheid en openbare veiligheid;
- de bescherming van waterkeringen;
- de veiligheid van het luchtverkeer.

Voor bejaging van standwild in natuurgebieden is ruimte voor zover de bescherming van vermelde belangen daartoe noopt. Uitgangspunt dient steeds te zijn dat de functie van het terrein door de bejaging niet wezenlijk wordt aangetast.

6.4. Gewenst beheer ten aanzien van de visserij

Het is gewenst dat ten behoeve van de sportvisserij (en de kleine pleziervaart) in het staatsnatuurmonument grenzend aan de vaargeul een zone voor publiek open zal blijven. De exacte afmeting en begrenzing van deze zone kan bij het opstellen van de plannen voor de in paragraaf 6.2. genoemde inrichtingsmaatregelen in overleg met de belanghebbende partijen (natuurbeschermingsorganisaties, hengelsportverenigingen en andere recreatie-organisaties) worden bepaald.

Het huidige gebruik m.b.t. de beroepsvisserij kan worden gehandhaafd.

6.5. Gewenst overig beheer

De werkzaamheden t.b.v. de biezenteelt kunnen doorgang blijven vinden.

Gezien de aard van het gebied vloeien uit voor het Drontermeer voorgenomen beheer geen beperkingen voort voor het agrarisch gebruik buiten het aan te wijzen gebied. Het voorgenomen beheer is gericht op de ontwikkeling van moeraswaarden.

7. RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING

7.1. Algemeen

Het beheer van een (staats)natuurmonument is gericht op het behoud of het herstel van het natuurschoon en/of van de natuurwetenschappelijke betekenis (art. 21, lid 3 van de Natuurbeschermingswet).

Ingevolge de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die het karakter van een natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het natuurmonument, een vergunning worden aangevraagd. Deze vergunningplicht geldt niet alleen voor handelingen binnen het natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing op handelingen daarbuiten indien deze een negatieve invloed hebben op de in het natuurmonument aanwezige waarden. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen merkbare gevolgen hebben voor het huidige beheer en gebruik van het aanliggende gebied. Dit geldt ook voor het huidige landbouwkundig gebruik.

Ingevolge artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het behoudens ontheffing, verboden een natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken of af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op bezoekers van het natuurmonument.

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen vergunning- of ontheffingplichtig zijn. In voorkomende gevallen zal de provincie Flevoland, Overijssel of Gelderland uitsluitel geven over de vraag of het noodzakelijk is een vergunning dan wel een ontheffing aan te vragen.

Hieronder worden voorbeelden gegeven van handelingen waarvoor, gelet op de te verwachten schadelijke effecten, een vergunning of ontheffing noodzakelijk is. Voor de meer specifiek op de toegankelijkheid gerichte rechtsgevolgen wordt ook verwezen naar paragraaf 7.2.

Vergunning of ontheffing is noodzakelijk voor:

- plaatsen of oprichten van gebouwen of bouwwerken;
- aanleggen van dijken en/of kaden;
- graven, verdiepen, verondiepen of verleggen van vaargeulen (anders dan voor het onderhoud van de vaargeul);
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals stranden, vis- en aanlegsteigers, havens, etc.;
- aanleggen of verharderen van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van enige oppervlakteverharding;
- aanleggen oeverbeschoeiingen en betuiningen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, installaties en apparatuur;
- ontgronden, bodem verlagen, storten van baggerspecie, ophogen, egaliseren, ontginnen en ontgraven, waaronder schelp- en zandwinning, e.d.;
- opsporing (seismisch onderzoek) en winning (exploratie en exploitatie van (diepe) delfstoffen;
- opslaan, storten, bergen, deponeren, lozen, achterlaten, verbranden van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, (vloeistof)stoffen, produkten of materialen, of afvalwater;
- het verrichten van handelingen die wijziging van de waterkwaliteit in het
- natuurmonument beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen en groei- en stoorstoffen;
- het plaatsen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken vaartuigen;
- het betreden of bevaren van het op grond van de Natuurbeschermingswet gesloten gebied (zie paragraaf 7.2);
- het uitoefenen van jacht (in een natuurmonument zal in beginsel geen vergunning worden verleend voor uitoefening van de jacht, tenzij zulks noodzakelijk is in het belang van het natuurbeheer of ter beperking van wildschade, zoals beschreven in paragraaf 6.3);
- het verrichten van wetenschappelijk onderzoek.

Bovenstaande opsomming van vergunning- dan wel ontheffingsplichtige handelingen is niet limitatief.

Voor zover men handelingen verricht die het gevolg zijn van de uitvoering van een overeenkomst welke met de eigenaar of de gebruiksgerechtigde is aangegaan vóór de aanwijzing als staatsnatuurmonument, geldt het verbod ex artikel 16 van de Natuurbeschermingswet, met inachtneming van de uit de overige artikelen voortvloeiende verplichtingen, niet. Voor het afsluiten van nieuwe overeenkomsten is men gehouden aan het in de diverse artikelen bepaalde.

Vergunningen en ontheffingen kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij de provincies Flevoland, Overijssel of Gelderland (Zie hfdst. 8).

Ten aanzien van het al dan niet verlenen van een vergunning of ontheffing wordt het volgende opgemerkt. Voor de afweging van andere maatschappelijke belangen ten opzichte van het natuurbelang is uitgangspunt dat de effecten van activiteiten die inbreuk maken op het ecosysteem van het staatsnatuurmonument door middel van het stellen van voorwaarden teruggebracht moeten kunnen worden tot een aanvaardbaar niveau. Wanneer de nadelige effecten zo inherent zijn aan de activiteiten zal de activiteit zelf moeten worden beperkt en in het uiterste geval beëindigd, dan wel (bij nieuwe activiteiten) niet worden toegestaan. Anderzijds kan worden gesteld dat gebruiksvormen die geen inbreuk maken op het ecosysteem, ongemoeid worden gelaten.

7.2. *Rechtsgevolgen met betrekking tot de toegankelijkheid*

Op grond van artikel 17 van de Natuurbeschermingswet is het verboden, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zich te bevinden in of op een water, dat deel uitmaakt van een beschermd- of staatsnatuurmonument, indien op duidelijk zichtbare wijze is kenbaar gemaakt dat de toegang tot dit water verboden is. Dit artikel komt overeen met artikel 461 Wetboek van Strafrecht. Ingevolge dit artikel is het mogelijk dat (delen van) wateren al dan niet voor bepaalde perioden van het jaar afgesloten worden ten behoeve van het behoud of herstel van natuurwaarden. De titel voor "gerechtigd zijn" is gelegen in een privaatrechtelijke betredingsvergunning, afgegeven door of namens de terreineigenaar, gekoppeld aan een publiekrechtelijke vergunning of ontheffing op basis van de Natuurbeschermingswet, voor een bepaalde activiteit in een onder de werking van artikel 17 gebracht gebied.

Afsluiting voor het algemene publiek van een gebiedsdeel zal geschieden in verband met de te handhaven rust in het betreffende gebied voor de vogels, die zich in verschillende jaargetijden daar bevinden en die geen verstoring verdragen. Het gaat achtereenvolgens om de broedtijd, de rui-tijd, de tijd dat de trek van watervogels plaatsvindt en de tijd dat de wintergasten zich in het gebied bevinden. De bij de aanwijzingsbeschikking behorende kaart SN130/I geeft gearceerd het gebied aan waarbinnen delen afgesloten kunnen worden. Met behulp van kentekenen (o.m. betonning en bebakening) zal kenbaar worden gemaakt welke delen in verband met de rust voor de vogels binnen het gearceerde gebied worden afgesloten. Ten behoeve van de sportvisserij en de kleine pleziervaart zal in het staatsnatuurmonument grenzend aan de (te verbreden) vaargeul een zone voor publiek open blijven. In de bijgevoegde toelichtende detailkaart SN 130/II, die overigens geen deel uitmaakt van de aanwijzingsbeschikking, is de situatie weergegeven zoals deze op het moment van de aanwijzing geldt.

Schaatsen is in het gehele Drontermeer toegestaan.

7.3. *Relatie met andere instrumenten*

Naast de Natuurbeschermingswet is een aantal andere wetten, verordeningen en regelingen van toepassing op het Drontermeer, bv. de bestemmingsplannen, de Algemene Politie Verordening, de Visserijwet, de Mijnwet en de Ontgrondingenwet. Ten opzichte van andere wettelijke regelingen geldt het principe van meersporigheid. Daarbij is het regime van de Natuurbeschermingswet imperatief, dat wil zeggen dat voor alle activiteiten die schadelijk (kunnen) zijn voor natuurwaarden of die ontsierend zijn, het vergunning- of ontheffingvereiste geldt, ongeacht of de betreffende activiteit al in andere kaders is getoetst.

8. INLICHTINGEN EN TOEZICHT

Informatie over de aanwijzing zelf en over de uitvoering van hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet, dat handelt over beschermde planten en dieren, of over vergunningen en ontheffingen hiervoor, kan worden verkregen bij het
Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Noordwest, Postbus 603, 1110 AP Diemen-Zuid, telefoonnummer 020-4953127 of 020-4953131.

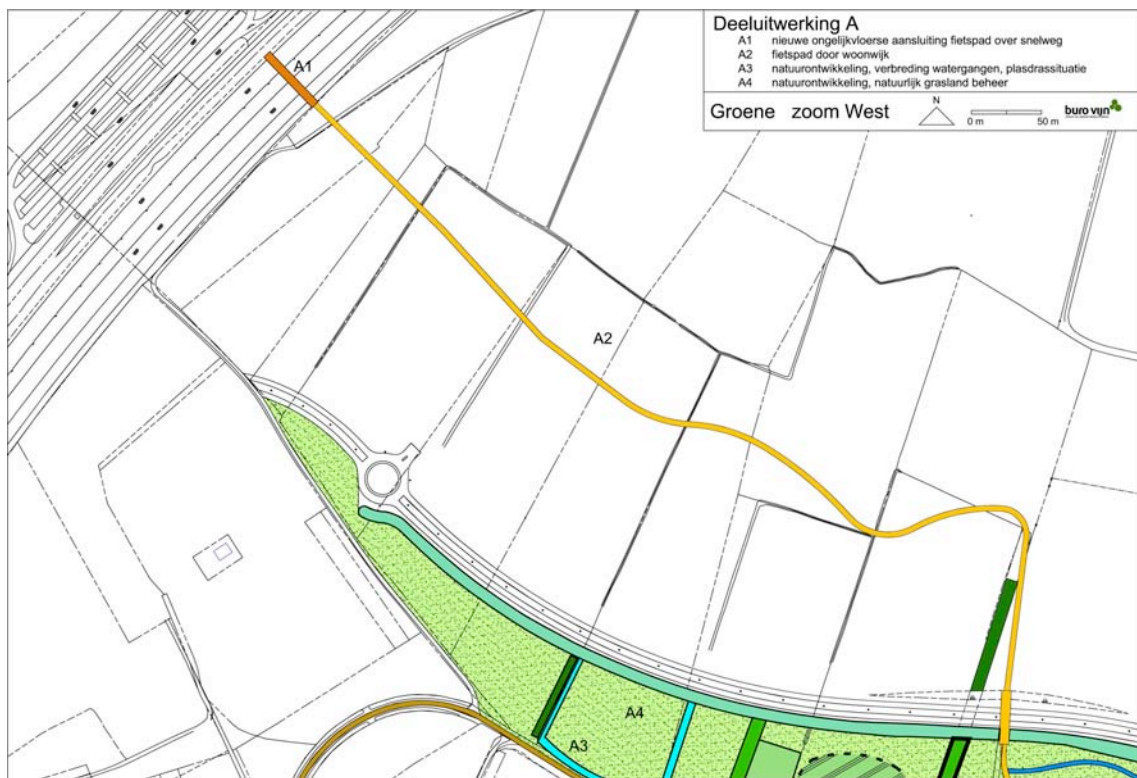
Het toezicht op de naleving van de Natuurbeschermingswet wordt uitgeoefend door de provincie Flevoland en het Regiokorps politie.

Informatie over andere zaken betreffende de uitvoering van de Natuurbeschermingswet, zoals bijvoorbeeld vergunningen en/of ontheffingen, kunnen worden verkregen bij de:

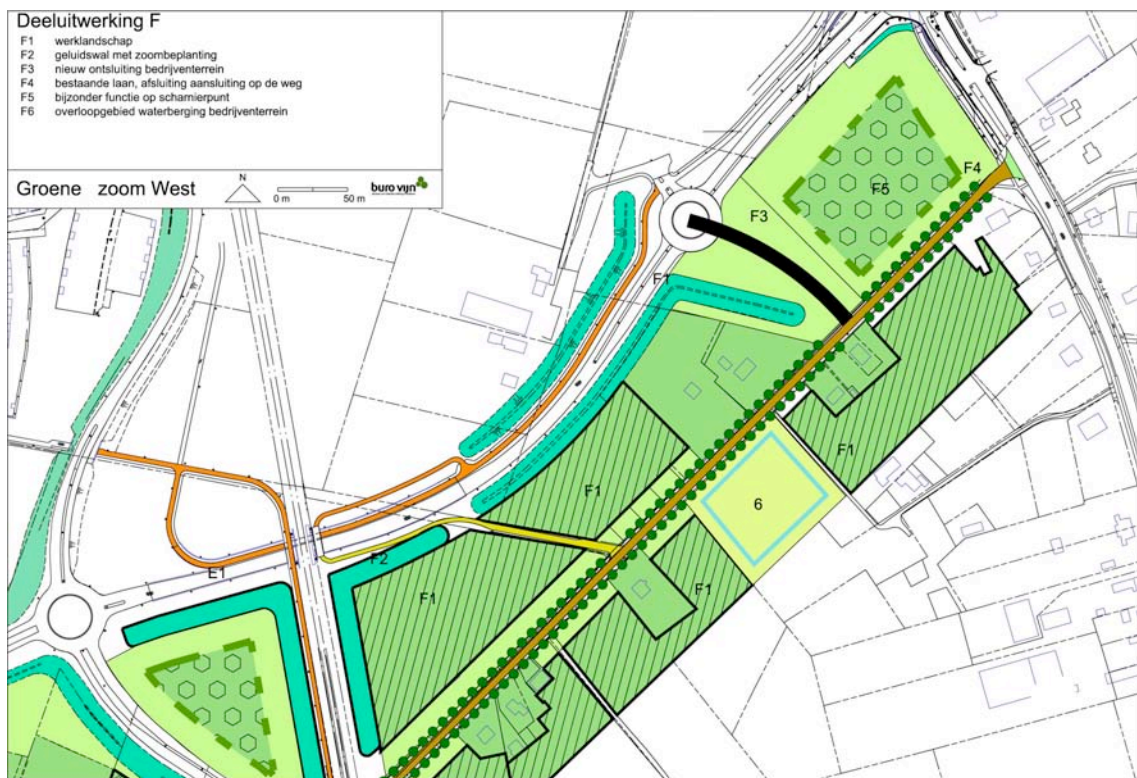
- provincie Flevoland, Dienst Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Vervoer, Postbus 55, 8200 AB Lelystad, telefoonnummer 0320-272411;
- de provincie Overijssel, afdeling landelijk gebied, Bureau Natuur en Landschap, postbus 10078, 8000 GB Zwolle, telefoonnummer 038-4251755;
- de provincie Gelderland, Dienst Ruimte, Wonen en Groen, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, telefoonnummer 026-3599111.

De vergunning- en ontheffingaanvragen worden behandeld door de provinciale instantie binnen welk rechtsgebied de handeling plaatsvindt. Dit rechtsgebied zal in de meeste gevallen de provincie Flevoland betreffen.

Bijlage 3 Deeluitwerkingen Groene zoom

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl